

1974-2024

50

מאירס ג'וינט
ברוקדייל

אלימות במשפחה בזמן מלחמה: סקר 'בזק' מקוון לבחינת היקפי אלימות במשפחה בחברה הישראלית בעת מלחמת 'חרבות ברזל'

אנה רזניקובסקי-קוראס הדס שפירא
בן אלפסי טל ארזי

עריכת לשון: רויטל אביב מתוק
תרגום לאנגלית (תקציר): אקסיומה
עיצוב גרפי: ענת פרקו טולדנו

המסמך הוזמן על ידי התוכנית הלאומית למאבק באלימות במשפחה

מכון מאירס ג'וינט ברוקדייל

ת"ד 3886 ירושלים 9103702

טלפון: 02-6557400

brook@jdc.org | brookdale.jdc.org.il

ירושלים | סיוון תשפ"ד | יוני 2024

תקציר

רקע

אלימות במשפחה היא תופעה רחבת היקף, והיא חוצה קבוצות באוכלוסייה, מגדרים, רמות השכלה ומצב חברתי-כלכלי. עם זאת, מאפיינים חברתיים מסוימים המזוהים עם קבוצות שונות באוכלוסייה, כגון צפיפות מגורים ומגורים עם משפחה מורחבת, עלולים להגביר את הסיכון לקיומה או להסלמתה. ב-7 באוקטובר 2023, פתח ארגון הטרור חמאס במתקפת פתע על יישובי עוטף עזה ופרצה מלחמת 'חרבות ברזל'. מחקרים שנערכו ברחבי העולם מצביעים על החרפה בתופעת האלימות במשפחה מיד לאחר אירועים מסכני חיים ברמה הלאומית כדוגמת אסונות טבע או מלחמות, ואף בחלוף כמה שנים מאותם אירועים. בינואר 2024, כארבעה חודשים לאחר פרוץ המלחמה, פנתה התוכנית הלאומית למאבק באלימות במשפחה לצוות תוצאות במכון מאיר-ס-ג'וינט-ברוקדייל בבקשה לערוך סקר 'בזק' שיספק תמונת מצב עדכנית על היקפי תופעת האלימות במשפחה על רקע המלחמה ויאפשר להשוות בין היקפיה בתקופת המלחמה ובין היקפיה בתקופת משבר מגפת הקורונה.

מטרות

לתת תמונת מצב עדכנית על היקפי תופעת האלימות במשפחה על רקע מלחמת 'חרבות ברזל' ועל גורמי הסיכון הייחודיים שמביאה עימה תקופת משבר זו. ממצאי הסקר יוכלו לשמש בהמשך לצורך איתור ומתן מענים מותאמים לקבוצות באוכלוסייה המצויות בסיכון מוגבר.

שיטה

המחקר נערך בשיטה כמותית באמצעות סקר אוכלוסייה.

כלי המחקר: שאלון לדיווח עצמי שהתבסס על שאלון מחקר בנושא¹ אשר פותח בתקופת מגפת הקורונה. השאלון כולל את הרכיבים האלה: מאפייני רקע של המשיבים; ביטויים התנהגותיים לאלימות במשפחה; גורמים מגבירי סיכון לאלימות במשפחה; מענים ודרכי התערבות (תפוקות).

מדגם: 1,529 משיבים בני 18+, במדגם מייצג בחברה הישראלית מבחינת מגדר, גיל, השתייכות דתית ורמת דתיות.

הליך איסוף המידע והנתונים: שאלון הסקר נשלח בשתי שפות – עברית וערבית. איסוף הנתונים התבצע בין 28 בינואר ל-26 בפברואר 2024 (כארבעה חודשים לאחר פרוץ המלחמה).

¹ לדוח המחקר ראו ארזי, ט. ורזניקובסקי-קוראס, א. (2021). אלימות במשפחה בצל משבר הקורונה. מ-189-21. מכון מאיר-ס-ג'וינט-ברוקדייל

ניתוחים סטטיסטיים: עבור כל אחד מסוגי האלימות חושבו מדדים מסכמים המאפשרים להתייחס לכל תחום תוכן בתור גורם יחיד ובכך לפשט את הניתוח, וכן נערכה השוואה בין ממצאי הסקר הנוכחי שנערך בחודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין ממצאי הסקר הקודם אשר נערך בתקופת מגפת הקורונה.

ממצאים

- אלימות במשפחה מושפעת מגורמים מגבירי סיכון שונים: מאפיינים דמוגרפיים (מגדר, גיל, קבוצה באוכלוסייה, ארץ לידה, מצב משפחתי ונטייה מינית), מאפייני מלחמה (היפגעות של המשיב או של בני משפחתו מאירועי הטרור או מן המלחמה), צרכים נוספים של המשיב שאינם ביטויי אלימות (מצב בריאות, צפיפות מגורים, מצב תעסוקתי וכלכלי, קשרים משפחתיים וחברתיים, תחושת רווחה נפשית).
- תדירות התרחשותם של כלל סוגי האלימות שנבחנו (מילולית, רגשית או נפשית, כלכלית, פיזית ומינית) הייתה גבוהה יותר בתקופת מגפת הקורונה מאשר בחודשי המלחמה שנבדקו.
- רבים מן המשיבים אשר דיווחו כי הם קורבנות לאלימות במשפחה או עדים לה או כי הם נוהגים באלימות כלפי משפחתם, לא פנו לגורמי סיוע. הסיבות העיקריות לכך הן חוסר הכרה באלימות במשפחה כבעיה, וחוסר הכרה בה כבעיה הדורשת עזרה ומעורבות של אנשי מקצוע לפתרונה.

המלצות

1. במחקר זה עלה כי פוגעים ונפגעים רבים אינם פונים לטיפול בבעיית האלימות במשפחתם בעיקר בשל היעדר הכרה באלימות במשפחה כבעיה הדורשת התערבות של אנשי מקצוע. יש להגביר את המודעות לסוגים וביטויים שונים של אלימות במשפחה, וכן למענים הקיימים להתמודדות עימה.
2. על רקע ההכרה בכך שמצבי משבר מעצימים את גורמי הסיכון לאלימות במשפחה, מומלץ להמשיך ולערוך סקרים יזומים על היקפי אלימות במשפחה בקרב האוכלוסייה הכללית בישראל בעיתות משבר.
3. לצורך גיוס לטיפול, עולה חשיבות לאיתור של פוגעים ונפגעים מאלימות מילולית, מאלימות רגשית או נפשית ומאלימות כלכלית במשפחה (סוגי אלימות "שקופים" אשר קשה לזהותם), בקרב קבוצות באוכלוסייה שלהן מאפיינים וצרכים המגבירים את הסיכון להישנותה.
4. מומלץ להשוות בין ממצאי המחקר הזה ובין ממצאי מחקר בנושא אלימות בזוגיות בעת שגרה, אשר נערך בימים אלו בהובלת עמותת שיתופים באמצעות מכון ERI ובשיתוף משרד הרווחה והביטחון החברתי.
5. מומלץ לערוך מדידה עיתית של תופעת האלימות במשפחה בישראל בעת שגרה, כדי שאפשר יהיה לעקוב אחרי היקפי התופעה בכללותה ובפילוח לפי סוגי האלימות השונים, לבחון את המגמות והשינויים בתופעה וכן את הגורמים המגבירים את הסיכון להסלמה באלימות.

דברי תודה

אנו מבקשות להודות לכל מי שסייע ישירות או בעקיפין בביצוע המחקר:

לגב' ענבל קארה, מנהלת תחום פ"א – אלימות במשפחה מודולים והכשרה במשרד הרווחה והביטחון החברתי ומנהלת התוכנית הלאומית למניעה וטיפול באלימות במשפחה; ולגב' טלי רוזנפלדר, מנהלת תחום פ"א – אלימות במשפחה קהילה במשרד הרווחה והביטחון החברתי – אשר תמכו במחקר והיו שותפות חשובות בו.

לגב' איילה מאיר, מנהלת אגף בכירה באגף בכיר משפחות, ילדים ונוער בקהילה במשרד הרווחה והביטחון החברתי; לגב' מלי אורגד, מנהלת שירות טיפול והגנה במצבי טראומה ומשבר במשרד הרווחה והביטחון החברתי; ולד"ר יסמין רובין קופר, מנהלת יוזמת 'קווים אדומים – השותפות למניעת אלימות בזוגיות' אשר תרמו רבות מן הידע הרב ומן הניסיון המעשי שלהן לגיבוש שאלוני סקר מדויקים, בהירים ומקיפים.

תוכן עניינים

1	1. רקע
1	1.1 תופעת האלימות במשפחה (domestic violence)
2	1.2 מלחמת 'חרבות ברזל'
3	1.3 מדידה קודמת: אלימות במשפחה בצל משבר הקורונה
5	2. מטרת המחקר
6	3. תהליך העבודה ושיטת המדידה
6	3.1 שיטה
6	3.2 כלי המחקר
7	3.3 מדגם
7	3.4 הליך איסוף המידע והנתונים
8	3.5 ניתוחים סטטיסטיים
8	3.6 אתיקה
9	4. ממצאים
9	4.1 מאפייני רקע של המשיבים
31	4.2 צרכים (קשיים, דאגות ובעיות)
28	4.3 אלימות במשפחה: השוואה בין חודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין תקופת מגפת הקורונה
23	4.4 תפוקות (מענים ודרכי התערבות)
43	5. מגבלות המחקר
35	6. סיכום הממצאים ודיון
35	6.1 מאפיינים
53	6.2 צרכים (קשיים, דאגות ובעיות)
38	6.3 השוואה בין חודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין תקופת מגפת הקורונה
39	6.4 מענים ודרכי התערבות (תפוקות): היעדר פנייה לסיוע של קורבנות, של עדים לאלימות במשפחה ושל אנשים הנוהגים באלימות במשפחתם
14	7. המלצות
24	עוד פרסומים של המכון בנושא
43	מקורות
49	נספחים

רשימת לוחות

9	לוח 1: מאפיינים דמוגרפיים של המשיבים
11	לוח 2: מאפיינים של המשיבים הקשורים למלחמה
12	לוח 3: מאפיינים של המשיבים הקשורים להחזקת נשק
16	לוח 4: אלימות במשפחה בפילוח לפי סוג המשיב
18	לוח 5: מתאמים בין סוגי אלימות ובין עצמם
21	לוח 6: הסדר מגורים
21	לוח 7: שינוי בהסדר המגורים בעקבות המלחמה
22	לוח 8: מצב תעסוקתי וכלכלי של המשיבים
24	לוח 9: מצב רוח בשלושת החודשים שלפני הסקר
28	לוח 10: הישנות של ביטויי אלימות במשפחה בתדירות כלשהי – השוואה בין חודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין תקופת מגפת הקורונה
28	לוח 11: שילוב בין סוגי פגיעות – השוואה בין חודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין תקופת מגפת הקורונה
29	לוח 12: מבחן שונות (T-test) של תדירות ביטויי אלימות מילולית, רגשית או נפשית – השוואה בין סקר הבזק בחודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין סקר הבזק בתקופת מגפת הקורונה
30	לוח 13: מבחן שונות (T-test) של תדירות ביטויי אלימות כלכלית – השוואה בין סקר הבזק בחודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין סקר הבזק בתקופת מגפת הקורונה
30	לוח 14: מבחן שונות (T-test) של תדירות ביטויי אלימות פיזית – השוואה בין סקר הבזק בחודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין סקר הבזק בתקופת מגפת הקורונה
31	לוח 15: מבחן שונות (T-test) של תדירות ביטויי אלימות מינית – השוואה בין סקר הבזק בחודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין סקר הבזק בתקופת מגפת הקורונה

רשימת תרשימים

13	תרשים 1: תדירות אלימות מילולית, רגשית או נפשית במשפחה
14	תרשים 2: תדירות אלימות כלכלית במשפחה
15	תרשים 3: תדירות אלימות פיזית במשפחה
15	תרשים 4: תדירות אלימות מינית במשפחה
19	תרשים 5: מחלות נפש או פוסט-טראומה
19	תרשים 6: מחלות כרוניות ומוגבלויות
20	תרשים 7: תדירות השימוש לרעה של המשיבים בסמים, תרופות מרשם ואלכוהול
23	תרשים 8: שביעות רצון מן הקשרים החברתיים והמשפחתיים

- 24 תרשים 9: תחושת חרדה ותחושת דיכאון
- 31 תרשים 10: השוואה בין ממוצעי המדדים המסכמים של סוגי האלימות במשפחה בחודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל ובין ממוצעי המדדים המסכמים של סוגי האלימות במשפחה תקופת מגפת הקורונה
- 32 תרשים 11: היעדר פנייה של משיבים הנוהגים באלימות במשפחתם לגורמי סיוע
- 33 תרשים 12: היעדר פנייה של קורבנות לאלימות במשפחתם או של העדים לה לגורמי סיוע

1.1 תופעת האלימות במשפחה (domestic violence)

אלימות במשפחה היא תופעה רחבת היקף המוגדרת על ידי ה-OECD ככל פעולה פיזית, מינית, פסיכולוגית או כלכלית הנעשית מתוך כוונה לפגוע בזולת או שנתפסת ככזו. אלימות מאופיינת ברצף של התנהגויות פוגעניות ובהסלמה בחומרת ההתנהגויות. אלימות במשפחה מתקיימת במסגרת המשפחה ובהקשר ליחסים שבתוכה לרבות בני זוג או שותפים לחיים בהווה ובעבר וכגיעה על ידי בן משפחה מורחבת (מבקר המדינה, 2021). תופעות התעללות ופגיעה הנכללות תחת אלימות במשפחה הן מגוונות ומחולקות לארבע קטגוריות:

- **אלימות פיזית** – פגיעה בגופו של אדם באמצעות הפעלת כוח פיזי (למשל: הכאבה, דחיפה, כוויה, דקירה)
 - **אלימות מינית** – כפיית קיום יחסי מין שלא מרצון תוך הכאבה והשפלה של הנפגעת/ת או בזמנים או מצבים המסכנים את הבריאות
 - **אלימות רגשית-נפשית** – הפעלת כוח ושליטה תוך כוונה לפגיעה רגשית באמצעות: סחיטה, דיכוי והשפלה, איום, הטרדה והפחדה, בידוד חברתי תוך מניעת קשרים חברתיים ומשפחתיים, הרס או זריקת חפצים. תחת קטגוריה זו נכללת לעיתים גם אלימות רוחנית
 - **אלימות כלכלית** – שליטה על ההתנהלות הכלכלית של המשפחה תוך הגברת התלות בבן הזוג באמצעות: מניעת גישה למשאבים הכספיים ומקורות ההכנסה המשפחתיים, הקצבת כסף לשימוש יום-יומי, הערמת קשיים או מניעת יציאה לעבודה לרוב הפגיעה אינה מסוג אחד בלבד אלא יש שילוב של סוגי פגיעה אחדים. תופעת האלימות במשפחה אינה מיוחסת לקבוצה מסוימת בחברה אלא חוצה קבוצות באוכלוסייה, מגדרים, רמות השכלה ומצב חברתי-כלכלי (נציבות שירות המדינה ומשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, 2020; רובין-קופר, 2019). עם זאת, מאפיינים חברתיים מסוימים המזוהים עם קבוצות שונות באוכלוסייה, כגון צפיפות מגורים או מגורים עם בני משפחה מורחבת, עלולים להגביר את הסיכון לקיומה או הסלמתה.
- מנתוני משטרת ישראל אפשר ללמוד על מגמת עלייה בעשור האחרון במספר התיקים הפליליים שנפתחו בגין תלונות נשים על אלימות במשפחה (משטרת ישראל, 2018). מגמה זו יכולה להצביע על עלייה בשכיחות התופעה, או לחלופין על התגברות המודעות לה בציבור הרחב ועל כן לעלייה בדיווח עליה. למרות השכיחות הגבוהה של התופעה והשפעותיה הקשות על הפרט, המשפחה, הקהילה והחברה כולה, קשה לאמוד את היקפה המדויק (בניטה, 2017). אחת הסיבות היא תת-דיווח: על פי ההערכות, רק כרבע ממקרי האלימות מדווחים למשטרה (המשרד לביטחון הפנים, 2014). יש תיעוד בקרב גורמי בריאות ורווחה של מקרי

¹ בשנים האחרונות נוסף סוג אלימות חדש – 'אלימות משפטית', המוגדרת כשימוש בזכויות החוקיות ובערכאות המשפטיות השונות לצורך התנגחות, התעללות והמשך השליטה בבן/בת הזוג (למשל, הטלת אימה ואיומים במהלך משא ומתן לגירושין, ריבוי תביעות והתדיינות משפטיות עקרות, סרבנות גט ו/או הסתת ילדים לסרבנות קשר) (סיוע משפטי, 2018). במחקר זה אין התייחסות לסוג זה של אלימות.

אלימות נוספים על אלו שדווחו למשטרה ולצידו עולה ממחקרים כי מקרים רבים אחרים אינם מדווחים ואינם מתועדים כלל (בניטה, 2017). נכון לשנת 2020 היו 20,000 תלונות בשנה על אלימות בין בני זוג, 2,000 אסירים ריצו את מאסרם בגין אלימות במשפחה וגילוי עריות, 15,000 פניות בשנה הגיעו למרכזים למניעה וטיפול באלימות במשפחה, 650 נשים וילדים שהו מדי שנה במקלטים להגנה מפני אלימות במשפחה ו-20 נשים בממוצע נרצחו בכל שנה על ידי בני זוגן (נציבות שירות המדינה ומשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, 2020). ריבוי מקרי רצח נשים בעשור האחרון הוביל להתערורות מחאה ציבורית רחבה ולעיסוק הולך וגובר בבעיית האלימות במשפחה ובהשפעותיה על החברה הישראלית.

אלימות במשפחה מושפעת ממכלול מצבים אשר עשויים בתורם לעורר גורמים מגבירי סיכון, כגון שימוש בסמים ובאלכוהול, צפיפות מגורים, אבטלה וקשיים כלכליים, תחלואה כרונית, מצוקה רגשית והיעדר קשרים עם בני המשפחה המורחבת ורשתות תמיכה. על כן, עולה הצורך לבחון את היקפי תופעת האלימות במשפחה ומאפייניה, ובמיוחד סביב מצבי משבר אשר משפיעים עליה ישירות ובעקיפין.

1.2 מלחמת 'חרבות ברזל'

ביום שבת 7 באוקטובר 2023, פתח ארגון הטרור חמאס במתקפת פתע על יישובי עוטף עזה. באירוע הטרור האכזרי נרצחו כ-1,400 אזרחים ישראלים וזרים ונחטפו 253 בני אדם. אירוע טרור זה הביא להכרזת מלחמת 'חרבות ברזל'. בעת כתיבת דוח זה (מאי 2024) עדיין ישנם חטופים בשבי, נפגעים רבים בגוף ובנפש, עשרות אלפי עקורים ופגיעה ברכוש ובפרנסה. המתקפה עצמה ואתגרי ההתמודדות של המדינה ומשרדי הממשלה השונים עם השפעותיה על זירות החיים השונות, חסרי תקדים בהיסטוריה של מדינת ישראל.

מחקרים שנערכו ברחבי העולם מצביעים על החרפה בתופעת האלימות במשפחה מיד לאחר אירועים מסכני חיים ברמה הלאומית כדוגמת אסונות טבע (למשל, Harville et al., 2011; Rao, 2020; Weitzman & Behrman, 2016) או מלחמות (למשל, Stark & Ager, 2011) ואף בחלוף שנים מספר מאותם אירועים (ארזי וסבג, 2020; ריבקין ואח', 2020). אף על פי שעד למועד עריכת המחקר לא נרשמה עלייה במספר הדיווחים על אלימות במשפחה למוקדי החירום והסיוע², נראה כי המלחמה הובילה להתדרדרות במצבם של התושבים בישראל בתחומי החיים השונים, ואחת ההשפעות היא התגברות בעצימותם של סכסוכים משפחתיים והגברת הסיכון לאלימות והתעללות במשפחה בשל שהייה ממושכת של בני המשפחה יחד בבית, הפסקת מסגרות חינוך, אי-יציבות כלכלית עקב יציאה לחופשה ללא תשלום מן העבודה והאטה בפעילות המשק, האיום הקיומי ותסמיני פוסט-טראומה לנוכח המראות הקשים שאנשים חוו או היו עדים להם במהלך האירועים הקשים, המלחמה ועוד (גיל עד ואוחיון, 2023). יש להניח כי כפי שקרה בתקופת משבר מגפת הקורונה, העלייה החדה בדיווחים על אלימות במשפחה לא תרחש בסמוך לאירוע המשברי עצמו, אלא צפויה להתגבר כעבור כמה חודשים מתחילתו.

² בהשוואה לפניות למוקד 118 (מוקד מידע וסיוע של משרד הרווחה והביטחון החברתי), לפניות למרכזי אלימות במשפחה ונזקקויות בנתוני יסוד בין אוקטובר 2022 לפברואר 2023 ובין אוקטובר 2023 לפברואר 2024.

מלבד החסמים הקיימים בשגרה בדיווח על אלימות במשפחה (למשל: בוש, היעדר הכרה בבעיה, האשמה עצמית), בתקופה של חשיפה ישירה או עקיפה למלחמה או לאסון, ישנו חשש כי קורבנות או עדים לאלימות במשפחה יימנעו מלשתף במצוקותיהם מתוך תפיסה שהן חשובות או דחופות פחות ומתוך רצון שלא להעמיס על המערכות המטפלות. לצד זאת, יש לציין כי צפויה עלייה במקרי אלימות במשפחה ובדיווחים עליהם, בסמוך לחזרת המגויסים משירות המילואים (גיל עד, 2023).

נוסף על כך באוקטובר 2023 הוחלו הקלות בקריטריונים לקבלת רישיון לנשיאת נשק פרטי. נשים רבות המוכרות ומטופלות ברווחה, התלוננו כי בני זוגן הודיעו להן כי בכוננתם לרכוש נשק והשתמשו בכך כאיום כלפיהן. מספר הפניות מעובדים סוציאליים במחלקות לשירותים חברתיים, במרכזי הטיפול ובעמותות רווחה לממונה במשרד הרווחה והביטחון החברתי לביצוע הערכת מסוכנות לגברים שביקשו לשאת נשק ונמצאים במעגל האלימות במשפחה, עלה פי שלושה, מ-6 פניות בכל שנת 2022 ל-18 פניות בחודש נובמבר 2023 בלבד. אנשי המקצוע העריכו כי ישנן נשים רבות נוספות שנשקפת סכנה לחייהן ועל כן הם צפו עוד עלייה במספר הפניות (גיל עד, 2023; גיל עד ואוחיון, 2023).

1.3 מדידה קודמת: אלימות במשפחה בצל משבר הקורונה

בפברואר 2021 פורסם דוח סקר בזק 'אלימות במשפחה בצל משבר הקורונה' (ארזי ורזניקובסקי-קוראס, 2021). מטרת המחקר היו לאפיין את התדירות והחומרה של ביטויי אלימות במשפחה על סוגיה ולאחר גורמים מגבירי סיכון לאלימות במשפחה בצל משבר הקורונה. להלן עיקרי הממצאים:

1. 71.1% מן המשיבים דיווחו כי הם או אחרים במשפחתם נפגעו לפחות פעם אחת בחצי השנה האחרונה מסוגים שונים של אלימות במשפחה: 30.4% דיווחו על אלימות נפשית-רגשית, 26.7% דיווחו על אלימות כלכלית, 8.9% דיווחו על אלימות פיזית ו-7.0% דיווחו על אלימות מינית.³

2. הבדלים מובהקים בין קבוצות בדיווח על היפגעות במשפחותיהם מסוגים שונים של אלימות:

- **אלימות רגשית-נפשית:** גברים דיווחו יותר מנשים, ערבים דיווחו יותר מיהודים, להטב"קים דיווחו יותר ממי שאינם להטב"קים
- **אלימות כלכלית:** צעירים (בני 18–30) דיווחו יותר ממבוגרים (בני 31–64) ומזקנים (בני 65+), ערבים דיווחו יותר מיהודים, להטב"קים דיווחו יותר ממי שאינם להטב"קים, רווקים דיווחו יותר מנשואים
- **אלימות פיזית:** גברים דיווחו יותר מנשים, צעירים (בני 18–30) דיווחו יותר ממבוגרים (בני 31–64) ומזקנים (בני 65+), ערבים דיווחו יותר מיהודים, להטב"קים דיווחו יותר ממי שאינם להטב"קים, רווקים דיווחו יותר מנשואים
- **אלימות מינית:** גברים דיווחו יותר מנשים, ערבים דיווחו יותר מיהודים, להטב"קים דיווחו יותר ממי שאינם להטב"קים

³ אפשר היה לדווח על יותר מסוג אחד של אלימות

⁴ המחקר בחן את היקף תופעת האלימות במשפחה ולא את היקף ההיפגעות של המשיבים ממנה, על כן במסגרתו לא נערכה הבחנה בין פוגעים/ נפגעים/ עדים לאלימות במשפחה

3. מתאמים חיוביים מובהקים בין סוגי אלימות במשפחה ובין גורמים מגבירי סיכון:

- **לאלימות רגשית-נפשית ולאלימות כלכלית** מתאם חיובי בעוצמה בינונית עם: חוסר שביעות רצון מן הקשרים המשפחתיים והחברתיים, חוסר שביעות רצון מן המצב הכלכלי של משק הבית וחוסר שביעות רצון מן החיים (בחצי השנה שלפני הסקר)
- **לאלימות פיזית** מתאמים מובהקים אך חלשים עם מדדים שונים של כלל הגורמים מגבירי הסיכון
- **לאלימות מינית** מתאמים מובהקים אך חלשים עם מדדים של מצב בריאות, קשרים חברתיים ומשפחתיים ורווחה נפשית. לא נמצא קשר בין אלימות מינית ובין צפיפות המגורים או המצב הכלכלי של משק הבית

2. מטרת המחקר

כארבעה חודשים לאחר פרוץ מלחמת 'חרבות ברזל', פנתה התוכנית הלאומית למאבק באלימות במשפחה לצוות תוצאות במכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל בבקשה לערוך סקר 'בזק' נוסף על זה שנערך בעת מגפת הקורונה, כדי לקבל תמונת מצב עדכנית על היקפי תופעת האלימות במשפחה על רקע המלחמה ועל גורמי הסיכון הייחודיים שמביאה עימה תקופת משבר זו. ממצאי הסקר יוכלו לשמש בהמשך לצורך איתור ומתן מענים מותאמים לקבוצות באוכלוסייה המצויות בסיכון מוגבר. השאלות בסקר התבססו על שאלון המחקר אשר פותח בתקופת מגפת הקורונה, תוך ביצוע התאמות המתייחסות לסוג ולרמת החשיפה לאירועי המלחמה, פינוי מיישובים והסדר המגורים הנוכחי וכן דיוק פרק השאלות הנוגעות לאלימות במשפחה, כך שתהיה הבחנה ברורה בין פוגע-נפגע-עד או שילוב ביניהם לכל אחד מסוגי האלימות. כך אפשר היה לערוך השוואה בין הממצאים בסקר זה ובין הממצאים שעלו בסקר ה'בזק' בתקופת המגפה. בהמשך, גם אפשר יהיה להשוות את ממצאי הסקר עם ממצאים שיעלו במחקר אלימות בזוגיות בעת שגרה אשר מובילה עמותת שיתופים באמצעות מכון ERI ובשיתוף משרד הרווחה והביטחון החברתי (כאשר יתפרסם המחקר).

3. תהליך העבודה ושיטת המדידה

3.1 שיטה

המחקר נערך בשיטה כמותית באמצעות סקר אוכלוסייה מקוון לדיווח עצמי. שיטת איסוף נתונים זו נבחרה משתי סיבות. ראשית, לעומת שיטות איסוף אחרות, דיווח עצמי מאפשר להגיע למידע רב יותר ואיכותי על התופעה הנחקרת, וזאת משום החסמים בדיווח לרשויות ומשום שהאנשים הנשאלים הם "המומחים" הטובים ביותר לחייהם ויש להם את המידע המקיף ביותר (Paulhus & Vazire, 2007). שנית, דיווח עצמי הוא אמצעי מתאים לבחינת נושאים רגישים ואירועים פרטיים המתרחשים בתוך המשפחה, כגון אלימות במשפחה (Follingstad & Rogers, 2013).

3.2 כלי המחקר

שאלון לדיווח עצמי שפותח במיוחד עבור מחקר זה והתבסס על שאלון המחקר שנערך בתקופת מגפת הקורונה ([ארזי ורזניקובסקי-קוראס, 2021](#)). השאלון כולל 66 שאלות (ראו נספח א). להלן תיאור רכיבי השאלון:

3.2.1 מאפייני רקע

בשאלון נבחנו מאפיינים דמוגרפיים של המשיבים: מגדר, גיל, רמת השכלה, השתייכות דתית, רמת דתיות, ארץ לידה ושנת עלייה, מצב משפחתי ונטייה מינית.

3.2.2 היבטים הקשורים להיפגעות במלחמת 'חרבות ברזל'

בשאלון נבחנו היבטים הנוגעים לפגיעה מן המלחמה: היפגעות ישירה של המשיב (מעגלי חשיפה לאירועי הטרור והמלחמה), קרוביו או חבריו מאירועי הטרור או המלחמה, הסדר מגורים נוכחי, מגורים עם קהילת המקור.

3.2.3 היבטים הקשורים להחזקת נשק

בשאלון נבחנו היבטים הקשורים להחזקת נשק: החזקת נשק ברשות המשיב או בני משפחתו, מועד רכישת הנשק ושינוי בתחושת הביטחון האישי בעקבות הימצאות נשק בבית.

3.2.4 ביטויי אלימות במשפחה

בהתאם לחלוקה המקובלת בעולם, משתנה אלימות במשפחה הורכב מארבעה סוגי אלימות: אלימות נפשית-רגשית, אלימות פיזית, אלימות מינית, אלימות כלכלית. עבור כל סוג אלימות גובשו מדדים אשר מהווים דוגמאות לביטויים התנהגותיים האופייניים לאותו סוג של אלימות. סוגי האלימות והמדדים המפורטים גובשו בהתאם לחלוקה ברשימה ובמקרא המצורף אליה, במסמך של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים (2016). המשיבים נשאלו שאלות על אודות התדירות של הופעת כל ביטוי של אלימות במשפחתם, בשלושת החודשים שקדמו למילוי השאלון (סולם ליקרט).

- **ביטויים של אלימות נפשית-רגשית**, למשל: קללות, השפלה, איומים, האשמות, הפחדה, הגבלת זמן הפנאי או מניעת מפגש עם בני משפחה או חברים
- **ביטויים של אלימות כלכלית**, למשל: שליטה על הכסף, חוסר נכונות לחלוק כסף, הערמת קשיים לצאת לעבוד או ללמוד
- **ביטויים של אלימות פיזית**, למשל: מכות, דחיפות, סטירות, גרימת כאב באמצעות חפצים
- **ביטויים של אלימות מינית**, למשל: קיום יחסי מין שלא ברצון או שלא בהסכמת שני הצדדים, הטרדה או השפלה בעלת אופי מיני

3.2.5 גורמים מגבירי סיכון

במחקר נבדקו מגוון היבטים המוכרים בספרות המקצועית כגורמים המגבירים את הסיכון להיווצרות או הסלמה של אלימות במשפחה:

- **מצב בריאות**: בעיות רפואיות כרוניות או מוגבלויות של המשיב או של בני משפחתו, שימוש בסמים או שימוש לרעה בתרופות, צריכת אלכוהול
- **הסדר מגורים**: צפיפות מגורים, תנאי מגורים, שינוי במספר האנשים הגרים יחד
- **מצב תעסוקתי וכלכלי**: אופי העבודה, אבטלה, הכנסה של משק הבית ביחס לממוצע הארצי
- **קשרים חברתיים ומשפחתיים**: חוסר שביעות רצון מן היחסים במשפחה הגרעינית, במשפחה המורחבת ועם החברים, היעדר רשתות תמיכה
- **רווחה נפשית (wellbeing)**: כעס או עצבנות, היעדר פרטיות, תחושת חוסר שליטה על החיים, פסימיות בנוגע לעתיד, חרדה, דיכאון, מחשבות אובדניות

3.2.6 מענים ודרכי התערבות (תפוקות)

היקפי הפנייה לסייע לגורמים שונים בעקבות האלימות במשפחתם נבחנו בנוגע למשיבים הפוגעים, הנפגעים והעדים, לצד זיהוי הסיבות להיעדר הפנייה, בקרב מי שלא פנו לסייע.

3.3 מדגם

1,529 משיבים בני 18+, במדגם מייצג בחברה הישראלית מבחינת מגדר, גיל, השתייכות דתית, רמת דתיות. כך, המאפיינים הסוציו-דמוגרפיים של המשתתפים עומדים בהלימה עם התפלגותם באוכלוסייה הכללית. בסקר השתתפו משיבים עם אוריינות קריאה וכתובה בעברית או בערבית, וכן משיבים עם אוריינות דיגיטלית ונגישות למחשב או טלפון נייד לצורך מילוי שאלון מקוון.

3.4 הליך איסוף המידע והנתונים

את השאלון המקוון הפיצה חברת הסקרים i-panel, שלה מומחיות בתחום. השאלונים נשלחו בשתי שפות – עברית וערבית, למדגמים שהרכיבה החברה במיוחד עבור מחקר זה. מילוי השאלונים היה אנונימי, ולא הייתה כל אפשרות לזהות את המשיבים. איסוף הנתונים התבצע בין 28 בינואר ל-26 בפברואר 2024 (כארבעה חודשים מפרוץ המלחמה).

3.5 ניתוחים סטטיסטיים

במחקר בוצעו ניתוחים כמותיים-סטטיסטיים בתוכנת SPSS-28. הבדלים בין הקבוצות ובין המדידות נבחנו באמצעות מבחן t או באמצעות מבחן χ^2 (כתלות בסולם המדידה של כל שאלה), והמתאמים בין המשתנים נבדקו באמצעות מבחן פירסון. באמצעות ניתוחים אלו נבחנו כיוונים אפשריים של השפעת המאפיינים והצרכים הנוספים על התוצאות שנמדדו וכן נבחנה הפנייה לעזרה אל גורמים מקצועיים והסיבות להיעדר פנייה. נוסף על כך בשל גודל המדגם הקטן יחסית של אוכלוסיות מובחנות בתוך מעגלי החשיפה לאירועי הטרור והמלחמה (מגויסים למילואים או שבן/בת זוג מגויס למילואים, מפונים מן הבית, נחשפו ישירות לאירועי שבעה באוקטובר, ביתם או רכושם נהרס או אין חשיפה), במסגרת ניתוחי שונות בוצע ניפוח למדגמים באמצעות דגימות מרובות (Bootstrapping). כל הממצאים שצינו בדוח כמובהקים, נמצאו ככאלה ברמה של לפחות $p < .05$.

נוסף על כך עבור כל אחד מסוגי האלימות חושבו מדדים מסכמים המאפשרים להתייחס לכל תחום תוכן בתור גורם יחיד ובכך לכשט את הניתוח. מדד אלימות פיזית נבחן באמצעות שאלה בודדת. אלימות נפשית-רגשית נמדדה באמצעות שבע שאלות שלהן חושב מדד מסכם באמצעות ממוצע הציונים של שאלות אלו (Cronbach's Alpha=0.842). ממוצע המדד היה 1.25 (SD=0.47, range: 1-5). אלימות כלכלית נמדדה באמצעות שלוש שאלות שלהן חושב מדד מסכם באמצעות ממוצע הציונים של שאלות אלו (Cronbach's Alpha=0.771). ממוצע המדד היה 1.24 (SD=0.55, range: 1-5). אלימות מינית נמדדה באמצעות שלוש שאלות שלהן חושב מדד מסכם באמצעות ממוצע הציונים של שאלות אלו (Cronbach's Alpha=0.912). ממוצע המדד היה 1.04 (SD=0.28, range: 1-5).

לבסוף, נערכה השוואה בין ממצאי הסקר הנוכחי שנערך בחודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין ממצאי הסקר הקודם אשר נערך בתקופת מגפת הקורונה.

3.6 אתיקה

המחקר קיבל את אישורה של ועדת האתיקה במכון מאיר-סג'ווינט-ברוקדייל.

בשאלון נכללות שאלות שעלולות לגרום אי-נוחות למשיבים, ובהן שאלות העוסקות בביטויים של אלימות במשפחה; שאלות על חשיפה לאירועים במלחמת 'חרבות ברזל': מגורים באזור שהותקף או פונה, השפעה ישירה או עקיפה של אירועי הטרור או המלחמה על המשיב, קרובי משפחתו או חבריו, הימצאות נשק בידי המשיב או משפחתו; שאלות הנוגעות לבעיות רפואיות ומגובלות, לשימוש בחומרים ממכרים (אלכוהול וסמים) ולדיכאון ואובדנות; שאלות על מצב כלכלי וגובה הכנסה; שאלה על נטייה מינית.

כדי לצמצם את אי-הנוחות, צוין בפתיח השאלון כי המענה הוא אנונימי, כי אין חובה לענות על כל השאלות וכי אפשר להפסיק למלא את השאלון בכל שלב. כן ניתנה בכל שאלה האפשרות להשיב "לא מעוניין לענות". זאת ועוד, מתוך הבנה כי השאלון עלול לעורר זיכרונות לא נעימים ולגרום למצוקה רגשית בקרב המשיבים, מפורטים בגוף השאלון מוקדי חירום לסיוע ופרטי הקשר עימם. לבסוף, חברת הסקרים העבירה לצוות המחקר קובצי נתונים ללא פרטים מזהים של המשיבים (ללא שמות, מספרי זהות וכו').

4. ממצאים

4.1 מאפייני רקע של המשיבים

בחלק זה יוצגו הממצאים על מאפייני הרקע של המשיבים: מאפיינים דמוגרפיים, מאפיינים הקשורים למלחמת 'חרבות ברזל' ומאפיינים של המשיבים הקשורים להחזקת נשק.

4.1.1 מאפיינים דמוגרפיים

לוח 1 מציג את התפלגות המאפיינים הדמוגרפיים המרכזיים של המשיבים על הסקר. 50.5% מן המשיבים הן נשים והיתר גברים, הגיל הממוצע הוא 40.2 שנים, וטווח הגילים רחב ונע בין 18 ל-70. 80.1% מן המשיבים הם יהודים, 17.5% ערבים ו-2.4% דרוזים. 46.6% מן המשיבים חילוניים, 34.5% מסורתיים והיתר דתיים או דתיים מאוד. 0.5% בעלי השכלה יסודית או פחות, 32.3% בעלי השכלה תיכונית (עם תעודת בגרות או בלעדיה) ו-48.0% בעלי תואר אקדמי ראשון או שני ומעלה. 88.7% מן המשיבים ילידי ישראל והיתר נולדו במדינות אחרות. 31.0% מהמשיבים רווקים, 61.5% נשואים, חיים בזוגיות או ידועים בציבור, 6.6% פרודים או גרושים ו-0.9% אלמנים. ל-31.3% מן המשיבים יש ילדים עד גיל 18. 5.5% מן המשיבים מגדירים את עצמם כלהטב"קים.

לוח 1: מאפיינים דמוגרפיים של המשיבים (במספרים ובאחוזים)

מאפיינים	N	(%)	M	SD	Range
מגדר (n=1,529)					
גברים	757	49.5			
נשים	772	50.5			
גיל (n=1,529)			40.2	14.4	70-18
קבוצת אוכלוסייה (n=1529)					
יהודי	1,226	80.1			
ערבי	269	17.5			
דרוזי	34	2.4			
רמת דתיות ^ (n=1,529)					
חילוני	713	46.6			
מסורתי	526	34.5			
דתי	248	16.2			
דתי מאוד או חרדי	42	2.7			

מאפיינים	N	(%)	M	SD	Range
השכלה (n=1,519)					
יסודית או פחות	7	0.5			
תיכונית, ללא תעודת בגרות	133	7.8			
תיכונית, עם תעודת בגרות	358	23.6			
פכל תיכוני ללא תואר אקדמי	291	19.2			
תואר ראשון	484	31.8			
תואר שני ומעלה	246	16.2			
ארץ לידה (n=1,521)					
ישראל	1,349	88.7			
אחר	172	11.3			
מצב משפחתי (n=1,527)					
רווק	474	31.0			
נשוי/ חי בזוגיות/ ידוע בציבור	939	61.5			
פרוד או גרוש	100	6.6			
אלמן	14	0.9			
משיבים עם ילדים עד גיל 18 (n=1,529)					
מגדירים עצמם כלהטב"ק (n=1,431)	79	5.5			

^רמת הדתיות מתייחסת לכלל קבוצות האוכלוסייה בישראל.

4.1.2 מאפיינים הקשורים למלחמת 'חרבות ברזל'

לוח 2 מציג את התפלגות המאפיינים של המשיבים הקשורים למלחמה. 27.7% הושפעו ישירות מאירועי הטרור או המלחמה: 14.8% גויסו למילואים או שבן/ת זוגם גויס/ה, 1.9% נחשפו ישירות לאירועי שבעה באוקטובר, 1.5% פונו מבתיהם, ל-1% נהרס הבית או רכוש, 0.7% נפגעו פיזית ו-9.1% חוו פגיעה אחרת.⁵ מבין המשיבים אשר ציינו פגיעה אחרת: 30 משיבים דיווחו על גיוס למילואים של קרובי משפחה (בעיקר של בנים ואחים), 27 דיווחו על מוות (רצח או נפילה בקרב) של חבר או קרוב משפחה מדרגה שנייה, 25 דיווחו על פגיעה נפשית או פסיכולוגית, 13 דיווחו שהם חלק מכוחות הביטחון (צבא ומשטרה) בסדיר או בקבע, 12 דיווחו על פגיעה כלכלית ו-5 דיווחו על חטיפה של חבר או קרוב משפחה מדרגה שנייה.⁶

נוסף על כך 52.2% מן המשיבים שפונו מביתם פונו מיישובי הצפון והיתר פונו מיישובי הדרום. 26.1% דיווחו כי הם חיים עם רוב קהילת המקור שלהם, 43.5% דיווחו כי הם חיים עם חלקה ו-30.4% דיווחו כי הם לא חיים איתה כלל. 63.9% מן המשיבים חוו פגיעה של בן

⁵ שאלה זו רבת ברירה כך שכל משיב יכול לבחור יותר משובה אחת ועל כן היא מסתכמת ליותר מ-100%.

⁶ אפשרות הפירוט לתשובה "אחר" הייתה לבחירת המשיב. היו משיבים שבחרו שלא לפרט את סוג הפגיעה.

משפחה קרוב או חבר: בקרב 22.7% רצח, בקרב 20.4% חטיפה ישירה לאירועי שבעה באוקטובר, בקרב 9.8% פגיעה פיזית, בקרב 7.9% הרס של בית או רכוש ובקרב 7% חטיפה במעגל הקרוב. מבחינת זהות הנפגע: בקרב 7.3% מן המשיבים היה זה חבר, בקרב 12.4% בן משפחה מורחבת, בקרב 5.4% שכן ובקרב 17.3% אדם קרוב אחר. מבין המשיבים אשר ציינו כי נפגע אדם קרוב אחר: 30 דיווחו על מוות (רצח או נפילה בקרב) של חבר⁷, שכן או קרוב משפחה מדרגה שנייה, 6 דיווחו על פינוי מן הבית של קרובי משפחה או מכרים.

לוח 2: מאפיינים של המשיבים הקשורים למלחמה (במספרים ובאחוזים)

מאפיינים	N	(%)
השפעה ישירה של אירועי הטרור או המלחמה (n=1,529)		
לא הושפעו ישירות	1,106	72.3
גויסו למילואים	123	8.0
בן/בת הזוג גויס למילואים	104	6.8
נחשפו ישירות לאירועי שבעה באוקטובר	29	1.9
פוננו מן הבית	23	1.5
הרס של בית או רכוש	16	1.0
נפגעו פיזית	10	0.7
אחר	140	9.1
בן משפחה קרוב או חבר חוו פגיעה באירוע הטרור (n=1,529)		
כן	977	63.9
לא	552	36.1
סוג הפגיעה בבן המשפחה הקרוב או החבר (n=665)		
רצח	222	33.4
חטיפה ישירות לאירועי שבעה באוקטובר	200	30.1
פגיעה פיזית	96	14.4
הרס של בית או רכוש	78	11.7
חטיפה	69	10.4
זהות הנפגע (n=558)		
חברים	310	55.6
משפחה מורחבת	123	22.0
שכנים	53	9.5
אחר	72	12.9

⁷ אפשרות הפירוט לתשובה "אחר" הייתה לבחירת המשיב. היו משיבים שבחרו שלא לפרט את קרבתם לאדם הנפגע.

4.1.3 מאפיינים של המשיבים הקשורים להחזקת נשק

לוח 3 מציג מאפיינים של המשיבים שקשורים להחזקת נשק או להגשת בקשה להחזקת נשק. 24.3% מן המשיבים או אחד מבני משפחתם מחזיקים בנשק ו-7.5% הגישו בקשה להחזקת נשק. 25.7% מחזיקים את הנשק ברשותם, בקרב 19.7% מן המשיבים הנשק נמצא בידי בן/בת הזוג, בקרב 47.8% אצל בן משפחה אחר ובקרב 6.8% הנשק נמצא אצל אדם אחר. 28.9% מן המשיבים שיש ברשותם נשק, דיווחו כי הנשק נרכש בשלושת החודשים האחרונים (7.0% מכלל המשיבים). 30.8% מן המשיבים דיווחו כי תחושת הביטחון האישי שלהם פחתה בעקבות הימצאות נשק בבית או הגשת בקשה לנשק (חשים יותר איום וסכנה), בקרב 58.0% לא חל שינוי בתחושת הביטחון ובקרב 11.2% תחושת הביטחון האישי גברה (חשים פחות איום וסכנה).

לוח 3: מאפיינים של המשיבים הקשורים להחזקת נשק (במספרים ובאחוזים)

מאפיינים	N	(%)
האם יש ברשותך או ברשות אחד מבני המשפחה נשק (n=1,472)		
כן	358	24.3
לא	982	67.7
הוגשה בקשה	110	7.5
לא יודע	22	0.5
ברשות מי הנשק (n=381)		
ברשותי	98	25.7
בן/בת זוג	75	19.7
בן משפחה אחר	182	47.8
אחר	26	6.8
האם הנשק נרכש בשלושת החודשים האחרונים (n=381)		
כן	103	26.9
לא	269	70.2
לא יודע	11	2.9
האם חל שינוי בתחושת הביטחון האישי בעקבות הימצאות הנשק או הגשת הבקשה (n=81)		
פחתה	25	30.8
לא חל שינוי	47	58.0
התגברה	9	11.2

4.2 צרכים (קשיים, דאגות ובעיות)

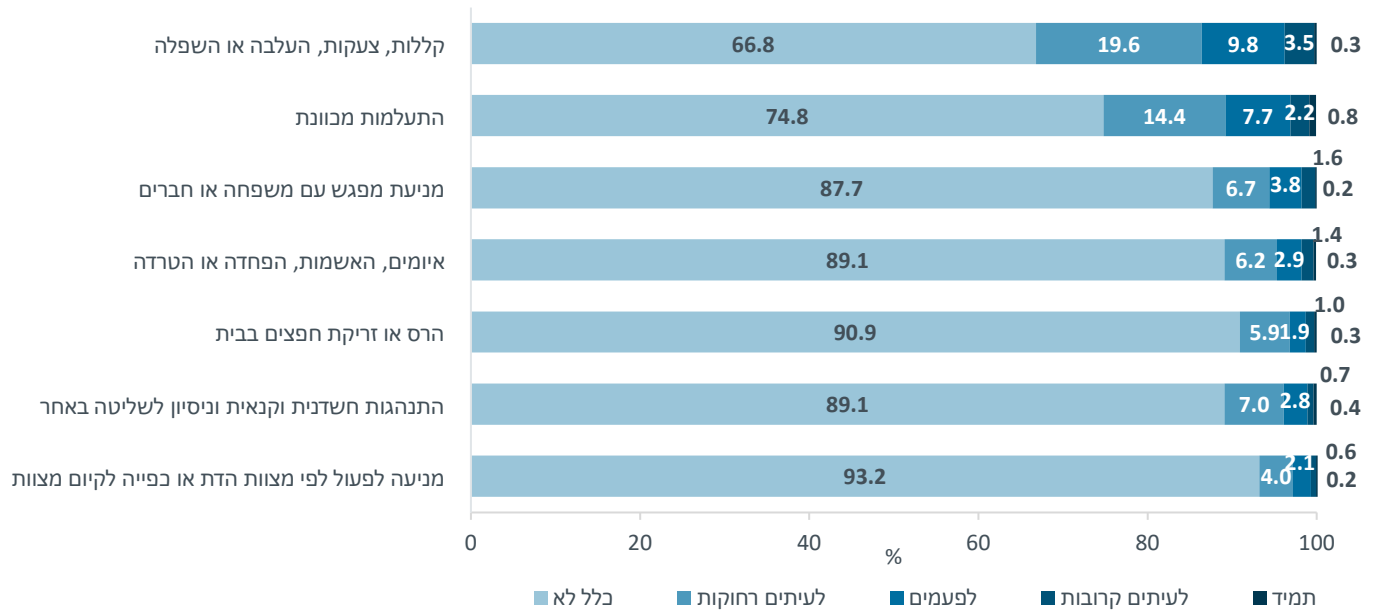
בסעיף זה יוצגו הממצאים על הצרכים של המשיבים בתחום האלימות במשפחה על סוגיה השונים: פיזית, מינית, כלכלית ורגשית או נפשית, וצרכים נוספים אשר יכולים להוות גורמים מגבירי סיכון לאלימות במשפחה: מצב הבריאות של המשיבים ובני משפחותיהם, הסדר המגורים, המצב התעסוקתי והכלכלי, הקשרים המשפחתיים והחברתיים ותחושת הרווחה הנפשית.

4.2.1 צרכים הקשורים לאלימות במשפחה

אלימות מילולית, רגשית או נפשית

תרשים 1 מציג את תדירות ההישנות של ביטויים של אלימות רגשית בשלושת החודשים שלפני מועד הסקר (כלל לא, לעיתים רחוקות, לפעמים, לעיתים קרובות, תמיד). הביטויים אשר דווחו באחוזים הגבוהים ביותר הם קללות, צעקות, העלבה או השפלה (33.2%), התעלמות מכוונת (25.1%) ומניעת מפגש עם בני משפחה או חברים או הגבלת זמן הפנאי או הפעילות מחוץ לבית (12.3%). מתוכם, 15.7% מן המשיבים דיווחו כי אחרים במשפחה פגעו בהם מילולית, רגשית או נפשית, 9.4% דיווחו כי הם פגעו באחרים במשפחתם ו-17.3% היו עדים לפגיעה מסוג זה כלפי אחר במשפחתם.

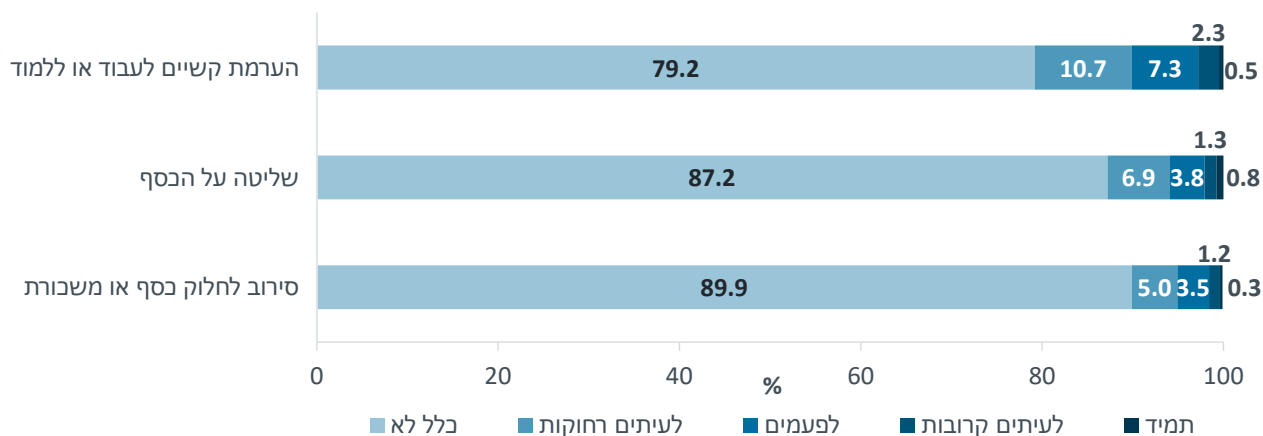
תרשים 1: תדירות אלימות מילולית, רגשית או נפשית במשפחה (באחוזים)

אלימות כלכלית

תרשים 2 מציג את תדירות ההישנות של אלימות כלכלית בשלושת החודשים שלפני מועד הסקר (כלל לא, לעיתים רחוקות, לפעמים, לעיתים קרובות, תמיד). מן התרשים עולה כי 20.8% מן המשיבים דיווחו על הערמת קשיים לעבוד או ללמוד בתדירות כלשהי, 12.8% דיווחו על שליטה על הכסף על ידי אחד מבני המשפחה ו-10.0% דיווחו על סירוב לחלוק כסף או משכורת. מתוכם, 9.3% מן המשיבים דיווחו כי ביטויים אלו הופנו כלפיהם, 4.5% דיווחו כי הם אלו שפגעו כלכלית באחרים במשפחתם ו-7.6% היו עדים לפגיעה מסוג זה כלפי אחר במשפחתם.

תרשים 2: תדירות אלימות כלכלית במשפחה (באחוזים)

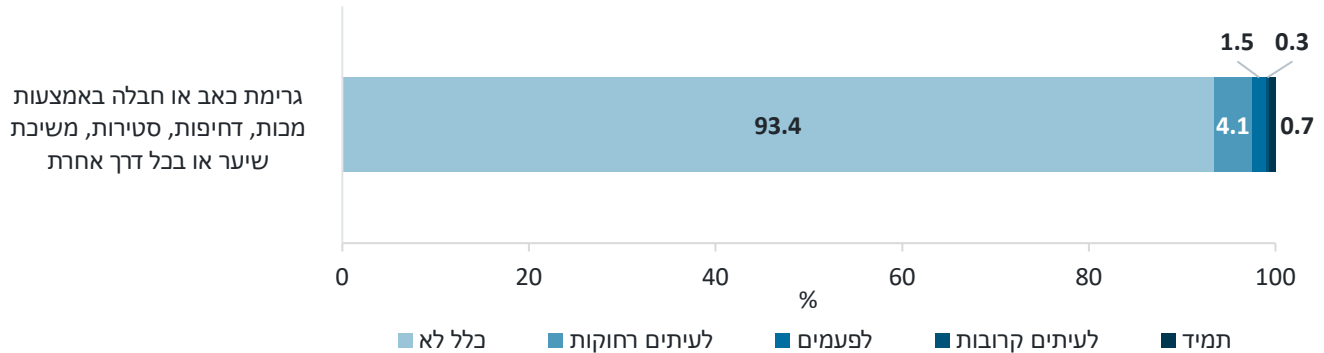

אלימות פיזית

תרשים 3 מציג את תדירות ההישנות של אלימות פיזית בשלושת החודשים שלפני מועד הסקר (כלל לא, לעיתים רחוקות, לפעמים, לעיתים קרובות, תמיד). 6.6% מן המשיבים דיווחו על גרימת כאב או חבלה באמצעות מכות, דחיפות, סטירות משיכת שיער או בכל דרך אחרת. מתוכם, 1.5% דיווחו כי אחר פגע בהם באופן זה, 1.6% נהגו כך כלפי אחר במשפחתם ו-1.6% היו עדים לאלימות כזו.⁸

⁸ הפער בין שיעור המדווחים על גרימת כאב או חבלה ובין שיעור המדווחים על זהות הפוגע נובע מכך שלא כל מי שענה על השאלה הראשונה, השיב גם על שאלת ההמשך.

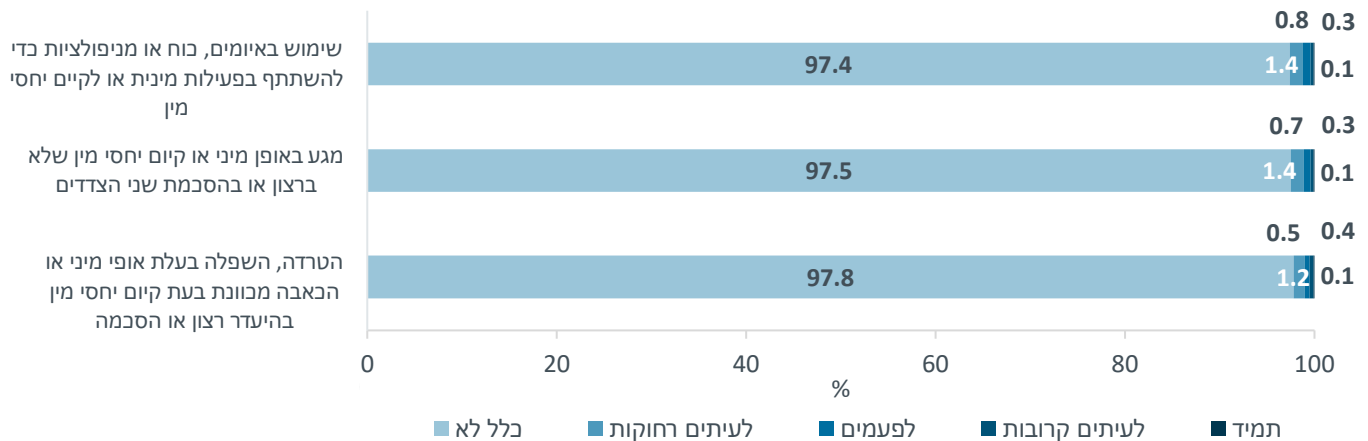
תרשים 3: תדירות אלימות פיזית במשפחה (באחוזים)

אלימות מינית

תרשים 4 מציג את תדירות ההישנות של ביטויים של אלימות מינית בשלושת החודשים שלפני מועד הסקר (כלל לא, לעיתים רחוקות, לפעמים, לעיתים קרובות, תמיד). 2.6% מן המשיבים דיווחו על שימוש באימים, כוח או מניפולציות כדי להשתתף בפעילות מינית או לקיים יחסי מין; 2.5% דיווחו על מגע באופן מיני או קיום יחסי מין שלא ברצון או בהסכמת שני הצדדים; 2.2% דיווחו על הטרדה, השפלה בעלת אופי מיני או הכאבה מכוונת בעת קיום יחסי מין בהיעדר רצון או הסכמה. מתוכם, 0.9% דיווחו כי אחרים נהגו כך כלפיהם, 0.7% דיווחו כי נהגו כך כלפי אחרים, ו-1.0% היו עדים להתנהגות כזו במשפחתם.

תרשים 4: תדירות אלימות מינית במשפחה (באחוזים)

4.2.2 היקפי הדיווח על אלימות במשפחה לסוגיה

לוח 4 מציג את החלוקה בכל אחד מסוגי האלימות: מילולית, רגשית או נפשית, כלכלית, מינית ופיזית, לפי סוג המשיב: קורבן, תוקפן, עד, אלימות הדדית.

לוח 4: אלימות במשפחה בפילוח לפי סוג המשיב (במספרים)

לא מעוניין לענות	אלימות הדדית	עד בלבד	תוקפן בלבד	קורבן בלבד	בסך הכול	
166	79	173	65	161	478	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
108	24	85	45	118	272	אלימות כלכלית
39	4	17	20	19	60	אלימות פיזית
17	2	11	8	12	33	אלימות מינית

43.6% מן המשיבים דיווחו על הישנות של לפחות אחד מביטויי אלימות **מילולית, רגשית או נפשית** במשפחתם בתדירות כלשהי (לעיתים רחוקות, לפעמים, לעיתים קרובות או תמיד), **25.0%** מן המשיבים דיווחו על הישנות של לפחות אחד מביטויי אלימות **כלכלית** במשפחתם בתדירות כלשהי, **6.6%** מן המשיבים דיווחו על הישנות של לפחות אחד מביטויי אלימות **פיזית** במשפחתם בתדירות כלשהי, **3.4%** מן המשיבים דיווחו על הישנות של לפחות אחד מביטויי אלימות מינית במשפחתם בתדירות כלשהי.

51.9% מן המשיבים דיווחו כי במשפחתם אין דינמיקה של יחסים אלימים כלל, **26.1%** דיווחו כי במשפחתם יש סוג אחד של אלימות, **16.9%** דיווחו כי במשפחתם יש שילוב של שני סוגים של אלימות, ו-**5.1%** מן המשיבים דיווחו כי במשפחתם יש שילוב של שלושה או ארבעה סוגי אלימות.

4.2.3 פילוח לפי מאפיינים דמוגרפיים ומאפייני מלחמה

להלן יוצגו מאפייני הרקע אשר יכולים להשפיע על אלימות במשפחה על סוגיה השונים: מאפיינים דמוגרפיים (מגדר, גיל, קבוצת אוכלוסייה, השכלה, ארץ לידה, מצב משפחתי ונטייה מינית) ומאפיינים של המלחמה (היכגעות של המשיב מן המלחמה, היכגעות של בני משפחה או חברים, אחזקת נשק בבית).

פילוח של סוגי אלימות במשפחה לפי מאפיינים דמוגרפיים ולפי סוג המשיב (קורבן, תוקפן או דינמיקה של אלימות הדדית)

מגדר: גברים (כתוקפים, קורבנות, או שמתקיימת אלימות הדדית) יותר מנשים דיווחו על אלימות כלכלית, אלימות מינית ואלימות פיזית במשפחתם. בפילוח הנתונים לפי תוקפים בלבד, גברים דיווחו יותר מנשים על אלימות מילולית ועל אלימות רגשית או נפשית (ראה נספח ב: מבחן שונות (T-test) של סוגי אלימות במשפחה לפי מגדר).

גיל: נמצא יחס הפוך בין גיל המשיב ובין תדירות אלימות במשפחה. כלומר, ככל שהמשיב צעיר יותר כך הוא דיווח על תדירות גבוהה יותר של אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית, אלימות כלכלית ואלימות פיזית במשפחתו (ראה נספח ג: מתאם פירסון בין גיל המשיב וסוגי אלימות במשפחה).

קבוצת אוכלוסייה: ערבים (כקורבנות, תוקפים או שמתקיימת אלימות הדדית) יותר מיהודים דיווחו על אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית, אלימות כלכלית, אלימות מינית ואלימות פיזית במשפחתם. בפילוח הנתונים לפי קורבנות בלבד, ערבים יותר מיהודים דיווחו על אלימות כלכלית במשפחתם (ראה נספח ד: מבחן שונות (T-test) של סוגי אלימות במשפחה לפי קבוצת אוכלוסייה).

ארץ לידה: ילידי הארץ יותר מילידי מדינות אחרות דיווחו על אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית, אלימות כלכלית ואלימות פיזית במשפחתם (ראה נספח ה: מבחן שונות (T-test) של סוגי אלימות במשפחה לפי ארץ לידה).

מצב משפחתי: רווקים יותר מנשואים או ידועים בציבור דיווחו על אלימות כלכלית במשפחה, ורווקים יותר מנשואים או ידועים בציבור ויותר מפרודים או גרושים דיווחו על אלימות פיזית במשפחה (ראה נספח ו: מבחן שונות (One way Anova) של סוגי אלימות במשפחה לפי מצב משפחתי).

זהות ונטייה מינית: מי שמגדירים עצמם להטב"קים יותר ממי שאינם מגדירים עצמם כך דיווחו על אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית ואלימות כלכלית במשפחתם (ראה נספח ז: מבחן שונות (T-test) של סוגי אלימות במשפחה לפי נטייה מינית).

השכלה: לא נמצאו הבדלים מובהקים באלימות במשפחה בפילוח לפי רמת ההשכלה של המשיבים.

יש לציין כי לא היה אפשר לפלח את הנתונים על סוג המשיב (קורבנות, תוקפנים, דינמיקה של אלימות במשפחה) עבור אלימות מינית ואלימות פיזית, בשל מספר משיבים נמוך שאינו מאפשר את הניתוחים הסטטיסטיים (ראה פירוט בלוח 4: אלימות במשפחה בפילוח לפי סוג המשיב). נוסף על כך לא היה אפשר לפלח את הנתונים לפי סוג המשיב (קורבן/ תוקפן/ אלימות הדדית) עבור אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית ואלימות כלכלית, במשתנים האלה: ארץ לידה, מצב משפחתי, נטייה מינית והשכלה של המשיב.

פילוח של סוגי אלימות במשפחה לפי מאפייני מלחמה ולפי סוג המשיב (קורבן, תוקפן או דינמיקה של אלימות הדדית)

השפעה ישירה של אירועי הטרור או של מלחמת 'חרבות ברזל': באופן כללי, משיבים שהושפעו ישירות מאירועי הטרור או מן המלחמה יותר ממשיבים שלא הושפעו, מדווחים על אלימות מילולית, רגשית או נפשית במשפחתם (ראה נספח ח: מבחן שונות (T-test) של סוגי אלימות במשפחה לפי השפעה ישירה של אירועי הטרור או המלחמה).

כמו כן למעגל החשיפה של המשיב לאירועי הטרור או למלחמת 'חרבות ברזל', יש השפעה על כלל סוגי האלימות במשפחה. משיבים שפנו מבינם יותר ממשיבים שלא נחשפו ישירות לאירועי הטרור או המלחמה וממשיבים שגויסו למילואים או שבני זוגם גויסו, מדווחים על אלימות מילולית, רגשית או נפשית, על אלימות כלכלית, על אלימות פיזית ועל אלימות מינית במשפחתם בשלושת החודשים החולפים (ראה נספח ט: מבחן שונות (Anova) של סוגי אלימות במשפחה לפי מעגל החשיפה של המשיב לאירועי הטרור או המלחמה).

כך, 71.4% מן המפונים דיווחו על אלימות מילולית, רגשית או נפשית במשפחתם, לעומת 41.7% מן המשיבים אשר לא נחשפו ישירות לאירועי הטרור או המלחמה ודיווחו כך ו-38.9% מן המשיבים שגויסו למילואים או שבני זוגם גויסו ודיווחו כך. 52.4%

מן המפונים דיווחו על אלימות כלכלית במשפחתם בתדירות כלשהי בשלושת החודשים האחרונים (לעיתים רחוקות, לפעמים, לעיתים קרובות או תמיד), לעומת 22.3% מן המשיבים אשר לא נחשפו ישירות לאירועי הטרור או המלחמה ודיווחו כך ו-17.6% מן המשיבים שגויסו למילואים או שבני זוגם גויסו ודיווחו כך. 19.0% מן המפונים דיווחו על אלימות פיזית במשפחתם בתדירות כלשהי בשלושת החודשים האחרונים (לעיתים רחוקות, לפעמים, לעיתים קרובות או תמיד), לעומת 4.6% מן המשיבים אשר לא נחשפו ישירות לאירועי הטרור או המלחמה ודיווחו כך, ו-2.1% מן המשיבים שגויסו למילואים או שבני זוגם גויסו ודיווחו כך. 19.0% מן המפונים דיווחו על אלימות מינית במשפחתם בתדירות כלשהי בשלושת החודשים האחרונים (לעיתים רחוקות, לפעמים, לעיתים קרובות או תמיד), לעומת 2.5% מן המשיבים אשר לא נחשפו ישירות לאירועי הטרור או המלחמה ודיווחו כך ו-2.1% מן המשיבים שגויסו למילואים או שבני זוגם גויסו ודיווחו כך.

השפעה ישירה של אירועי הטרור או של מלחמת 'חרבות ברזל' על משפחות המשיבים: משיבים שבני משפחותיהם הושפעו ישירות מאירועי הטרור או מן המלחמה יותר ממשיבים שבני משפחותיהם לא הושפעו דיווחו על אלימות מילולית, רגשית או נפשית במשפחתם (ראה נספח ח: מבחן שונות (T-test) של סוגי אלימות במשפחה לפי השפעה ישירה של אירועי הטרור או המלחמה).

הימצאות נשק במשפחה: לא נמצאו הבדלים מובהקים באלימות במשפחה בפילוח לפי הימצאות נשק במשפחה.

יש לציין כי לא היה אפשר לפלח את הנתונים על סוג המשיב (קורבנות, תוקפנים, דינמיקה של אלימות במשפחה) עבור אלימות מינית ואלימות פיזית, בשל מספר משיבים נמוך שאינו מאפשר את הניתוחים הסטטיסטיים (ראה פירוט בלוח 4: אלימות במשפחה בפילוח לפי סוג המשיב). נוסף על כך לא היה אפשר לפלח את הנתונים לפי סוג המשיב עבור אלימות כלכלית, במשתנים האלה: השפעה ישירה על בני משפחת המשיב, הימצאות נשק במשפחה.

4.2.4 קשרים בין צרכים ובין עצמם

בלוח 5 אפשר לראות כי ישנם קשרים חיוביים בעוצמה בינונית-חזקה בין כלל סוגי האלימות ובין עצמם. בייחוד בולטים הקשרים בין אלימות פיזית לאלימות כלכלית ובין אלימות פיזית לאלימות מינית.

לוח 5: מתאמים בין סוגי אלימות ובין עצמם

אלימות מינית	אלימות פיזית	אלימות כלכלית	אלימות מילולית, רגשית או נפשית	
				אלימות מילולית, רגשית או נפשית
			-	
		-	***.441	אלימות כלכלית
	-	***.653	***.501	אלימות פיזית
-	***.619	***.446	***.441	אלימות מינית

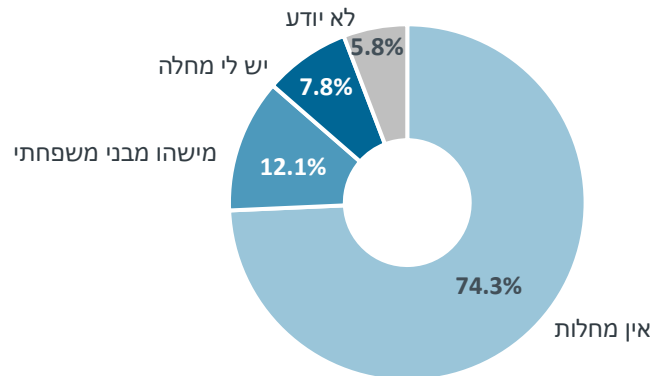
*** $p < .001$

4.2.5 גורמים מגבירי סיכון

מצב הבריאות

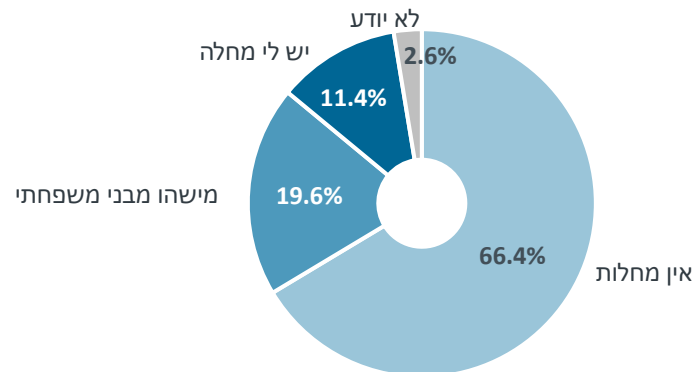
תרשים 5 מציג את אחוז המשיבים או בני משפחותיהם הסובלים מקשיים נפשיים, מחלות נפש (מאובחנות) או פוסט טראומה. 19.9% מן המשיבים או בני משפחותיהם סובלים מקשיים נפשיים או מחלות נפש: בקרב 12.1% ישנם קושי או מחלה נפשית אצל אחד מבני המשפחה ו-7.8% סובלים בעצמם. 5.8% דיווחו כי אינם יודעים אם מישהו מבני משפחתם סובל מקושי נפשי או ממחלת נפש.

תרשים 5: מחלות נפש או פוסט-טראומה (n=1,429) (באחוזים)

תרשים 6 מציג את אחוז המשיבים או בני משפחותיהם הסובלים מבעיה רפואית כרונית, ממוגבלות גופנית, פיזית-בריאותית, חושית, קוגניטיבית או תפקודית וממחלות. 33.6% מן המשיבים או בני משפחותיהם סובלים ממוגבלה פיזית או מבעיה רפואית: בקרב 19.6% ישנה בעיה פיזית או מחלה אצל אחד מבני המשפחה, 11.4% סובלים בעצמם, ו-2.6% דיווחו כי אינם יודעים.

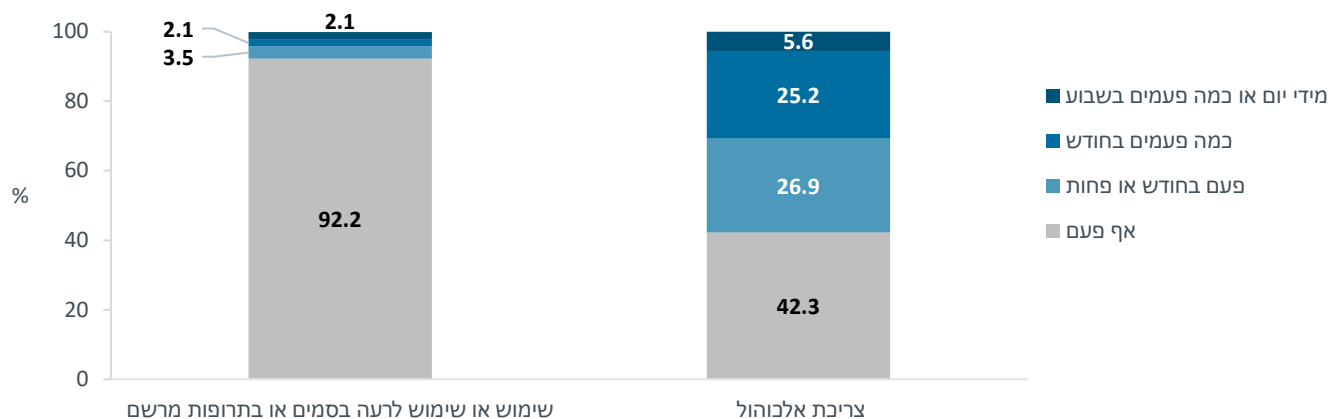
תרשים 6: מחלות כרוניות ומוגבלויות (באחוזים) (n=1,500)

המשיבים העריכו את מצב בריאותם בשלושת החודשים שלפני הסקר: 77.2% מן המשיבים דיווחו שמצב בריאותם טוב או טוב מאוד, ו-22.8% דיווחו שמצב בריאותם לא כל כך טוב או לא טוב בכלל.

תרשים 7 מציג את תדירות השימוש לרעה של המשיבים בסמים, בתרופות מרשם או באלכוהול בשלושת החודשים שלפני הסקר. רק 7.8% מן המשיבים דיווחו כי השתמשו לרעה בסמים או בתרופות מרשם: 3.5% דיווחו כי השתמשו בתדירות של פעם בחודש או פחות, 2.1% דיווחו כי השתמשו בחודש ו-2.1% דיווחו כי השתמשו מידי יום או כמה פעמים בשבוע. 57.7% מן המשיבים דיווחו כי צרכו אלכוהול: 26.9% דיווחו כי צרכו בתדירות של פעם בחודש או פחות, 25.2% דיווחו כי צרכו כמה פעמים בחודש ו-5.6% דיווחו כי צרכו כמה פעמים בשבוע או מדי יום.

תרשים 7: תדירות השימוש לרעה של המשיבים בסמים, תרופות מרשם ואלכוהול (באחוזים)

הסדר מגורים

לוחות 6-7 מציגים את הסדרי המגורים של המשיבים. 64.5% מן המשיבים דיווחו כי הם מתגוררים עם בן או בת זוג, 42.1% דיווחו כי הם מתגוררים עם ילדים, 20.0% דיווחו כי הם מתגוררים עם אחד מהוריהם, 10.7% דיווחו כי הם מתגוררים עם אחים, 7.9% דיווחו כי הם חיים בגפם, 3.1% דיווחו כי הם מתגוררים עם שותפים, 1.1% דיווחו כי הם מתגוררים עם המשפחה המורחבת ו-0.9% דיווחו כי הם מתגוררים עם אדם אחר.

בקרב 88.5% מן המשיבים לא חל שינוי בשלושת החודשים שלפני הסקר במספר האנשים החיים יחד תחת אותה קורת גג, אצל 7.6% גדל מספר האנשים, ואצל 3.9% מספר האנשים קטן. מספר החדרים הממוצע למקום המגורים של המשיבים הוא 3.9 (הטווח נע בין 0 ל-12). מספר בני המשפחה הממוצע השווהים יחד הוא 4.1 (הטווח נע בין 1 ל-14). מדד צפיפות המגורים (מספר נפשות לחדר) הממוצע הוא 1.1.

לוח 6: הסדר מגורים (במספרים ובאחוזים)

מאפיינים	N	(%)
עם מי מתגוררים המשיבים[^] (n=1,529)		
בן/בת זוג	987	64.5
ילדים	645	42.1
אחד מההורים	306	20.0
אחים/אחיות	165	10.7
לבד	121	7.9
שותפים	48	3.1
משפחה מורחבת	17	1.1
אחר	14	0.9
שינוי במספר האנשים החיים יחד בשלושת החודשים שלפני הסקר (n=1,472)		
לא חל שינוי	1303	88.5
גדל	111	7.6
קטן	58	3.9

[^]אפשר היה לבחור יותר מתשובה אחת

לוח 7: שינוי בהסדר המגורים בעקבות המלחמה (במספרים)

מאפיינים	N	Rang	M	Std.
מספר החדרים	1,432	1-12	3.9	1.28
מספר בני המשפחה השוהים יחד	1,452	1-14	4.1	1.95
מדד צפיפות המגורים (מספר נפשות לחדר)	1,420		1.1	0.57

מצב תעסוקתי וכלכלי

לוח 8 מציג את מצבם התעסוקתי והכלכלי של המשיבים. 71.5% דיווחו כי הם עובדים בעבודה קבועה, 18.6% דיווחו כי הם אינם עובדים ו-1.4% דיווחו כי הם עובדים בעבודה זמנית או מזדמנת. 89.2% מן המשיבים דיווחו כי לא היה שינוי בעבודתם בשלושת החודשים שלפני הסקר, 6.4% דיווחו כי הוצאו לחל"ת (חופשה ללא תשלום) ו-4.4% דיווחו כי פוטרו. 48.4% מן המשיבים דיווחו כי הכנסתם מתחת לממוצע למשק בית בישראל, 22.0% דיווחו כי הכנסתם קרובה לממוצע ו-29.6% דיווחו כי הכנסתם מעל הממוצע.

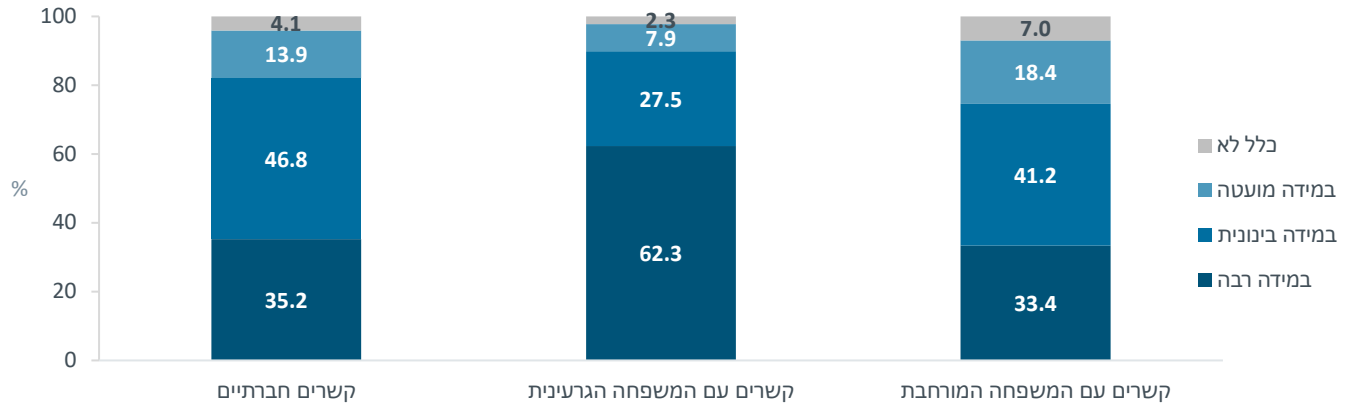
לוח 8: מצב תעסוקתי וכלכלי של המשיבים (באחוזים)

מאפיינים	N	(%)
היקף משרה (n=1,051)		
עבודה קבועה	1,073	71.5
אינם עובדים	279	18.6
עבודה זמנית או מזדמנת	149	1.4
שינוי בעבודה בשלושת החודשים שלפני הסקר (n=1494)		
לא היה שינוי	1,333	89.2
כן, יצא לחל"ת	96	6.4
כן, פוטר	65	4.4
הכנסה למשק בית (n=1,439)		
הרבה מתחת לממוצע	437	30.4
מעט מתחת לממוצע	259	18.0
קרוב לממוצע	316	22.0
מעט מעל הממוצע	305	21.2
הרבה מעל הממוצע	122	8.4

קשרים חברתיים ומשפחתיים

תרשים 8 מציג את שביעות הרצון של המשיבים מן הקשרים החברתיים והמשפחתיים שלהם. 35.2% מן המשיבים דיווחו כי הם מרוצים במידה רבה מן הקשרים החברתיים שלהם, 46.8% מרוצים במידה בינונית, 18.0% מרוצים במידה מועטה או כלל לא מרוצים. 62.3% מן המשיבים דיווחו כי הם מרוצים במידה רבה מן הקשרים עם המשפחה הגרעינית שלהם, 27.5% מרוצים במידה בינונית, 10.2% מרוצים במידה מועטה או כלל לא מרוצים. 33.4% מן המשיבים דיווחו כי הם מרוצים במידה רבה מן הקשרים שלהם עם המשפחה המורחבת, 41.2% מרוצים במידה בינונית, 25.4% מרוצים במידה מועטה או כלל לא מרוצים.

תרשים 8: שביעות רצון מן הקשרים החברתיים והמשפחתיים (באחוזים)

תחושת רווחה נפשית

לוח 9 מציג את רגשות המשיבים בשלושת החודשים שלפני הסקר בסולם של 1 עד 10, בחמישה צירי רגשות: נינוחות-כעס או עצבנות, קיומה של פרטיות-היעדר פרטיות, זמן לעצמי-היעדר זמן לעצמי, שליטה על החיים-היעדר שליטה על החיים, אופטימיות בנוגע לעתיד-פסימיות בנוגע לעתיד. תחושת נינוחות (M=5.4, Sd=2.26) ותחושת אופטימיות בנוגע לעתיד (M=5.8, Sd=2.53) נמוכות לעומת יתר הרגשות, כאשר רק 20.3% דיווחו שהם מרגישים נינוחים ו-30.0% בלבד דיווחו שהם מרגישים אופטימיות בנוגע לעתיד. הממוצע של צירי הרגשות האחרים שנבחנו גבוהים יותר: תחושת פרטיות (M=7.2, Sd=2.39) – 55.1% מן המשיבים דיווחו שהם חשים כך; תחושה כי יש שליטה על החיים (M=6.7, Sd=2.46) – 44.8% מן המשיבים דיווחו שהם חשים כך; ותחושה כי יש זמן לעצמי (M=6.3, Sd=2.96) – 39.2% מן המשיבים דיווחו שהם חשים כך.

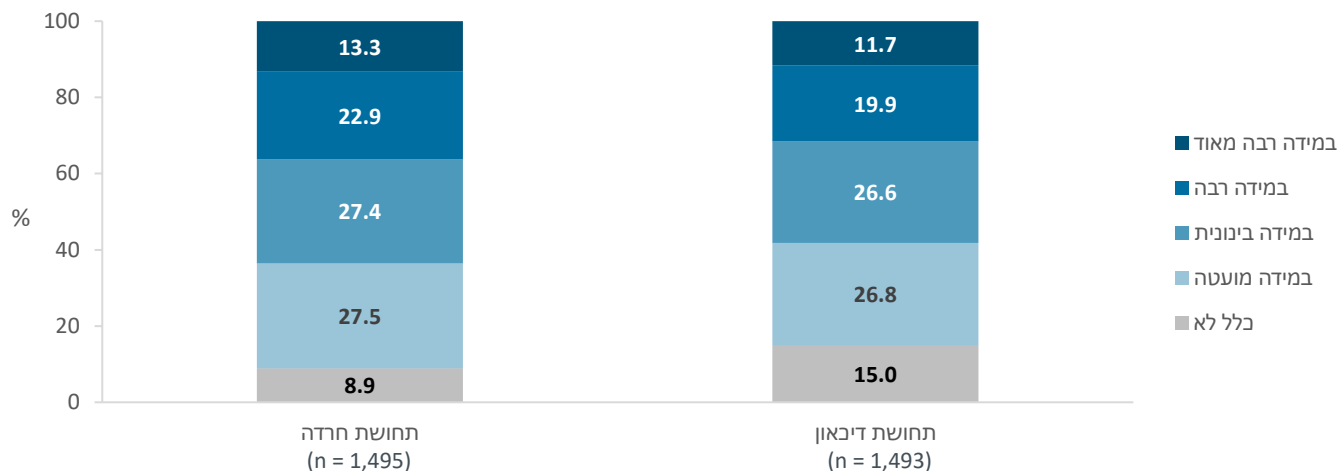
ניתוח אלפא קורנבך מלמד כי חמשת רכיבים אלו מתכנסים לאותו עולם התוכן ($\alpha=.830$) ולכן חושב עבורם מדד מסכם המבטא מצוקה רגשית.

לוח 9: מצב רוח בשלושת החודשים שלפני הסקר (במספרים ובאחוזים)

Sd	Mean	LOW 3 (%)	TOP 3 (%)	N	מאפיין
2.26	5.4	16.7	20.3	1,490	נינוח-כועס או עצבני
2.39	7.2	20.9	55.1	1,490	יש לי פרטיות-חסר לי פרטיות
2.96	6.3	17.6	39.2	1,492	יש לי זמן לעצמי-חסר לי זמן לעצמי
2.46	6.7	13.3	44.8	1,490	בעל שליטה על חיי-חסר לי שליטה על חיי
2.53	5.8	20.2	30.0	1,488	אופטימי בנוגע לעתיד-פסימי בנוגע לעתיד
1.89	6.3			1,494	מצוקה רגשית: מדד מסכם ($\alpha=.830$)

תרשים 9 מציג את תחושת החרדה ותחושת דיכאון של המשיבים בשלושת החודשים שלפני הסקר. 36.4% מן המשיבים דיווחו כי לא חשו חרדה כלל או כי חשו חרדה במידה מועטה, 27.4% דיווחו כי חשו חרדה במידה בינונית, 36.2% דיווחו כי חשו חרדה במידה רבה או רבה מאוד. 41.8% מן המשיבים דיווחו כי לא חשו דיכאון כלל או כי חשו דיכאון במידה מועטה, 26.6% דיווחו כי חשו דיכאון במידה בינונית, ו-31.6% דיווחו כי חשו דיכאון במידה רבה או במידה רבה מאוד. נוסף על כך 4.5% מן המשיבים דיווחו כי היו להם מחשבות אובדניות (n=1,478) (לא מוצג בתרשים).

תרשים 9: תחושת חרדה ותחושת דיכאון (באחוזים)

4.2.6 קשרים בין צרכים הקשורים לאלימות במשפחה ובין צרכים נוספים של המשיב

מצב הבריאות

- יש מתאם שלילי חלש בין מצב הבריאות של המשיבים בשלושת החודשים שלפני הסקר ובין כל סוגי האלימות. ככל שמצב הבריאות טוב יותר, כך התדירות של אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית, אלימות כלכלית, אלימות מינית ואלימות פיזית במשפחה נמוכה יותר, ולהפך – ככל שהתדירות של כל סוגי האלימות במשפחה גבוהה יותר, כך מצב הבריאות טוב פחות. נוסף על כך בפילוח הנתונים לפי תוקפים בלבד, המתאם בין מצב הבריאות ובין אלימות מילולית ואלימות רגשית או נפשית עולה ובפילוח הנתונים לפי קורבנות בלבד, המתאם בין מצב הבריאות ובין אלימות כלכלית עולה (כלומר, הקשר חזק יותר) (ראה נספח ט: מתאם פירסון בין סוגי אלימות במשפחה ובין מצב בריאותי כללי)
- משיבים עם קשיים נפשיים או מחלת נפש (מאובחנת) יותר ממשיבים שאין להם קשיים אלו דיווחו על אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית, אלימות כלכלית, אלימות מינית ואלימות פיזית במשפחתם (ראה נספח י: מבחן שונות (T-test) של סוגי אלימות במשפחה לפי מחלות נפש).
- משיבים שיש להם בני משפחה עם קשיים נפשיים או מחלת נפש (מאובחנת) יותר ממשיבים שאין לבני משפחתם קשיים אלו דיווחו על אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית ואלימות כלכלית במשפחתם (ראה נספח י: מבחן שונות (T-test) של סוגי אלימות במשפחה לפי מחלות נפש).
- לא נמצאו הבדלים מובהקים בתדירות של ביטויי אלימות במשפחה לפי קיומן של בעיה רפואית כרונית או מוגבלויות בקרב המשיבים.
- משיבים שיש להם בני משפחה עם בעיה רפואית כרונית או מוגבלויות (גופנית, פיזית-בריאותית, חושית, קוגניטיבית, תפקודית) יותר ממשיבים שאין להם קשיים אלו דיווחו על אלימות מילולית, רגשית או נפשית (ראה נספח י"א: מבחן שונות (T-test) של סוגי אלימות במשפחה לפי מחלות כרוניות או מוגבלויות).
- יש מתאם חיובי חלש בין שימוש בסמים או שימוש לרעה בתרופות מרשם של המשיבים בשלושת החודשים שלפני הסקר ובין כל סוגי האלימות במשפחה. ככל שהמשיבים השתמשו בסמים או בתרופות בתדירות גבוהה יותר, כך התדירות של אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית, אלימות כלכלית, אלימות מינית ואלימות פיזית במשפחה גבוהה יותר. נוסף על כך בפילוח הנתונים לפי תוקפים בלבד, המתאם בין שימוש בסמים או שימוש לרעה בתרופות ובין אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית עולה (כלומר, הקשר חזק יותר). בפילוח הנתונים לפי קורבנות בלבד, המתאם בין שימוש בסמים או שימוש לרעה בתרופות ובין אלימות כלכלית עולה (כלומר, הקשר חזק יותר) (ראה נספח י"ב: מתאם פירסון בין סוגי אלימות במשפחה ובין שימוש בסמים או שימוש לרעה בתרופות).
- לא נמצאו קשרים מובהקים בין תדירות צריכת אלכוהול ובין תדירות סוגים שונים של אלימות במשפחה. עם זאת בפילוח הנתונים לפי קורבנות בלבד, יש מתאם שלילי בינוני בין תדירות צריכת אלכוהול ובין אלימות כלכלית ($r=-.277, p < .01$).
- לא היה אפשר לפלח את הנתונים לפי סוג המשיב עבור אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית ואלימות כלכלית, במשתנים האלה: משיבים או בני משפחתם עם קשיים נפשיים או מחלת נפש, משיבים או בני משפחתם עם בעיה רפואית כרונית או מוגבלויות.

הסדר מגורים

- יש מתאם חיובי חלש בין צפיפות המגורים (מספר נפשות לחדר) הנוכחית של המשיבים ובין מרבית סוגי האלימות במשפחה. ככל שצפיפות המגורים גבוהה יותר, כך תדירותן של אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית, אלימות כלכלית ואלימות פיזית במשפחה גבוהה יותר. נוסף על כך בפילוח הנתונים לפי תוקפים בלבד, המתאם בין צפיפות המגורים ובין אלימות כלכלית עולה (כלומר, הקשר חזק יותר) (ראה נספח י"ג: מתאם פירסון בין סוגי אלימות במשפחה ובין צפיפות המגורים הנוכחית).
- משיבים אשר בשלושת החודשים שלפני הסקר גדל מספר האנשים (מבוגרים וילדים) המתגוררים איתם, יותר ממשיבים שלא חל שינוי במספר האנשים המתגוררים איתם דיווחו על אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית, אלימות כלכלית, אלימות פיזית ואלימות מינית במשפחתם (ראה נספח י"ד: מבחן שונות (T-test) של סוגי אלימות במשפחה לפי שינוי במספר האנשים המתגוררים עם המשיב). לא היה אפשר לפלח את הנתונים לפי קורבנות או תוקפים בשל מספר משיבים נמוך שאינו מאפשר את הניתוח הסטטיסטי.

מצב תעסוקתי וכלכלי

- משיבים אשר עבודתם קבועה, יותר ממשיבים אשר עבודתם זמנית או מזדמנת או לא עובדים, דיווחו על אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית, אלימות כלכלית, אלימות פיזית ואלימות מינית במשפחתם (ראה נספח ט"ו: מבחן שונות (Anova) של סוגי אלימות במשפחה לפי סוג העבודה).
- משיבים אשר בשלושת החודשים שלפני הסקר פוטרו או יצאו לחל"ת (חופשה ללא תשלום), יותר ממשיבים אשר נשארו בעבודתם, דיווחו על אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית ועל אלימות כלכלית. לא נמצא הבדל בין פיטורים או יציאה לחל"ת בהתייחס לאלימות מינית או אלימות פיזית (ראה נספח ט"ז: מבחן שונות (Anova) של סוגי אלימות במשפחה לפי פיטורין או יציאה לחל"ת).
- יש מתאם שלילי חלש בין הכנסה ממוצעת למשק בית ובין כל סוגי האלימות במשפחה. ככל שההכנסה הממוצעת של משק הבית נמוכה יותר, כך תדירותן של אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית, אלימות כלכלית, אלימות פיזית ואלימות מינית במשפחה גבוהה יותר. נוסף על כך בפילוח הנתונים לפי קורבנות בלבד, עולה המתאם בין הכנסה ממוצעת של משק הבית ובין אלימות כלכלית (כלומר, הקשר חזק יותר) (ראה נספח י"ז: מתאם פירסון בין סוגי אלימות במשפחה ובין הכנסה ממוצעת של משק הבית).
- יש לציין כי לא היה אפשר לפלח את הנתונים לפי סוג המשיב עבור אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית ואלימות כלכלית, במשתנים האלה: סוג העבודה (קבועה/ זמנית או מזדמנת), פיטורין או יציאה לחל"ת.

קשרים חברתיים ומשפחתיים

- יש מתאם שלילי חלש בין שביעות הרצון מן הקשרים החברתיים, שביעות הרצון מן הקשרים עם המשפחה הגרעינית ושביעות הרצון מן הקשרים עם המשפחה המורחבת, ובין כל סוגי אלימות במשפחה. ככל ששביעות הרצון מן הקשרים נמוכה יותר, כך תדירותן של אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית, אלימות כלכלית, אלימות פיזית ואלימות מינית במשפחה גבוהה יותר.

יותר. נוסף על כך בפילוח הנתונים לפי קורבנות בלבד ולפי תוקפים בלבד, המתאם השלילי בין שביעות הרצון מן היחסים החברתיים ושביעות הרצון מן היחסים עם המשפחה הגרעינית ובין אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית ואלימות כלכלית עולה (כלומר, הקשר חזק יותר) (ראה נספח י"ח: מתאם פירסון בין סוגי אלימות במשפחה ובין שביעות הרצון מן הקשרים החברתיים, הקשרים עם משפחה הגרעינית והקשרים עם המשפחה המורחבת).

- משיבים אשר אין להם רשתות תמיכה (כלומר, אין להם בני משפחה, חברים, מכרים שהם יכולים לסמוך עליהם ולקבל מהם עזרה), יותר ממשיבים שיש להם רשתות תמיכה, דיווחו על אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית, אלימות כלכלית, אלימות פיזית ואלימות מינית במשפחתם (ראה נספח י"ט: מבחן שונות (T-test) של סוגי אלימות במשפחה לפי קיומן של רשתות תמיכה). לא היה אפשר לפלח את הנתונים לפי קורבנות או תוקפים בשל מספר משיבים נמוך שאינו מאפשר את הניתוח הסטטיסטי.

תחושת רווחה נפשית

- יש מתאם שלילי חלש בין כלל צירי הרגשות שנבחנו: נינוחות-כעס או עצבנות, פרטיות-היעדר פרטיות, זמן לעצמי-היעדר זמן לעצמי, שליטה על החיים-היעדר שליטה על החיים, אופטימיות-פסימיות ובין כל סוגי אלימות במשפחה. ככל שהמשיבים מרגישים כעס או עצבנות, היעדר פרטיות, היעדר פרטיות, היעדר שליטה על החיים ופסימיות, כך תדירותן של אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית, אלימות כלכלית, אלימות פיזית ואלימות מינית במשפחה גבוהה יותר. נוסף על כך בפילוח הנתונים לפי קורבנות בלבד, המתאם בין תחושת היעדר שליטה על החיים ובין אלימות כלכלית עולה (כלומר, הקשר חזק יותר), וכן בפילוח הנתונים לפי תוקפים בלבד, המתאם בין תחושת היעדר פרטיות ובין אלימות כלכלית עולה (כלומר, הקשר חזק יותר) (ראה נספח כ: מתאם פירסון בין סוגי אלימות במשפחה ובין צירי רגשות).
- יש מתאם חיובי חלש בין תחושות חרדה ודיכאון (תחושות כמו: מצב רוח ירוד, קושי ליהנות או להתעניין בדברים, תחושת אשמה ללא קשר למציאות, הפרעות בשינה ובתיאבון, תחושה כללית של חוסר אנרגיה או ירידה בריכוז) בשלושת החודשים שלפני הסקר, ובין כל סוגי אלימות במשפחה. ככל שהמשיבים מרגישים יותר חרדה או דיכאון, כך תדירותן של אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית, אלימות כלכלית, אלימות פיזית ואלימות מינית במשפחה גבוהה יותר, ולהפך – ככל שרווחת במשפחה יותר אלימות מכלל הסוגים, כל המשיבים דיווחו על יותר חרדה או דיכאון. נוסף על כך בפילוח הנתונים לפי קורבנות בלבד, המתאם בין חרדה ודיכאון ובין אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית ואלימות כלכלית עולה (כלומר, הקשר חזק יותר) (ראה נספח כ"א: מתאם פירסון בין סוגי אלימות במשפחה ובין תחושות חרדה ודיכאון).
- משיבים אשר דיווחו כי יש להם מחשבות אובדניות בשלושת החודשים שלפני הסקר, יותר ממשיבים שאין להם מחשבות כאלה, דיווחו על אלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית, אלימות כלכלית, אלימות פיזית ואלימות מינית במשפחתם (ראה נספח כ"ב: מבחן שונות (T-test) של סוגי אלימות במשפחה לפי קיומן של מחשבות אובדניות). לא היה אפשר לפלח את הנתונים לפי קורבנות או תוקפים בשל מספר משיבים נמוך שאינו מאפשר את הניתוח הסטטיסטי.
- יש לציין כי לא היה אפשר לפלח את הנתונים על סוג המשיב (קורבנות, תוקפים, דינמיקה של אלימות במשפחה) עבור אלימות מינית ואלימות פיזית, בשל מספר משיבים נמוך שאינו מאפשר את הניתוחים הסטטיסטיים (ראה פירוט בלוח 4: אלימות במשפחה בפילוח לפי סוג המשיב).

4.3 אלימות במשפחה: השוואה בין חודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין תקופת מגפת הקורונה

לוח 10 מציג השוואה בין היקפי האלימות במשפחה על סוגיה השונים (בכל תדירות שהיא: לעיתים רחוקות, לפעמים, לעיתים קרובות או תמיד) בחודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין היקפי האלימות במשפחה בתקופת מגפת הקורונה. מן הלוח עולה כי היקפי האלימות דומים בשתי התקופות אך יש לציין כי היקפי האלימות המילולית, הרגשית או הנפשית גבוהים יותר בתקופת המלחמה מאשר בתקופת מגפת הקורונה ולעומת זאת היקפי האלימות המינית נמוכים יותר בתקופת המלחמה מאשר בתקופת מגפת הקורונה.

לוח 10: הישנות של ביטויי אלימות במשפחה בתדירות כלשהי – השוואה בין חודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין תקופת מגפת הקורונה (באחוזים)

מגפת הקורונה	מלחמת 'חרבות ברזל'	
30.4	43.6	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
26.7	25.0	אלימות כלכלית
8.9	6.6	אלימות פיזית
7.0	3.4	אלימות מינית

לוח 11 מציג השוואה בין שילוב של סוגי אלימות במשפחה בחודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין שילוב של סוגי אלימות במשפחה בתקופת מגפת הקורונה. מן הלוח עולה כי שיעור ההיפגעות מסוג אלימות אחד או יותר גבוה יותר בתקופת מגפת הקורונה (71.1%) מאשר בתקופת המלחמה (48.1%). נוסף על כך בתקופת המלחמה שיעור הנפגעים מסוג אחד של אלימות (26.1%) דומה לשיעור הנפגעים משילוב של כמה סוגי אלימות (22.0%). זאת בעוד בתקופת מגפת הקורונה, שיעור הנפגעים מסוג אחד של אלימות (28.4%) היה נמוך משיעור הנפגעים משילוב של כמה סוגי אלימות (42.6%).

לוח 11: שילוב בין סוגי פגיעות – השוואה בין חודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין תקופת מגפת הקורונה (באחוזים)

מגפת הקורונה	מלחמת 'חרבות ברזל'	
28.9	51.9	אין פגיעות כלל
28.4	26.1	סוג אחד של אלימות
29.7	16.9	שילוב של שני סוגים של אלימות
12.9	5.1	שילוב של שלושה או ארבעה סוגי אלימות

לוח 12 מציג השוואה בין תדירות ביטויי אלימות מילולית, רגשית או נפשית בסקר הבזק בחודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין תדירות ביטויי אלימות מילולית, רגשית או נפשית בסקר הבזק בתקופת מגפת הקורונה. ישנה הלימה בין שישה מתוך שבעה מן הביטויים ועל כן אפשר להשוות ביניהם. מן הלוח עולה כי יש הבדלים מובהקים בין שתי התקופות בתדירויות של כלל הביטויים שנבדקו, כאשר הממוצעים גבוהים בעקביות בסקר שנערך במהלך מגפת הקורונה מאשר בסקר שנערך במלחמה. כלומר, תדירות התרחשותה של אלימות מילולית, רגשית או נפשית הייתה גבוהה יותר בתקופת מגפת הקורונה מאשר בתקופת המלחמה.

לוח 12: מבחן שונות (T-test) של תדירות ביטויי אלימות מילולית, רגשית או נפשית – השוואה בין סקר הבזק בחודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין סקר הבזק בתקופת מגפת הקורונה

T	מגפת הקורונה			מלחמת 'חרבות ברזל'			
	Sd	M	n	Sd	M	N	
***6.513	.94	1.7	1,470	.83	1.5	1,461	אלימות מילולית, רגשית או נפשית קללות, צעקות, העלבה או השפלה
***7.141	.92	1.6	1,474	.79	1.4	1,462	התעלמות מכוונת כדי לפגוע ברגשות
***6.265	.76	1.3	1,477	.57	1.2	1,458	איומים, האשמות, הפחדה או הטרדה
***10.029	.76	1.4	1,479	.50	1.1	1,458	הרס או זריקת חפצים בבית
***8.295	.84	1.4	1,477	.53	1.2	1,461	התנהגות חשדנית וקנאית, מעקב וניסיון לשליטה באחר ובמעשיו
***11.152	.94	1.5	1,476	.60	1.2	1,462	מניעת מפגש עם בני משפחה או חברים או הגבלת זמן הפנאי או הפעילות מחוץ לבית
-	-	-	-	.44	1.1	1,432	מניעה לפעול לפי מצוות הדת או כפייה לקיום מצוות באופן קפדני במיוחד
***12.722	.68	1.5	1,484	.47	1.2	1,476	מדד מסכם

*** $p < .001$

אלימות כלכלית

לוח 13 מציג השוואה בין תדירות ביטויי אלימות כלכלית בסקר הבזק בחודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין תדירות ביטויי אלימות כלכלית בסקר הבזק בתקופת מגפת הקורונה. נמצא כי ישנה הלימה בין כלל הביטויים במדד ועל כן אפשר להשוות ביניהם. מן הלוח עולה כי יש הבדלים מובהקים בין שתי התקופות בתדירויות של כלל הביטויים שנבדקו, כאשר הממוצעים גבוהים באופן עקבי בסקר שנערך במהלך מגפת הקורונה מאשר בסקר שנערך בחודשי המלחמה הראשונים. כלומר, תדירות התרחשותה של אלימות כלכלית הייתה גבוהה יותר בתקופת מגפת הקורונה מאשר בתקופת המלחמה.

לוח 13: מבחן שונות (T-test) של תדירות ביטויי אלימות כלכלית – השוואה בין סקר הבזק בחודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין סקר הבזק בתקופת מגפת הקורונה

מגפת הקורונה				מלחמת 'חרבות ברזל'			אלימות כלכלית
T	Sd	M	n	Sd	M	N	
***10.909	1.12	1.7	1,475	.76	1.3	1,529	הערמת קשיים לעבוד או ללמוד
12.524	1.12	1.6	1,476	.65	1.2	1,529	שליטה על הכסף
6.146	.85	1.3	1,469	.58	1.2	1,529	סירוב לחלוק כסף או משכורת
***21.825	.86	1.6	1,482	.28	1.0	1,474	מדד מסכס

*** $p < .001$

אלימות פיזית

לוח 14 מציג השוואה של תדירות ביטויי אלימות פיזית בין סקר הבזק בחודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין תדירות ביטויי אלימות פיזית בסקר הבזק בתקופת מגפת הקורונה. אלימות פיזית נבדקה באמצעות ביטוי בודד שיש בו הלימה בין שתי התקופות. מן הלוח עולה כי ישנו הבדל מובהק בין שתי התקופות בתדירות, כאשר הממוצע גבוה באופן מובהק בסקר שנערך במהלך מגפת הקורונה מאשר בסקר שנערך במהלך מלחמת 'חרבות ברזל'. כלומר, תדירות התרחשותה של אלימות פיזית הייתה גבוהה יותר בתקופת מגפת הקורונה מאשר בתקופת המלחמה.

לוח 14: מבחן שונות (T-test) של תדירות ביטויי אלימות פיזית – השוואה בין סקר הבזק בחודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין סקר הבזק בתקופת מגפת הקורונה

מגפת הקורונה				מלחמת 'חרבות ברזל'			אלימות פיזית
T	Sd	M	n	Sd	M	N	
**2.998	.54	1.2	1,477	.50	1.1	1,529	גרימת כאב או חבלה באמצעות מכות, דחיפות, סטירות, משיכת שיער או בכל דרך אחרת

** $p < .01$

אלימות מינית

לוח 15 מציג השוואה של תדירות ביטויי אלימות מינית בין סקר הבזק בחודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין תדירות ביטויי אלימות מינית בסקר הבזק בתקופת מגפת הקורונה. ישנה הלימה ביטוי אחד במדד ועל כן אפשר להשוות ביניהם. מן הלוח עולה כי יש הבדל מובהק בין שתי התקופות בתדירות של הביטוי שנערכה בו השוואה, כאשר הממוצע גבוה באופן מובהק בסקר שנערך במהלך מגפת הקורונה מאשר בסקר שנערך במהלך מלחמת 'חרבות ברזל'. כלומר, תדירות התרחשותה של אלימות מינית הייתה גבוהה יותר בתקופת מגפת הקורונה מאשר בתקופת המלחמה.

לוח 15: מבחן שונות (T-test) של תדירות ביטויי אלימות מינית – השוואה בין סקר הבזק בחודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין סקר הבזק בתקופת מגפת הקורונה

מגפת הקורונה				מלחמת 'חרבות ברזל'			אלימות מינית
T	Sd	M	n	Sd	M	N	
***6.559	.59	1.3	1,463	.30	1.0	1,468	מגע באופן מיני או קיום יחסי מין שלא ברצון או בהסכמה של שני הצדדים
-	-	-	-	.30	1.0	1,470	שימוש באיומים, כוח או מניפולציות כדי להשתתף בפעילות מינית או לקיים יחסי מין
-	-	-	-	.30	1.0	1,470	הטרדה, השפלה בעלת אופי מיני או הכאה מכוונת בעת קיום יחסי מין בהיעדר רצון או הסכמה
***9.377	1.05	1.3	1,513	.28	1.0	1,474	מדד מסכם

*** $p < .001$

בדומה להשוואה שנערכה בין הביטויים השונים לאלימות במשפחה, **מתרשים 10** עולה כי לפי כל ממוצעי המדדים המסכמים, התדירות של כלל סוגי האלימות במשפחה גבוהה במובהק בתקופת מגפת הקורונה מאשר בתקופת מלחמת 'חרבות ברזל'.

תרשים 10: השוואה בין ממוצעי המדדים המסכמים של סוגי האלימות במשפחה בחודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין ממוצעי המדדים המסכמים של סוגי האלימות במשפחה תקופת מגפת הקורונה (n=3,042)

4.4 תפוקות (מענים ודרכי התערבות)

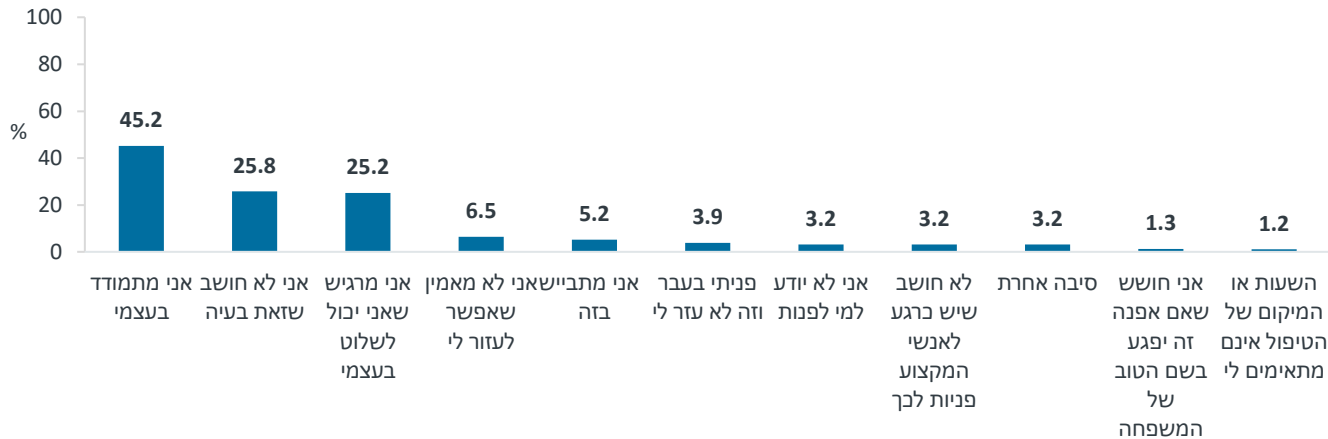
בסעיף זה יוצגו הממצאים על היקפי הפנייה לסיוע של המשיבים (הקורבנות, העדים לאלימות במשפחתם והתוקפנים הנוהגים באלימות כלפי משפחתם), הגורמים שאליהם פנו והסיבות להיעדר פנייה לסיוע.

4.4.1 משיבים הנוהגים באלימות כלפי משפחתם

186 משיבים (גברים ונשים בגירים) דיווחו כי הם נוהגים באלימות כלפי משפחתם. מתוכם, 83.3% דיווחו כי לא פנו לגורמי סיוע, 9.7% דיווחו כי פנו לחברים או בני משפחה, 4.8% דיווחו כי פנו לגורמים פורמליים (למשל, מרכז לטיפול באלימות במשפחה, עובדת סוציאלית, מוקד 118 או מוקד סיוע אחר), ו-3.6% משיבים נוספים לא היו מעוניינים לענות על השאלה.⁹

תרשים 11 מציג את הסיבות שמנו משיבים הנוהגים באלימות כלפי משפחתם, לכך שלא פנו לגורמי סיוע. 45.2% דיווחו כי הם מתמודדים עם הבעיה בעצמם (או התמודדו עימה בעבר), 25.8% דיווחו שאינם חושבים שהאלימות במשפחתם היא בעיה ו-25.2% דיווחו כי הם מרגישים שבסך הכול הם מסוגלים לשלוט בעצמם. סיבות נוספות צוינו בשיעורים נמוכים יותר.

תרשים 11: היעדר פנייה של משיבים הנוהגים באלימות במשפחתם לגורמי סיוע (n=155) (באחוזים)[^]

[^] שאלה רבת ברירה – אפשר היה לבחור יותר מתשובה אחת

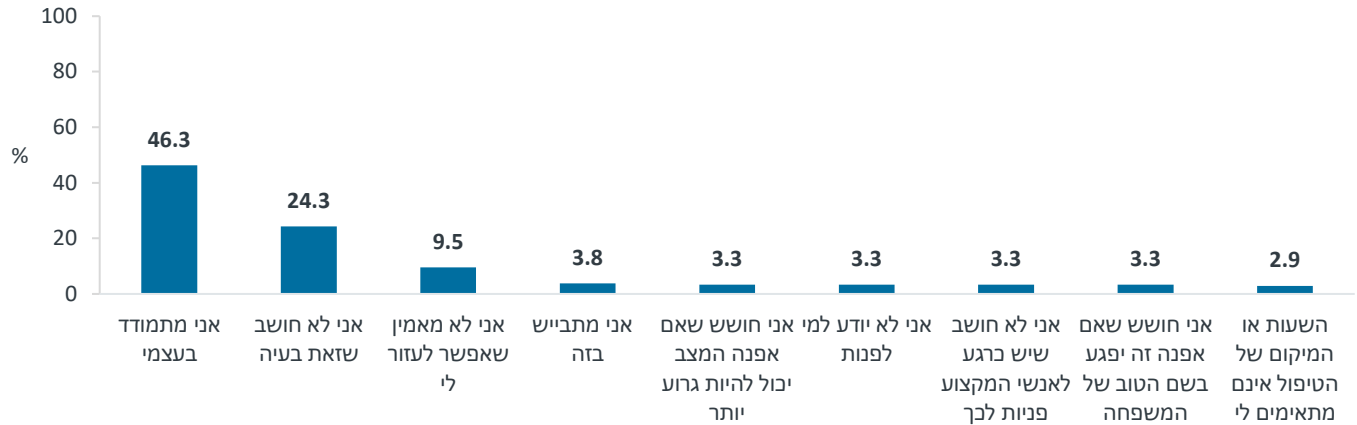
3.2% מן המשיבים מנו סיבות אחרות לכך שלא פנו לסיוע: עצם המודעות לבעיה מסייעת לפתרון המצב, מקרה חד-פעמי אינו סיבה לפנות לסיוע, צעקות וקללות הן שגרה בכל הבתים ואינן סיבה לפנות לסיוע.

⁹ שאלה רבת ברירה – אפשר היה לבחור יותר מתשובה אחת

4.4.2 משיבים שהם קורבנות לאלימות במשפחתם או עדים לה

499 משיבים (גברים ונשים בגירים) דיווחו כי הם קורבנות לאלימות במשפחתם או עדים לה או גם קורבנות לאלימות במשפחתם וגם עדים לה. מתוכם 69.3% דיווחו כי לא פנו לגורמי סיוע. **תרשים 12** מציג את הסיבות שמנו משיבים שהם קורבנות לאלימות במשפחתם או עדים לה לכך שלא פנו לגורמי סיוע. 46.3% דיווחו כי הם מתמודדים עם הבעיה בעצמם (או התמודדו עימה בעבר), 24.3% אינם חושבים שהאלימות במשפחתם היא בעיה ו-9.5% לא מאמינים שאפשר לעזור להם. סיבות נוספות צוינו בשיעורים נמוכים יותר.

תרשים 12: היעדר פנייה של קורבנות לאלימות במשפחתם או של העדים לה לגורמי סיוע (n=210) (באחוזים)

5. מגבלות המחקר

למחקר זה מגבלות אחדות שיש לתת עליהן את הדעת. ראשית, איסוף הנתונים התבסס על סקר פאנל מקוון ונערך במדגם מייצג בחברה הישראלית. המדגם אינו יכול לייצג את האוכלוסייה הכללית במלואה, משום שמטבעם שאלונים מקוונים מכוונים לקבוצות באוכלוסייה שיש להן מאפיינים מסוימים (Lefever et al., 2007; Granello & Wheaton, 2004), למשל, אוכלוסייה עם נגישות לאינטרנט ואוריינות דיגיטלית, אוכלוסייה שיש לה פנאי לענות על סקרים, אוכלוסייה אשר מתוגמלת באמצעות תווי שי עבור המענה לסקרים ועוד. יש קבוצות מובחנות באוכלוסייה אשר נעדרות מן המרחב המקוון ולכן לא היה להן ייצוג במחקר זה. כך למשל, רק כחציית מן החרדים משתמשים באינטרנט (כהנר ומלאך, 2019). לכן, בשל שיטת המחקר שנבחרה, יש תת-ייצוג לזרמים אדוקים יותר בקרב החרדים שאינם משתמשים באינטרנט. ובדומה לכך, יש תת-ייצוג לאוכלוסייה הערבית הדתית האדוקה הממעטת להשתמש באינטרנט.

שנית, הדגימה אינה כוללת את כל שכבות הגיל באוכלוסייה. המחקר נערך בקרב בגירים בני 18+ וזאת בשל מורכבות הפנייה לילדים ולבני נוער הדורשת את הסכמת ההורים למענה על שאלוני סקר או את הסכמת המדען הראשי במשרד החינוך להעברת סקרים בבתי הספר. קבוצת גיל נוספת שלה היה ייצוג חסר במחקר זה היא קבוצת הזקנים (בני 65+), אשר גודל הקבוצה לא אפשר גזירת מסקנות מובחנות עבורה. לכל אחת מקבוצות הגיל הללו צרכים ואתגרים ייחודיים בשעת מלחמה. במחקר בעתיד חשוב מאוד למפות אותם ולהתעמק בהם בממוקד, כדי לתכנן ולהתוות מדיניות מותאמת ומקיפה לטיפול בהם.

6. סיכום הממצאים ודיון

הדיון בממצאים יתמקד במאפיינים בולטים (מאפיינים דמוגרפיים, מאפייני מלחמה והחזקת נשק); בצרכים (קשיים, דאגות ובעיות) העוסקים בהיבטים שונים של אלימות במשפחה מבחינת היקפם והשילובים ביניהם; בצרכים נוספים (מצב בריאות, הסדר מגורים, מצב תעסוקתי וכלכלי, קשרים משפחתיים וחברתיים ותחושת רווחה נפשית) אשר יש ביכולתם לחולל אלימות במשפחה או להסלים אותה; בהשפעות שנמצאו במחקר לגורמי הסיכון על אלימות במשפחה; בהשוואה בין היקפי האלימות במשפחה בחודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין היקפי האלימות במשפחה בתקופת מגפת הקורונה; ובפנייה (או היעדרה) למענים ושירותים של פוגעים ונפגעים המצויים במעגל האלימות.

6.1 מאפיינים

מאפיינים דמוגרפיים: התפלגות מאפייני הרקע במדגם (מגדר, גיל (בני 18+), קבוצת אוכלוסייה ורמת דתיות) תואמת את ההתפלגות באוכלוסייה הכללית.

היבטים הקשורים למלחמה: מן הממצאים עולה ההשפעה המצטברת הרחבה של אירועי הטרור והמלחמה: 26.7% מן המשיבים הושפעו ישירות מאירועי הטרור או המלחמה ו-63.9% מן המשיבים חוו פגיעה של בן משפחה קרוב או חבר.

היבטים הקשורים להחזקת נשק: 24.3% מן המשיבים או אחד מבני משפחתם מחזיקים בנשק ו-7.5% נוספים הגישו בקשה להחזקת נשק בשלושת החודשים שלפני הסקר. ממצא זה תואם לנתונים שדווחו על ידי המשרד לביטחון לאומי על אודות עלייה של כ-40% במחזיקי נשק ברישיון בישראל בשנת 2023. כך, בסופה של שנת 2022 היו 154,837 בעלי רישיון לנשיאת נשק, ובסופה של שנת 2023 היו 215,808 בעלי רישיון לנשיאת נשק (המשרד לביטחון לאומי, 2024).

6.2 צרכים (קשיים, דאגות ובעיות)

6.2.1 צרכים הקשורים באלימות במשפחה

היקפי סוגי אלימות: 43.6% מן המשיבים דיווחו על הישנות של לפחות ביטוי אחד של אלימות מילולית, רגשית או נפשית במשפחתם בשלושת החודשים שלפני הסקר; 25.0% דיווחו על אלימות כלכלית במשפחתם; 6.6% דיווחו על אלימות פיזית במשפחתם; ו-3.4% דיווחו על אלימות מינית במשפחתם.

שילוב של פגיעה או היפגעות מכמה סוגי אלימות: 26.1% דיווחו כי במשפחתם יש סוג אחד של אלימות, 16.9% דיווחו כי משפחתם יש שילוב של שני סוגי אלימות, ו-5.1% דיווחו כי במשפחתם יש שילוב של שלושה או ארבעה סוגי אלימות.

יש לציין כי ישנם קשרים חיוביים בין כלל סוגי האלימות ובין עצמם, זאת בדומה לממצאים שעלו במחקרים אחרים העוסקים באלימות במשפחה, למשל במחקר על אודות מקבלי שירות במרכזים למניעה ולטיפול באלימות במשפחה (רזניקובסקי-קוראס ואח', 2023) ובמחקר על אודות מקבלי שירות בתוכנית עו"ס משטרה (שפירא ואח', 2021).

6.2.2 צרכים נוספים

מצב בריאות: 7.8% מן המשיבים סובלים מקשיים נפשיים, ממחלת נפש או מפוסט טראומה, ו-11.4% מן המשיבים סובלים מבעיה רפואית כרונית או ממוגבלות; בקרב 12.1% ממשפחות המשיבים סובלים מקושי או ממחלת נפש או מפוסט טראומה, ובקרב 19.6% ממשפחות המשיבים סובלים מבעיה רפואית כרונית או ממוגבלות. 7.8% מן המשיבים השתמשו לרעה בסמים או בתרופות מרשם בשלושת החודשים שלפני הסקר ו-5.6% מן המשיבים צרכו אלכוהול (כמה פעמים בחודש או יותר).

צפיפות מגורים: בקרב 88.5% מן המשיבים לא חל שינוי בשלושת החודשים שלפני הסקר במספר האנשים החיים יחד תחת אותה קורת גג, ואצל 7.6% גדל מספר האנשים. מספר בני המשפחה הממוצע השווהים יחד הוא 4.1 (הטווח נע בין 1 ל-14), ומדד צפיפות המגורים (מספר נפשות לחדר) הממוצע הוא 1.1. מדד זה גבוה ביחס לממוצע בישראל, אשר עמד על 0.87 בשנת 2018.

מצב תעסוקתי וכלכלי: מבין המשיבים 18.6% דיווחו כי אינם עובדים, כאשר מתוכם 6.4% הוצאו לחל"ת (חופשה ללא תשלום) ו-4.4% פוטרו בשלושת החודשים שלפני הסקר. כמו כן 48.5% דיווחו כי הכנסתם מתחת לממוצע למשק בית בישראל.

קשרים משפחתיים וחברתיים: 82.0% מן המשיבים מרוצים במידה רבה או בינונית מן הקשרים החברתיים שלהם, 89.8% מרוצים במידה רבה או בינונית מן הקשרים שלהם עם המשפחה הגרעינית, 74.6% מרוצים במידה רבה או בינונית מן הקשרים שלהם עם המשפחה המורחבת.

תחושת רווחה נפשית: שיעור המדווחים על תחושת כעס או עצבנות ועל תחושת פסימיות בנוגע לעתיד גבוה משיעור המדווחים על יתר הרגשות שנבחנו: תחושת היעדר פרטיות, תחושת היעדר שליטה על החיים, תחושה כי אין להם זמן לעצמם. נוסף על כך 63.6% מן המשיבים דיווחו על תחושת חרדה (במידה בינונית, רבה או רבה מאוד), 58.2% דיווחו על תחושת דיכאון (במידה בינונית, רבה או רבה מאוד) ו-4.5% מן המשיבים היו מחשבות אובדניות.

6.2.3 השפעת גורמים מגבירי סיכון על אלימות במשפחה

השפעת מאפיינים דמוגרפיים: אלימות מילולית, רגשית או נפשית דווחה יותר על ידי צעירים מאשר על ידי מבוגרים, יותר על ידי ערבים מאשר יהודים, יותר על ידי ילידי הארץ מאשר ילידי מדינות אחרות, יותר על ידי להטב"קים מאשר מי שאינם להטב"קים; אלימות כלכלית דווחה יותר על ידי גברים מאשר על ידי נשים (בין אם כתוקפים, כקורבנות או כמצויים בדינמיקה של אלימות הדדית), יותר על ידי צעירים מאשר מבוגרים, יותר על ידי ערבים מאשר יהודים, יותר על ידי ילידי הארץ מאשר ילידי מדינות אחרות, יותר על ידי רווקים מאשר נשואים או ידועים בציבור, יותר על ידי להטב"קים מאשר מי שאינם להטב"קים; אלימות פיזית דווחה יותר על ידי גברים מאשר נשים (בין אם כתוקפים, כקורבנות או כמצויים בדינמיקה של אלימות הדדית), יותר על ידי צעירים מאשר מבוגרים, יותר על ידי ערבים מאשר יהודים, יותר על ידי ילידי הארץ מאשר ילידי מדינות אחרות, יותר על ידי רווקים מאשר נשואים או ידועים בציבור; אלימות מינית דווחה יותר על ידי גברים מאשר נשים (בין אם כתוקפים, כקורבנות או כמצויים בדינמיקה של אלימות הדדית) ויותר על ידי ערבים מאשר יהודים.

השפעת מאפייני המלחמה: אלימות מילולית, רגשית או נפשית במשפחה דווחה יותר על ידי משיבים שהושפעו ישירות מאירועי הטרור או מן המלחמה וכן יותר על ידי משיבים שבני משפחותיהם הושפעו ישירות מאירועי הטרור או מן המלחמה. ממצא זה תואם את הספרות המקצועית שמצביעה על עלייה במקרי אלימות פיזית במשפחה בעקבות מלחמה (Horn et al., 2014; La) ומצא זה תואם את הספרות המקצועית שמצביעה על עלייה במקרי אלימות מילולית או רגשית (Cesur & Sabia, 2016). כמו כן למעגל החשיפה של המשיב לאירועי הטרור או למלחמת 'חרבות ברזל', יש השפעה על כלל סוגי אלימות במשפחה. נמצא שמשיבים שפוננו מביתם יותר משיבים שלא נחשפו ישירות לאירועי הטרור או המלחמה וממשיבים שגויסו למילואים או שבני זוגם גויסו, מדווחים על אלימות מילולית, רגשית או נפשית, על אלימות כלכלית, על אלימות פיזית ועל אלימות מינית במשפחתם. ההסבר טמון בכך שבקרב מפונים יש ריכוז מוגבר של גורמים מגבירי סיכון לעומת בקרב אנשים במעגלי חשיפה אחרים (למשל, תחושת חוסר פרטיות, תחושת היעדר שליטה על החיים ודיכאון). תיקוף לכך אפשר למצוא במחקרים שונים בארץ ובעולם (למשל, Solomon et al., 1993; Myles et al., 2018).

השפעת החזקת נשק: אין הבדלים מובהקים באלימות במשפחה בפילוח לפי הימצאות נשק במשפחה. ממצא זה אינו מתיישב עם הספרות המקצועית שלפיה החזקת נשק או גישה לנשק מעלה את הסבירות למקרי אלימות במשפחה ובעיקר עלייה במקרי רצח במשפחה (Frattaroli et al., 2021; Kellerman et al., 1994; Vigdor & Mercy, 2006). נוסף על כך מרבית המשיבים דיווחו כי לא חל שינוי בתחושת הביטחון האישית שלהם בעקבות הימצאות הנשק בבית או הגשת הבקשה (58.0% לא חשו שינוי, 11.2% דיווחו כי תחושת הביטחון שלהם עלתה ו-30.8% דיווחו כי תחושת הביטחון שלהם פחתה).

השפעת צרכים נוספים של המשיב:

מצב בריאות: כלל סוגי האלימות דווחו יותר על ידי משיבים שמצב בריאותם לא היה טוב בשלושת החודשים שלפני הסקר, יותר על ידי משיבים עם קשיים נפשיים או מחלת נפש ויותר על ידי משיבים אשר משתמשים בסמים או עושים שימוש לרעה בתרופות. כמו כן אלימות מילולית, רגשית או נפשית ואלימות כלכלית דווחה יותר על ידי משיבים שיש להם בני משפחה עם קשיים נפשיים/מחלת נפש. ממצאים אלו עומדים בהלימה עם מחקרים מן העולם אשר מצאו קשר בין גורמים בריאותיים, פיזיים ונפשיים ובין אלימות במשפחה, הן עבור פוגעים הן עבור נפגעים. כך למשל נמצא כי פוגעים באלימות פיזית ומינית סובלים יותר מהפרעות פסיכיאטריות או מחלות כרוניות או מוגבלויות (Barnawi, 2017), וכי נפגעות מאלימות במשפחה מדווחות על בריאות לקויה (Ellsberg et al., 2008).

הסדר מגורים: כלל סוגי האלימות דווחו יותר על ידי משיבים המתגוררים בצפיפות מגורים גבוהה ועל ידי משיבים אשר בשלושת החודשים שלפני הסקר גדל מספר האנשים המתגוררים איתם. גם הספרות מדגישה את הקשר שבין צפיפות מגורים ובין התגברות חיכוכים וסכסוכים (אייזיקוביץ' ואח', 2001) ובהמשך ישיר לכך של אלימות במשפחה כלפי נשים (Weitzman & Behrman, 2016) וכלפי ילדים (Coulton et al., 2007; Haas et al., 2018; Warren & Font, 2015).

מצב תעסוקתי וכלכלי: כלל סוגי האלימות דווחו יותר על ידי משיבים שההכנסה הממוצעת של משק הבית שלהם הייתה נמוכה. כמו כן אלימות מילולית, רגשית או נפשית ואלימות כלכלית דווחה יותר על ידי משיבים אשר בשלושת החודשים שלפני הסקר פוטרו או יצאו לחל"ת. מחקרים מן העולם תומכים בממצא זה ומעלים כי שיעור הכנסה נמוך של משק הבית, על המתחים שהוא מייצר, יכול לנבא אלימות של גברים כלפי נשותיהם (Capaldi et al., 2012), וכן תהליך פיטורים של גברים המלווה באובדן מעמד

המפרנס, חוסר הוודאות הכלכלית ותחושת אובדן השליטה עלולים לתרום להגברת האלימות שהם מפעילים כלפי בנות זוגם (Schneider et al., 2016). לצד זאת, היפלטות של נשים ממעגל העבודה עלולה להגביר את תלותן הכלכלית בבן הזוג ולצמצם את יכולתן להיחלץ ממערכת יחסים אלימה (Weitzman & Behrman, 2016).

קשרים משפחתיים וחברתיים: כלל סוגי האלימות דווחו יותר על ידי משיבים ששביעות הרצון שלהם מן הקשרים עם המשפחה הגרעינית והמורחבת ומן הקשרים החברתיים שלהם נמוכה ועל ידי משיבים אשר דיווחו כי אין להם רשתות תמיכה. הספרות תומכת בממצאים אלו ומציעה כי מצבי חירום מקצינים התנהגויות שליטה של פוגעים בין היתר באמצעות הגבלת קשרים עם חברים ובני משפחה (Weitzman & Behrman, 2016). כמו כן היעדרן של רשתות תמיכה מקשה על איתור סימני מצוקה ואלימות במשפחה על ידי גורמים חברתיים לא פורמליים (למשל, בני משפחה, חברים, שכנים וגורמים בקהילה) ועל מתן סיוע רגשי וכיפי לקורבנות (Prinz, 2016; Wright & Folger, 2017).

תחושת רווחה נפשית: כלל סוגי האלימות דווחו יותר על ידי משיבים שחשו כעס או עצבנות, היעדר פרטיות, היעדר זמן לעצמם, היעדר שליטה על החיים ופסימיות; יותר על ידי משיבים שחשו תחושות חרדה ודיכאון בשלושת החודשים שלפני הסקר; יותר על ידי משיבים אשר היו להם מחשבות אובדניות בשלושת החודשים שלפני הסקר. מן הספרות עולה כי התדרדרות בבריאות הנפש עלולה לגרום להפרעת דחק פוסט-טראומטית (PTSD) אשר מעלה את שיעור אירועי האלימות של גברים כלפי בנות זוגם מחד (Capaldi et al., 2012; Harville et al., 2011) (דיכאון בקרב נשים נמצא כגורם סיכון להיותן קורבנות לאלימות זוגית (World Health Organization & London School of Hygiene and Tropical Medicine, 2010)), ומאידך, אלימות במשפחה מעצימה השפעות רגשיות-נפשיות ארוכות טווח בקרב הקורבנות – נשים וילדים: פוסט-טראומה, דיכאון, חרדה, נדודי שינה והערכה עצמית נמוכה (נעאמנה, 2014; Matud, 2005; Carneiro et al., 2017; Bacchus et al., 2004).

6.3 השוואה בין חודשיה הראשונים של מלחמת 'חרבות ברזל' ובין תקופת מגפת הקורונה

בכלל סוגי האלימות שנבחנו – מילולית, רגשית או נפשית, כלכלית, פיזית ומינית, ממוצע תדירות התרחשותה של אלימות במשפחה היה גבוה יותר באופן מובהק במדידה שבוצעה בתקופת מגפת הקורונה מאשר במדידה הנוכחית בחודשיה הראשונים של המלחמה. ייתכן כי עיתוי המדידה עשוי להסביר את הממצאים: הסקר בתקופת המגפה נערך תשעה חודשים לאחר פרוץ המגפה ואילו הסקר הנוכחי נערך ארבעה חודשים לאחר פרוץ המלחמה. ייתכן כי כיום (מאי 2024) אנו נמצאים בתחילתה של מגמת עלייה באלימות במשפחה, ונוכל לראות את התגברותה בחודשים הבאים.

זאת ועוד, לשני המשברים מאפיינים ייחודיים אשר יכולים להשפיע על ביטוייה של האלימות במשפחה. בתקופת מגפת הקורונה אנשים רבים שהו בבתיהם במשך חודשים ממושכים, לעיתים בתנאי מגורים צפופים. חוסר היכולת לצאת מן הבית (למעט לצרכים דחופים) בשילוב עם שהייה הממושכת יחד, תרמו להגברת גורמים מגבירי סיכון ולהסלמת האלימות במשפחה. כמו כן השפעות אלה חלו על כלל האוכלוסייה. לעומת זאת, בחודשי המלחמה הראשונים, סגירת המשק (ובין היתר מקומות העבודה, מסגרות

הלימודים, מסגרות התרבות והפנאי) נמשכה שבועות ספורים בלבד והשפעותיה שונות על אנשים במעגלי השפעה שונים. לצד זאת אזרחים רבים גיטו לשירות מילואים, ורבים מהם עדיין מגויסים. יש לשער כי כאשר הלוחמים ישובו מן המלחמה, תחול עלייה בשיעורי האלימות במשפחה (גיל עד, 2023; Stark & Ager, 2011). המלחמה, לצד המשבר הכלכלי שבעקבותיה, עלולים ליצור "סיר לחץ" במשפחות רבות (גיל עד ואוחיון, 2023). הלוחמים ידרשו להתמודד עם השפעות המלחמה בכל הזירות: השפעות רגשיות – תסמיני פוסט טראומה וחרדה לנוכח המראות הקשים במלחמה; השפעות כלכליות בשל אי היציבות במשק; השפעות תעסוקתיות בשל היעדרותם הממושכת מן העבודה; השפעות משפחתיות – חלוקת תפקידים, מערכות היחסים והתמקמות מחודשת במשפחה, ועוד (Adler et al., 2011; Brenner et al., 2008; Sayer et al., 2009; Sherman et al., 2006; Taft et al., 2005; Vogt et al., 2012; Taft et al., 2009).

6.4 מענים ודרכי התערבות (תפוקות): היעדר פנייה לסיוע של קורבנות, של עדים לאלימות במשפחה ושל אנשים הנוהגים באלימות במשפחתם

מבין המשיבים אשר דיווחו כי הם קורבנות לאלימות במשפחתם או עדים לה 69.3% דיווחו כי לא פנו לגורמי סיוע, ומבין המשיבים אשר דיווחו כי הם נוהגים באלימות כלפי משפחתם, 83.3% דיווחו כי לא פנו לגורמי סיוע. הספרות מצביעה על כך שפחות מ-40% מן הנשים הסובלות מאלימות פונות לעזרה מכל סוג שהוא: מרביתן פונות לעזרת בני משפחה או חברים, ומיעוטן פונות למוסדות פורמליים – משטרה או שירותי בריאות או רווחה (United Nations Economic and Social Affairs, 2015). הספרות בתחום האלימות במשפחה עומדת גם על הקושי בגיוס גברים פוגעים לטיפול בשל מוטיבציה נמוכה בפנייה לעזרה. פעמים רבות המוטיבציה של גברים פוגעים לפנות לטיפול היא חיצונית, כאשר ההפניה לטיפול נעשית על ידי המשטרה או שירותי הרווחה (בן פורת ואח', 2018). פנייה עצמאית מצריכה מעורבות פעילה של הגבר האלים ובחירה אקטיבית, תוך הפנמה כי הוא מתנהג באלימות ונכון לקבל אחריות אישית למצב. כך, רק כ-10% מן הגברים בישראל ובעולם פונים פנייה עצמאית לטיפול (Davis et al., 2019; Gottzén, 2019).

למשיבים שהם קורבנות לאלימות במשפחתם או עדים לה וכן למשיבים הנוהגים באלימות במשפחתם ישנן שתי סיבות עיקריות לכך שהם אינם פונים (או לא פנו בעבר) לסיוע לטיפול בבעיה: תפיסתם כי הם מתמודדים עם המצב בעצמם ותפיסתם כי האלימות במשפחתם איננה בעיה. אומנם הספרות על אי-דיווח של נשים נפגעות מאלימות במשפחה או מיעוט של פנייה לעזרה מקצועית מתייחסת להיעדר הכרה בהתנהגויות אלימות כבעיה שיש להתמודד איתה באמצעות גורמי מקצוע פורמליים, אך במחקר מטה-אנליזה אשר סקר 34 מחקרים איכותניים עלה כי סיבה זאת אינה הסיבה המרכזית להיעדר פנייה. סיבות שרווחו יותר הן בוושה, פחד מן הפוגע או היעדר אמון באנשי המקצוע (Heron & Eisma, 2021). זאת ועוד, לצד חסמים אלו הקיימים בשגרה בדיווח על אלימות במשפחה, בעת חשיפה למלחמה או לטראומה, גובר החשש כי קורבנות לאלימות במשפחה או עדים לה יימנעו לשתף בקשייהם מתוך תחושה שהם חשובים או דחופים פחות ומתוך תפיסה של חוסר לגיטימציה להעמיס על מערכי הטיפול, שגם כך עמוסים בטיפול באנשים שנפגעו ישירות ובמפונים (גיל עד, 2023).

לעומת זאת, בדומה לממצאים שעלו במחקר זה, בספרות עולה כי גברים פוגעים מתקשים פעמים רבות להכיר בבעיה ונמנעים מבקשת עזרה או קבלתה (באום, 2006; בן פורת ואח', 2018; Tsui et al., 2010). מרבית הגברים הפוגעים אינם מונעים ממוטיבציה פנימית לטפל בהתנהגות האלימה שלהם, הם אינם תופסים את עצמם כ"אלימים" ולרוב מגיעים לטיפול בגלל הגשת תלונה שבעקבותיה מגיעה מעורבות של גורמי אכיפה או משפט. חוסר המוטיבציה בעיקרו נובע מכך שהפוגעים רואים באלימות תגובה לא רצונית להתנהגות של בת הזוג ולכן כדי למנוע אותה על בת הזוג לשנות את התנהגותה, כך שהאחריות אינה של הפוגע אלא של הנפגעת. הפוגעים אינם תופסים את הטיפול כהזדמנות לבצע שינויים שיטיבו איתם ועם בנות הזוג שלהם אלא כעונש על התנהגותם האלימה (אפטר, 2021). כמו כן לתפיסתם, טיפול נועד לאנשים שאינם בריאים בנפשם ולכן הוא לא מתאים להם, זאת נוסף על חוסר אמון כללי כלפי מערכות הרווחה ואנשי הטיפול (בן פורת ואח', 2018). תרבות וזהות הן חסם נוסף כאשר גברים נוטים להימנע מבקשת עזרה מקצועית בשל תפיסות וציפיות חברתיות הגורסות שיש להם יכולת לפתור את בעיותיהם בעצמם ושפנייה לעזרה פוגעת בגבריותם או מעידה על חולשה (Tsui et al., 2010).

7. המלצות

1. לכלי שבו השתמשו החוקרים במחקר זה מומלץ להוסיף רכיב של עמדות כלפי אלימות במשפחה אשר יבחן באיזו מידה התנהגויות שונות נתפסות כאלימות, באיזו מידה הן נתפסות כבעיה ומהי חומרתה. כך אפשר יהיה לזהות תפיסות ועמדות המונעות הכרה בבעיית האלימות ופנייה לעזרה וכדי לקדם יוזמות בהקשר זה (למשל, קמפיינים ייעודיים).
2. במחקר זה עלה כי פוגעים ונפגעים רבים אינם פונים לטיפול בבעיית האלימות במשפחתם בעיקר בשל היעדר הכרה באלימות במשפחה כבעיה הדורשת טיפול וכן בשל התפיסה כי הם מסוגלים להתמודד עם הבעיה בעצמם ולא נדרשת לכך התערבות של אנשי מקצוע. יש להגביר את המודעות לסוגים ולביטויים השונים של אלימות במשפחה, וכן למענים הקיימים להתמודדות עימה. לצד זאת, על אנשי המקצוע להביא בחשבון סיבות אלו בעת איתור ויישוג של פוגעים ונפגעים לטיפול.
3. על רקע ההכרה בכך שמצבי משבר (למשל, מגפות, מלחמות, אסונות טבע) מעצימים את גורמי הסיכון לאלימות במשפחה, מומלץ להמשיך ולערוך סקרים יזומים על היקפי אלימות במשפחה בקרב האוכלוסייה הכללית בישראל בעיתות משבר. מידע זה יאפשר להגביר את המודעות והערנות בקרב קובעי מדיניות, במערכים המקצועיים השונים – האוניברסליים והייעודיים – העוסקים במניעה ובטיפול בפוגעים ונפגעים מאלימות במשפחה וכן בקרב הציבור הרחב, זאת לצורך זיהוי והנגשת מענים ממוקדים לטיפול בתופעה.
4. לצורך גיוס לטיפול, עולה חשיבות לאיתור של פוגעים ונפגעים מאלימות מילולית, אלימות רגשית או נפשית ואלימות כלכלית במשפחה (סוגי אלימות "שקופים" אשר קשה לזהותם), בקרב קבוצות באוכלוסייה שלהן מאפיינים וצרכים המגבירים את הסיכון להישנותה. כך, גורמים מגבירי סיכון בקרב תוקפים הם: מצב בריאות לא טוב, שימוש בסמים או שימוש לרעה בתרופות מרשם, צפיפות מגורים גבוהה, שביעות רצון נמוכה מן היחסים החברתיים ומן היחסים עם המשפחה הגרעינית ותחושת היעדר פרטיות. לצד זאת, גורמים מגבירי סיכון בקרב קורבנות הם: מצב בריאות לא טוב, שימוש בסמים או שימוש לרעה בתרופות מרשם, הכנסה נמוכה ממוצעת של משק הבית, שביעות רצון נמוכה מן היחסים החברתיים ומן היחסים עם המשפחה הגרעינית, תחושת היעדר שליטה על החיים, חרדה ודיכאון.
5. מומלץ להשוות בין ממצאי המחקר הזה ובין ממצאי מחקר בנושא אלימות בזוגיות בעת שגרה, אשר נערך בימים אלו בהובלת עמותת שיתופים באמצעות מכון ERI ובשיתוף משרד הרווחה והביטחון החברתי. ההזדמנות לתקף ממצאים שעלו במחקר זה ובעיקר האפשרות לבחון את הפערים בין שגרה לשעת משבר, עשויים לשפוך אור על גורמים מסוימים אשר מגבירים ביתר שאת את הסיכון לאלימות במשפחה בשעת משבר.
6. מומלץ לערוך מדידה עיתית של תופעת האלימות במשפחה בישראל בעת שגרה, כדי שאפשר יהיה לעקוב אחרי היקפי התופעה בכללותה ובפילוח לפי סוגי האלימות השונים, לבחון את המגמות והשינויים בתופעה וכן את הגורמים המגבירים את הסיכון להסלמה באלימות. כך אפשר יהיה לתת מענים מותאמים לקבוצות מובחנות באוכלוסייה הנמצאות בסיכון גבוה לפגוע או להיפגע מאלימות במשפחה.

עוד פרסומים של המכון בנושא

- ענבר, ע' ואסדי, ד'. (2024). צמצום ומניעה של אלימות במשפחה באוכלוסייה הבודואית בנגב. דמ-24-965
- טופורק בר, א' ושורק, י'. (2023). תהליך למידה לפיתוח מדיניות ורצף מודלים חדשניים של מקלטים לנשים נפגעות אלימות בזוגיות וילדיהן – סקירת ספרות בין-לאומית. דמ-23-950
- רזניקובסקי-קוראס, א', שפירא, ה' וארזי, ט'. (2023). מרכזים למניעה וטיפול באלימות במשפחה: סיכום ממצאי מדידות $t-1$ ו- $t-0$ ותובנות שעלו מהן. דמ-23-918
- שפירא, ה' ומילשטיין, א'. (2023). איתור נפגעי אלימות במשפחה וטיפול בהם במערכות בריאות: סקירה בין-לאומית. דמ-23-922
- רזניקובסקי-קוראס, א', בכר, י' וארזי, ט'. (2022). אלימות במשפחה בצל משבר הקורונה שלב ב': קבוצות ייחודיות באוכלוסייה וניתוחי המשך. מ-22-205
- רזניקובסקי-קוראס, א', שפירא, ה' וארזי, ט'. (2022). העובד הסוציאלי בתחנות משטרה (עו"ס משטרה): מדידת תוצאות ארגוניות בתוכנית. דמ-22-915
- ארזי, ט' ורזניקובסקי-קוראס, א'. (2021). אלימות במשפחה בצל משבר הקורונה. מ-21-189
- רזניקובסקי-קוראס, א', סבג, י', שפירא, ה' וארזי, ט'. (2021). תוכנית 'מרכזים למניעה ולטיפול באלימות במשפחה': ממצאי הפיילוט למדידת התוכנית. מ-21-202
- שפירא, ה', רזניקובסקי-קוראס, א' וארזי, ט'. (2021). תוכנית 'עו"ס משטרה': ממצאי פיילוט למדידת התוכנית – התוכנית הלאומית למניעה וטיפול באלימות במשפחה. מ-21-198
- לובוצקי-גטה, ש', ברנדר, ד' וקפרנוב, א'. (2020). גברים פוגעים ונפגעים במערכות יחסים זוגיות אלימות: סקירה בין-לאומית. דמ-20-841

את הפרסומים אפשר להוריד ללא תשלום מאתר המכון: brookdale.jdc.org.il

מקורות

- אייזיקוביץ, צ', פישמן, ג', משה, ג' וגוסינסקי, ר'. (2001). סקר היקף ומאפיינים לתופעת האלימות כלפי נשים וילדים ונוער בסיכון. מרכז מינרווה לחקר הנוער, אוניברסיטת חיפה.
- אפטר, י'. (2021). גברים מדברים אלימות – עזרה נפשית לגברים הנהגים באלימות בזוגיות. רסלינג.
- ארזי, ט' וסבג, י'. (2020). הגברת מצבי הסיכון של ילדים ובני נוער נוכח משבר הקורונה. מ-171-20. מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל. <https://brookdale.jdc.org.il/publication/children-and-youth-at-risk-corona/>
- ארזי, ט' ורזניקובסקי-קוראס, א'. (2021). אלימות במשפחה בצל משבר הקורונה. מ-189-21. <https://brookdale.jdc.org.il/publication/domestic-violence-during-covid19/>
- באום, נ'. (2006). המגדר הנאלם: התייחסות העבודה הסוציאלית אל הגבר כלקוח. חברה ורווחה כו (2), 219-238. [המגדר הנאלם התייחסות העבודה הסוציאלית אל הגבר כלקוח \(molsa.gov.il\) pdf](https://www.molsa.gov.il/CommunityInfo/ResearchAndEvaluation/tb_ResearchesAndPublications/research-prevent-violence%20men-10-4-19.pdf)
- בן פורת, ע', דקל, ר' וגילבר, א'. (2018). חוויתם של גברים אלימים המקבלים סיוע במרכזים לטיפול ומניעת אלימות במשפחה בישראל: מה עוזר בעזרה? אוניברסיטת בר אילן. https://www.molsa.gov.il/CommunityInfo/ResearchAndEvaluation/tb_ResearchesAndPublications/research-prevent-violence%20men-10-4-19.pdf
- בניטה, ר'. (2017). יישום המלצות הוועדה הבין-משרדית למניעה וטיפול בתופעת האלימות במשפחה. הכנסת, מרכז המחקר והמידע. https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/abca825d-f195-e711-80d9-00155d0a6d26/2_abca825d-f195-e711-80d9-00155d0a6d26_11_9133.pdf
- גיל עד, ה'. (20.11.23). בצל המלחמה: חשש מזינוק בפניות על אלימות נגד נשים. Ynet. <https://www.ynet.co.il/news/article/b1ng711oep>
- גיל עד, ה' ואוחיון, מ'. (12.11.23). זה לא הזמן! המלחמה מחריפה את סכנת האלימות במשפחה, אבל התלונות לא מגיעות. Ynet. <https://www.ynet.co.il/news/article/yokra13671467>
- המשרד לביטחון הפנים. (2014). מדד אלימות לאומי 2014. [www.gov.il/BlobFolder/guide/guide_violence_index_2014/he/ crime_society_ViolenceIndex_up2014.pdf](http://www.gov.il/BlobFolder/guide/guide_violence_index_2014/he/crime_society_ViolenceIndex_up2014.pdf)
- המשרד לביטחון לאומי. (2024). מענה לבקשת מידע בנושא נתוני נשק לשנת 2022-2023. המשרד לביטחון לאומי – יחידת העמדת מידע לציבור. <https://www.odata.org.il/dataset/30210928-5a64-476a-a119-57f07d3d8316/resource/deebc893-77b5-4877-b970-cef8823209e0/download/-pdf>
- כהנר, ל' ומלאך, ג'. (2019). שנתון החברה החרדית בישראל 2019. המכון הישראלי לדמוקרטיה.

משטרת ישראל. (2018). השנתון הסטטיסטי 2017. משטרת ישראל, אגף התכנון והארגון, מחלקת אסטרטגיה, מדור מדידה ומידע.
https://www.gov.il/BlobFolder/reports/police_statistical_abstract_2017/he/shanton_2017.pdf

משרד הרווחה והשירותים החברתיים. (2016). חקקויות ומאפיינים בקובץ נתוני יסוד – רשימה ומקרא. מהדורה שנייה. [חקקויות ומקרא - מונגש - \(molsa.gov.il\) 23-6-16.pdf](https://www.molsa.gov.il/23-6-16.pdf)

מבקר המדינה. (2021). דוחות על הביקורת בשלטון המקומי: ההתמודדות עם תופעת האלימות בין בני זוג.
<https://www.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Documents/2021/Shilton/2021-Shilton-201-Domestic.pdf>

נעאמנה, ש'. (2014). הקשר בין חוויות האלימות במשפחה (חשיפה לאלימות בין הורית, וענישה של הורים כלפי ילדים) בילדות לבין הנטייה לדיכאון וחרדה בבגרות. עבודת גמר מחקרית (תזה), בית הספר לעבודה סוציאלית, אוניברסיטת חיפה.
נציבות שירות המדינה ומשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים (2020). אוגדן למניעת אלימות במשפחה ואלימות בין-זוגית – סוגיות של אלימות במשפחה ואלימות בין זוגית לעובדים/ות ולממונים/ות בשירות הציבורי. [אוגדן-למניעת-אלימות-במשפחה.pdf \(lev-hasharon.co.il\)](https://www.lev-hasharon.co.il/pdf)

סיוע משפטי. (26.11.2018). אלימות משפטית בהליכי משפחה. <https://www.gov.il/BlobFolder/news/26-11-2018/he/26-11-2018.pdf>

רובין-קופר, י'. (2019). רצח נשים ואלימות מגדרית במשפחה: סקירת ידע על הטיפול המערכתי בישראל. שיתופים – אסטרטגיות להשפעה חברתית. [רצח נשים ואלימות מגדרית במשפחה - סקירת ידע על הטיפול המערכתי בישראל – ספריית הידע - שיתופים \(sheatufim.org.il\)](https://www.sheatufim.org.il)

רזניקובסקי-קוראס, א', שפירא, ה' וארזי, ט'. (2023). מרכזים למניעה וטיפול באלימות במשפחה: סיכום ממצאי מדידות t-0 ו-t-1 ותובנות שעלו מהן. דמ-918-23. מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל. <https://brookdale.jdc.org.il/publication/centers-for-the-prevention-and-treatment-of-domestic-violence-2/>

ריבקין, מ', ארזי, ט', אורן, י', ברנדר, ד', לובוצקי-גטה, ש', סרבר, מ' ומורן-גלעד, ל'. (2020). התמודדות עם אלימות נגד נשים במערכת יחסים זוגית בעת משבר הקורונה – סקירה בין-לאומית. מ-168-20. מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל. <https://brookdale.jdc.org.il/publication/domestic-violence-against-women-during-corona/>

שפירא, ה', רזניקובסקי-קוראס, א' וארזי, ט'. (2021). תוכנית 'עו"ס משטרה': ממצאי פיילוט למדידת התוכנית – התוכנית הלאומית למניעה וטיפול באלימות במשפחה. מ-198-21. מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל. <https://brookdale.jdc.org.il/publication/the-police-social-worker-program/>

- Adler, D. A., Possemato, K., Mavandadi, S., Lerner, D., Chang, H., Klaus, J., ... & Oslin, D. W. (2011). Psychiatric status and work performance of veterans of operations enduring freedom and Iraqi freedom. *Psychiatric services, 62*(1), 39-46. doi: 10.1176/appi.ps.62.1.39
- Barnawi, F. H. (2017). Prevalence and risk factors of domestic violence against women attending a primary care center in Riyadh, Saudi Arabia. *Journal of interpersonal violence, 32*(8), 1171-1186. doi: 10.1177/0886260515587
- Bacchus, L., Mezey, G., & Bewley, S. (2004). Domestic violence: Prevalence in pregnant women and associations with physical and psychological health. *European Journal of Obstetrics & Gynecology and Reproductive Biology, 113*(1), 6-11. doi:10.1016/S0301-2115(03)00326-9
- Brenner, L., Gutierrez, P., Cornette, M., Betthausen, L., Bahraini, N., & Staves, P. (2008). A qualitative study of potential suicide risk factors in returning combat veterans. *Journal of Mental Health Counseling, 30*(3), 211-225. doi: 10.17744/mehc.30.3.n6418tm72231j606
- Capaldi, D. M., Knoble, N. B., Shortt, J. W., & Kim, H. K. (2012). A systematic review of risk factors for intimate partner violence. *Partner abuse, 3*(2), 231-280. doi: 10.1891/1946-6560.3.2.231
- Carneiro, J. B., Gomes, N. P., Estrela, F. M., Santana, J. D. D., Mota, R. S., & Erdmann, A. L. (2017). Domestic violence: Repercussions for women and children. *Escola Anna Nery, 21*, e20160346. doi: 10.1590/2177-9465-EAN-2016-0346
- Cesur, R., & Sabia, J. J. (2016). When war comes home: The effect of combat service on domestic violence. *The Review of Economics and Statistics, 98*(2), 209-225. doi:10.1162/REST_a_00541
- Coulton, C. J., Crampton, D. S., Irwin, M., Spilsbury, J. C., & Korbin, J. E. (2007). How neighborhoods influence child maltreatment: A review of the literature and alternative pathways. *Child abuse & neglect, 31*(11-12), 1117-1142. doi: 10.1016/j.chiabu.2007.03.023
- Davis, M., Fernandez, B., Jounhson-Ried, M., & Kyriakakis, S. (2019). Pathways to seeking help from a partner abuse intervention program: A qualitative study of voluntary and non-court-mandated Latino men's experiences. *Journal of Interpersonal Violence, 1*-25. doi: 10.1177/0886260519884680.
- Ellsberg, M., Jansen, H. A., Heise, L., Watts, C. H., & Garcia-Moreno, C. (2008). Intimate partner violence and women's physical and mental health in the WHO multi-country study on women's health and domestic violence: An observational study. *The lancet, 371*(9619), 1165-1172. doi: [10.1016/S0140-6736\(08\)60522-X](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(08)60522-X)

- Frattaroli, S., Zeoli, A. M., & Webster, D. W. (2021). Armed, prohibited and violent at home: Implementation and enforcement of restrictions on gun possession by domestic violence offenders in four US localities. *Journal of Family Violence, 36*(5), 573-586. doi:10.1007/s10896-020-00241-6
- Follingstad, D. R., & Rogers, M. J. (2013). Validity concerns the measurement of women's and men's report of intimate partner violence. *Sex Roles, 69*(3), 149-167. doi: 10.1007/s11199-013-0264-5
- Gottzén, L. (2019). Violent men's paths to batterer intervention programs: Masculinity, turning points and narrative selves. *Nordic Journal of Criminology, 20*(1), 20-34. doi: 10.1080/2578983X.2019.1586161
- Granello, D. H., & Wheaton, J. E. (2004). Online data collection: Strategies for research. *Journal of Counseling & Development, 82*(4), 387-393. doi: [10.1002/j.1556-6678.2004.tb00325.x](https://doi.org/10.1002/j.1556-6678.2004.tb00325.x)
- Haas, B. M., Berg, K. A., Schmidt-Sane, M. M., Korbin, J. E., & Spilsbury, J. C. (2018). How might neighborhood-built environment influence child maltreatment? Caregiver perceptions. *Social Science & Medicine, 214*, 171-178. doi:10.1016/j.socscimed.2018.08.033
- Harville, E. W., Taylor, C. A., Tesfai, H., Xiong, X., & Buekens, P. (2011). Experience of Hurricane Katrina and reported intimate partner violence. *Journal of interpersonal violence, 26*(4), 833-845. doi:[10.1177/0886260510365861](https://doi.org/10.1177/0886260510365861)
- Heron, R. L., & Eisma, M. C. (2021). Barriers and facilitators of disclosing domestic violence to the healthcare service: A systematic review of qualitative research. *Health & Social Care in the Community, 29*(3), 612-630. doi: 10.1111/hsc.13282.
- Horn, R., Puffer, E. S., Roesch, E., & Lehmann, H. (2014). Women's perceptions of effects of war on intimate partner violence and gender roles in two post-conflict West African Countries: Consequences and unexpected opportunities. *Conflict and health, 8*, 1-13. doi: 10.1186/1752-1505-8-12
- Kellerman, A. L., Rivera, F. P., & Rushforth, N. B. (1994). Gun ownership as a risk factor for homicide in the home. *Journal of Clinical Forensic Medicine, 1*(1), 5. doi: 10.1056/NEJM199310073291506.
- La Mattina, G. (2017). Civil conflict, domestic violence and intra-household bargaining in post-genocide Rwanda. *Journal of Development Economics, 124*, 168-198. doi: [10.1016/j.jdeveco.2016.08.001](https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2016.08.001)
- Lefever, S., Dal, M., & Matthíasdóttir, Á. (2007). Online data collection in academic research: Advantages and limitations. *British Journal of Educational Technology, 38*(4), 574-582. doi: [10.1111/j.1467-8535.2006.00638.x](https://doi.org/10.1111/j.1467-8535.2006.00638.x)
- Matud, M. P. (2005). The Psychological impact of domestic violence on Spanish women 1. *Journal of Applied Social Psychology, 35*(11), 2310-2322. doi: 10.1111/j.1559-1816.2005.tb02104.x

- Myles, P., Swenshon, S., Haase, K., Szeles, T., Jung, C., Jacobi, F., & Rath, B. (2018). A comparative analysis of psychological trauma experienced by children and young adults in two scenarios: evacuation after a natural disaster vs forced migration to escape armed conflict. *Public health, 158*, 163-175. doi: 10.1016/j.puhe.2018.03.012
- Paulhus, D. L., & Vazire, S. (2007). The self-report method. *Handbook of research methods in personality psychology, 1*(2007), 224-239. [Handbook of Research Methods in Personality Psychology - Google ספרים](#)
- Prinz, R. J. (2016). Parenting and family support within a broad child abuse prevention strategy: Child maltreatment prevention can benefit from public health strategies. *Child Abuse & Neglect, 51*, 400. doi:10.1016/j.chiabu.2015.10.015
- Rao, S. (2020). A natural disaster and intimate partner violence: Evidence over time. *Social Science & Medicine, 247*, 1-10. doi:10.1016/j.socscimed.2020.112804
- Sayer, N. A., Friedemann-Sanchez, G., Spont, M., Murdoch, M., Parker, L. E., Chiros, C., & Rosenheck, R. (2009). A qualitative study of determinants of PTSD treatment initiation in veterans. *Psychiatry, 72*(3), 238-255. doi: 10.1521/psyc.2009.72.3.238
- Schneider, D., Harknett, K., & McLanahan, S. (2016). Intimate partner violence in the Great Recession. *Demography, 53*(2), 471-505. doi: 10.1007/s13524-016-0462-1
- Sherman, M. D., Sautter, F., Jackson, M. H., Lyons, J. A., & Han, X. (2006). Domestic violence in veterans with posttraumatic stress disorder who seek couples therapy. *Journal of Marital and Family Therapy, 32*(4), 479-490. doi: 10.1111/j.1752-0606.2006.tb01622.x
- Solomon, Z., Laor, N., Muller, U. F., Hadar, O., Waysman, M., Koslowsky, M., Ben Yaka, M. & Bleich, A. (1993). The psychological impact of the Gulf War: A study of acute stress in Israeli evacuees. *Archives of General Psychiatry, 50*(4), 320-321. doi: 10.1001/archpsyc.1993.01820160090011
- Stark, L., & Ager, A. (2011). A systematic review of prevalence studies of gender-based violence in complex emergencies. *Trauma, Violence, & Abuse, 12*(3), 127-134. doi:10.1177/1524838011404252
- Taft, C. T., Weatherill, R. P., Woodward, H. E., Pinto, L. A., Watkins, L. E., Miller, M. W., & Dekel, R. (2009). Intimate partner and general aggression perpetration among combat veterans presenting to a posttraumatic stress disorder clinic. *American Journal of Orthopsychiatry, 79*(4), 461-468. doi: 10.1037/a001665
- Taft, C. T., Creech, S. K., & Kachadourian, L. (2012). Assessment and treatment of posttraumatic anger and aggression: A review. *Journal of Rehabilitation Research & Development, 49*(5), 777-778. doi: 10.1682/JRRD.2011.09.0156

- Tsui, V., Cheung, M., & Lueng, P. (2010). Help seeking among male victims of partner abuse: Men's hard times. *Journal of Community Psychology, 38*(6), 769–780. doi: 10.1002/jcop.20394
- United Nations. (2015). *The World's Women 2015: Trends and Statistics*. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Statistics Division. https://unstats.un.org/unsd/gender/downloads/worldswomen2015_report.pdf
- Vigdor, E. R., & Mercy, J. A. (2006). Do laws restricting access to firearms by domestic violence offenders prevent intimate partner homicide? *Evaluation review, 30*(3), 313-346. doi: [10.1177/0193841X06287307](https://doi.org/10.1177/0193841X06287307)
- Vogt, D. S., Pless, A. P., King, L. A., & King, D. W. (2005). Deployment stressors, gender, and mental health outcomes among Gulf War I veterans. *Journal of traumatic stress, 18*(2), 115-127. doi: [10.1002/jts.20018](https://doi.org/10.1002/jts.20018)
- Warren, E. J., & Font, S. A. (2015). Housing insecurity, maternal stress, and child maltreatment: An application of the family stress model. *Social Service Review, 89*(1), 9-39. <https://doi.org/10.1086/680043>
- Weitzman, A. & Behrman, J. A. (2016). Disaster, disruption to family life, and intimate partner violence: The case of the 2010 earthquake in Haiti. *Sociological science, 3*, 167-189. doi: 10.15195/v3.a9
- World Health Organization/London School of Hygiene and Tropical Medicine. (2010). *Preventing intimate partner and sexual violence against women: taking action and generating evidence*. World Health Organization. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/44350/9789241?sequence=1>
- Wright, M. O. D., & Folger, S. F. (2017). Creating a safe haven following child maltreatment: The benefits and limits of social support. *Parenting and Family Processes in Child Maltreatment and Intervention, 23-34*. [doi:10.1007/978-3-319-40920-7_2](https://doi.org/10.1007/978-3-319-40920-7_2)

נספח א: שאלון בנושא איכות חיים, תחושת רווחה והיחסים במשפחה בעקבות מלחמת 'חרבות ברזל'

משתתף יקר שלום רב,

שאלון זה מועבר אליך במסגרת מחקר שנערך במכון ברוקדייל ומטרתו לבחון את איכות החיים, תחושת הרווחה והיחסים במשפחה בעקבות פרוץ מלחמת 'חרבות ברזל'. השאלון הוא אנונימי והמידע שתמסור יישמר בסודיות, יעובד באופן סטטיסטי בלבד - בלי להזכיר שמות או פרטים שאפשר לזהות אתכם לפיהם וישמש לצורכי מחקר בלבד. המידע שתמסרו בשאלון יסייע לקבלת תמונת מצב עדכנית בנוגע לצרכים השונים העולים בעקבות המלחמה בקרב האוכלוסייה בישראל.

השאלון מנוסח בלשון זכר אך מיועד לשני המינים במידה שווה. משך מילוי השאלון כ-10 דקות. אינך חייב לענות על כל השאלות, ותוכל להפסיק למלא את השאלון בכל שלב.

במידה ומילוי השאלון גורם לך לקושי או לתחושת מצוקה, תוכל לפנות למוקדי חירום לסיוע:

- מוקד 118 (מוקד מידע, הכוונה וסיוע ראשוני של משרד הרווחה והביטחון החברתי)
- מוקד ער"ן (מתן עזרה ראשונה נפשית) 1201
- נט"ל (סיוע נפשי לנפגעי טראומה על רקע טרור ומלחמה) 1-800-363-363
- מוקדי קופות החולים

1. אני מצהיר בזאת כי קראתי והבנתי את האמור לעיל וכי נתתי את הסכמתי להשתתף במחקר מרצוני החופשי

□ כן

□ לא (סיום השאלון)

1. עם מי אתה מתגורר? (אפשר לסמן כמה תשובות)

□ לבד

□ עם שותפים

□ בן/בת זוג

□ ילדים

□ אחד מההורים או שניהם

□ אחים / אחיות

□ משפחה מורחבת (דודים, חם/חמות, גיסים)

□ אחר, אנא פרט: _____

■ **שאלות כלליות על המצב (מלחמת 'חרבות ברזל')**

2. האם הושפעת ישירות מאירועי הטרור או מהמלחמה הנוכחית (חרבות ברזל)? (אפשר לסמן כמה תשובות)

- לא הושפעתי ישירות
- כן, נפגעתי פיזית
- כן, נהרס לי הבית או הרכוש
- כן, פוניתי מביתי
- כן, גויסתי למילואים
- כן, בן/בת הזוג שלי גויס/ה
- כן, נחשפתי ישירות לאירועי "השבת השחורה" (7.10) (למשל: הייתה חדירת מחבלים ליישוב בו אני מתגורר או עובד, נכחתי במסיבת 'נובה')
- כן, אחר, אנא פרט: _____
- לא מעוניין לענות

3. (אם סומן בשאלה 2 "כן, פוניתי מביתי") **מהיכן פוניתי?**

- מיישובי הצפון
- מיישובי הדרום
- אחר, אנא פרט: _____
- לא מעוניין לענות

4. (אם סומן בשאלה 2 "כן, פוניתי מביתי") **מהו הסדר המגורים הנוכחי שלך?**

- חדר בבית מלון
- דירה
- משפחה מורחבת
- חברים
- אחר, אנא פרט: _____
- לא מעוניין לענות

5. (אם סומן בשאלה 2 "כן, פוניתי מביתי") האם בהסדר המגורים הנוכחי אתה גר עם קהילת המקור שלך או חלק ממנה (אנשים שחיית איתם לפני הפינוי)?

□ כן, רובם

□ כן, חלקם

□ לא

□ לא מעוניין לענות

6. האם מישהו מהמשפחה, מהקרובים או מהחברים שלך - נפגע באירועי הטרור או במלחמה הנוכחית (חרבות ברזל)? (אפשר לסמן כמה תשובות)

□ אף אחד לא נפגע

□ כן, נחשף ישירות לאירועי "השבת השחורה" (7.10) (למשל: הייתה חדירת מחבלים ליישוב בו הוא מתגורר או עובד, נכח במסיבת 'נובה')

□ כן, נהרס לו הבית או הרכוש

□ כן, נפגע פיזית

□ כן, נחטף

□ כן, נרצח

□ כן, אחר, אנא פרט: _____

□ לא מעוניין לענות

7. (אם סומן בשאלה 6 "כן") **אנא ציין/י מי נפגע** (אפשר לסמן כמה תשובות)

□ מישהו מהמשפחה הגרעינית שלי (הורים, אחים, בן/בת זוג, ילדים)

□ מישהו מהמשפחה המורחבת שלי (סבים / דודים / בני דודים / אחיינים)

□ מישהו מהשכנים שלי

□ מישהו מהחברים שלי

□ אחר, אנא פרט: _____

□ לא מעוניין לענות

8. טרם אירועי 7 באוקטובר, האם נחשפת לאירוע מסכן חיים (למשל: אירוע ביטחוני, אירוע פלילי, תאונת דרכים)?

כן

לא

לא מעוניין לענות

9. האם יש ברשותך או ברשות אחד מבני המשפחה נשק?

כן

לא

הוגשה בקשה

לא יודע

לא מעוניין לענות

10. (אם סומן "כן" בשאלה 9) **ברשות מי הנשק?**

ברשותי

ברשות בן/בת הזוג

ברשות בן משפחה אחר (למשל: הורים, אחים, דודים)

אחר, אנא פרט: _____

לא מעוניין לענות

11. (אם סומן "כן" בשאלה 9) האם הנשק נרכש או התקבל בשלושת החודשים האחרונים?

כן

לא

לא יודע

לא מעוניין לענות

12. (אם סומן "הוגשה בקשה" או "כן" בשאלה 9, לא סומן "ברשותי/ לא מעוניין לענות" – בשאלה 10, סומן "כן" בשאלה 11)

האם חל שינוי בתחושת הביטחון האישי שלך בעקבות המצאות נשק בבית/הגשת הבקשה?

אני חש פחות איום וסכנה

לא חל שינוי בתחושת הביטחון

אני חש יותר איום וסכנה

■ **מצב בריאותי**

13. **האם אתה או מישהו ממשפחתך המתגורר איתך סובל מקשיים נפשיים, או ממחלת נפש (מאובחנת), או מפוסט-טראומה?**

- לא
- כן, אני
- כן, מישהו מבני משפחתי
- לא יודע
- לא מעוניין לענות

14. **האם אתה או מישהו ממשפחתך המתגורר איתך סובל מבעיה רפואית כרונית או ממוגבלות גופנית, פיזית-בריאותית, חושית, קוגניטיבית, תפקודית?**

- לא
- כן, אני
- כן, מישהו מבני משפחתי
- לא יודע
- לא מעוניין לענות

15. **מהו מצבך הבריאותי בשלושת החודשים האחרונים?**

- טוב מאוד
- טוב
- לא כל כך טוב
- בכלל לא טוב
- לא מעוניין לענות

16. **האם בשלושת החודשים האחרונים השתמשת בסמים/עשית שימוש לרעה בתרופות?**

- מדי יום או מספר פעמים בשבוע
- מספר פעמים בחודש
- פעם בחודש או פחות
- אף פעם
- לא מעוניין לענות

17. האם בשלושת החודשים האחרונים שתית אלכוהול?

- מדי יום או מספר פעמים בשבוע
- מספר פעמים בחודש
- פעם בחודש או פחות
- אף פעם
- לא מעוניין לענות

▪ הסדר מגורים

18. כמה חדרים יש במקום בו אתם שוהים כיום? -----

- לא מעוניין לענות

19. כמה אנשים ממשפחתך שוהים יחד איתך באותו מקום מגורים? -----

- לא מעוניין לענות

20. האם בשלושת החודשים האחרונים חל שינוי במספר האנשים (מבוגרים וילדים) הגרים איתך?

- מספר האנשים גדל
- מספר האנשים נותר ללא שינוי
- מספר האנשים קטן
- לא מעוניין לענות

▪ מצב תעסוקתי וכלכלי

21. האם עבודתך

- קבועה
- זמנית או מזדמנת
- לא עובד
- לא מעוניין לענות

22. האם בשלושת החודשים האחרונים פוטרת או יצאת לחל"ת (חופשה ללא תשלום)?

- לא
- כן, פוטרתי
- כן, יצאתי לחל"ת
- לא מעוניין לענות

23. ההכנסה הממוצעת למשק בית בישראל היא כ-19,000 ₪ ברוטו לחודש מכל מקור שהוא. בממוצע בשנה האחרונה,

ההכנסה של משק הבית שלך הייתה:

- הרבה מעל הממוצע
- מעט מעל הממוצע
- קרוב לממוצע
- מעט מתחת לממוצע
- הרבה מתחת לממוצע
- לא מעוניין לענות

■ קשרים חברתיים ומשפחתיים

24. באיזה מידה אתה מרוצה מהקשרים החברתיים שלך?

- במידה רבה
- במידה בינונית
- במידה מועטה
- כלל לא
- לא מעוניין לענות

25. באיזה מידה אתה מרוצה מהקשרים שלך עם בני המשפחה הגרעינית?

- במידה רבה
- במידה בינונית
- במידה מועטה
- כלל לא
- לא מעוניין לענות

26. באיזה מידה אתה מרוצה מהקשרים שלך עם בני המשפחה המורחבת?

- במידה רבה
- במידה בינונית
- במידה מועטה
- כלל לא
- לא מעוניין לענות

27. כשקשה לך, האם ישנם אנשים (בני משפחה, חברים, מכרים) שאתה יכול לסמוך עליהם ולקבל מהם עזרה?

- כן
- לא
- לא יודע
- לא מעוניין לענות
- תחושת רווחה נפשית

2. בשלושת החודשים האחרונים, לרוב אתה מרגיש: (אנא הקר/י בעיגול את הספרה המתאימה)

נינוח	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
מסרב לענות	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
יש לי פרטיות	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
מסרב לענות	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
יש לי זמן לעצמי	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
מסרב לענות	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
בעל שליטה על חיי	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
מסרב לענות	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
אופטימי לגבי העתיד	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
מסרב לענות	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

28. בשלושת החודשים האחרונים, באיזו מידה חשת חרדה?

- ◻ כלל לא
- ◻ במידה מועטה
- ◻ במידה בינונית
- ◻ במידה רבה
- ◻ במידה רבה מאד

29. בשלושת החודשים האחרונים, **באיזו מידה חשת דיכאון?** (תחושות כמו: מצב רוח ירוד, קושי להנות או להתעניין בדברים,

תחושת אשמה ללא קשר למציאות, הפרעות בשינה ובתיאבון, תחושה כללית של חוסר אנרגיה או ירידה בריכוז)

- ◻ כלל לא
- ◻ דבמידה מועטה
- ◻ במידה בינונית
- ◻ במידה רבה
- ◻ במידה רבה מאד

30. בשלושת החודשים האחרונים, האם היו לך מחשבות אובדניות?

- ◻ כן
- ◻ לא
- ◻ לא מעוניין לענות

3. ביטויי התנהגות אלימה (פיזית, מילולית, רגשית, כלכלית)

4. אנא סמן באיזו תדירות בשלושת החודשים האחרונים מתנהגים במשפחה שלך (אליך או אל אחרים) בדרכים הבאות:

לא מעוניין לענות	כלל לא	לעיתים רחוקות	לפעמים	לעיתים קרובות	תמיד	לא רלוונטי	
0	1	2	3	4	5	--	5. אלימות רגשית - נפשית
0	1	2	3	4	5	--	6. קללות, צעקות, העלבה או השפלה
0	1	2	3	4	5	--	7. התעלמות מכוונת על מנת לפגוע ברגשות (למשל: שתיקות, התעלמות משיחות טלפון או מהודעות)
0	1	2	3	4	5	--	8. אימים, האשמות, הפחדה או הטרדה (למשל: בפניות מרובות בטלפון, בהודעות טקסט, באימייל או ברשתות חברתיות)
0	1	2	3	4	5	--	9. הרס או זריקת חפצים בבית
0	1	2	3	4	5	--	10. התנהגות חשדנית וקנאית, מעקב וניסיון לשליטה באחר ובמעשיו (למשל: כניסה לתכתובות פרטיות ללא הסכמה במייל/ בטלפון, ציטוט לשיחות טלפון, הופעה ללא הזמנה או בניגוד לרצון במקומות עבודה או בילוי, דרישה לאשר את הלבוש לפני יציאה מהבית)
0	1	2	3	4	5	--	11. מניעת מפגש עם בני משפחה או חברים או הגבלת זמן הפנאי או הפעילות מחוץ לבית (כלפי בן/ת זוג או מבוגר אחר בבית)
0	1	2	3	4	5	99	12. מניעה לפעול לפי מצוות הדת או כפייה לקיום מצוות באופן קפדני במיוחד (למשל: מניעה להשתתף בטקסים דתיים או לבצע פעילות רוחנית, לחץ לעבור עבירות או לפעול שלא בהתאם לאמונה הדתית, כפייה של קיום מצוות שלא תואמות את ההשקפה הדתית)

38. (במידה וסומן באחת השאלות מעלה תדירות כלשהי על אחד הפריטים) האם במקרים אלה (ניתן לסמן כמה תשובות):

- נהגו כך כלפי
- נהגתי כך כלפי אחרים
- הייתי עד להתנהגות זו כלפי אחרים
- לא מעוניין לענות

תמיד	לעיתים קרובות	לפעמים	לעיתים רחוקות	כלל לא	לא מעוניין לענות	14. אלימות כלכלית
5	4	3	2	1	0	15. הערמת קשיים לעבוד או ללמוד
5	4	3	2	1	0	16. שליטה על הכסף (למשל: מניעת גישה לכספים ולנכסים משותפים מבגיר וכשיר, מניעת גישה למידע על המצב הכספי המשפחתי, פיקוח ומעקב קיצוני אחר הוצאות בן/ת הזוג)
5	4	3	2	1	0	17. סירוב לחלוק כסף או משכורת

18. **אנא סמן באיזו תדירות בשלושת החודשים האחרונים מתנהגים במשפחה שלך (אליך או אל אחרים) בדרכים הבאות:**

42. (במידה וסומן באחת השאלות מעלה תדירות כלשהי על אחד הפריטים) האם במקרים אלה (ניתן לסמן כמה תשובות):

- נהגו כך כלפי
- נהגתי כך כלפי אחרים
- הייתי עד להתנהגות זו כלפי אחרים
- לא מעוניין לענות

19. **אנא סמן באיזו תדירות בשלושת החודשים האחרונים מתנהגים במשפחה שלך (אליך או אל אחרים) בדרכים הבאות:**

תמיד	לעיתים קרובות	לפעמים	לעיתים רחוקות	כלל לא	לא מעוניין לענות	אלימות פיזית
5	4	3	2	1	0	20. גרימת כאב או חבלה באמצעות מכות, דחיפות, סטירות, משיכת שיער או בכל דרך אחרת

44. (במידה וסומן באחת השאלות מעלה תדירות כלשהי על אחד הפריטים) האם במקרים אלה (ניתן לסמן כמה תשובות):

- נהגו כך כלפי
- נהגתי כך כלפי אחרים
- הייתי עד להתנהגות זו כלפי אחרים
- לא מעוניין לענות

לא רלוונטי	תמיד	לעיתים קרובות	לפעמים	לעיתים רחוקות	כלל לא	לא מעוניין לענות	אלימות מינית
99	5	4	3	2	1	0	21. מגע באופן מיני או קיום יחסי מין שלא ברצון או בהסכמת שני הצדדים
99	5	4	3	2	1	0	22. שימוש באיומים, כוח או מניפולציות כדי להשתתף בפעילות מינית או לקיים יחסי מין (למשל: החזקה בכוח)
99	5	4	3	2	1	0	23. הטרדה, השפלה בעלת אופי מיני (למשל: העברת תמונות או סרטונים בעלת אופי מיני, הטרדה מילולית בעלת אופי מיני) או הכאבה מכוונת בעת קיום יחסי מין בהיעדר רצון או הסכמה

24. **אנא סמן באיזו תדירות בשלושת החודשים האחרונים מתנהגים במשפחה שלך (אליין או אל אחרים) בדרכים הבאות:**

48. (במידה וסומן באחת השאלות מעלה תדירות כלשהי על אחד הפריטים) האם במקרים אלה (ניתן לסמן כמה תשובות):

- נהגו כך כלפי
- נהגתי כך כלפי אחרים
- הייתי עד להתנהגות זו כלפי אחרים
- לא מעוניין לענות

■ פנייה לסיוע

49. (אם סומן "נהגתי כך כלפי אחרים" בשאלות 43, 47, 49, 53) **האם פנית לסיוע?** (ניתן לסמן יותר מתשובה אחת)

- כן, לגורמים פורמליים (למשל: מרכז לטיפול באלימות במשפחה, עובדת סוציאלית, מוקד 118 או מוקד סיוע אחר)
- כן, לחברים או משפחה
- כן, לגורם אחר, אנא פרט: _____
- לא
- לא מעוניין לענות

50. (אם סומן בשאלה 54 "לא") **מדוע לא פנית לסיוע?** (ניתן לסמן יותר מתשובה אחת)

- אני מתמודד/ התמודדתי בעצמי
- אני לא חושב שזאת בעיה
- בסך הכול אני מרגיש שאני יכול לשלוט על עצמי
- אני לא מאמין שאפשר לעזור לי
- פניתי בעבר וזה לא עזר לי / רק החמיר את המצב
- אני לא יודע למי לפנות
- השעות או המיקום של הטיפול לא מתאימים לי
- אני מתבייש בזה
- אני חושש שאם אפנה זה יפגע בשם הטוב של המשפחה
- זה יכול לפגוע בי בעתיד (למשל בבית משפט)
- לא חושב שיש כרגע לאנשי המקצוע פניות לכך
- אחר, אנא פרט: _____
- לא מעוניין לענות

51. (אם סומן "נהגו כך כלפי אחרים" או "הייתי עד להתנהגות זו כלפי אחרים" בשאלות 43, 47, 49, 53) **האם פנית לסיוע?** (ניתן לסמן יותר מתשובה אחת)

- כן, לגורמים פורמליים (למשל: מרכז לטיפול באלימות במשפחה, עובדת סוציאלית, מוקד 118 או מוקד סיוע אחר)
- כן, לחברים או משפחה
- כן, לגורם אחר, אנא פרט: _____
- לא
- לא מעוניין לענות

52. (אם סומן בשאלה 56 "לא") **מדוע לא פנית לסיוע?** (ניתן לסמן יותר מתשובה אחת)

- אני מתמודד/ התמודדתי בעצמי
- אני לא חושב שזאת בעיה
- אני לא מאמין שאפשר לעזור לי
- לא חושב שיש כרגע לאנשי המקצוע פניות לכך
- אני לא יודע למי לפנות
- השעות או המיקום של הטיפול לא מתאימים לי
- אני מתבייש בזה
- אני חושש שאם אפנה המצב יכול להיות יותר גרוע
- אני חושש שאם אפנה זה יפגע בשם הטוב של המשפחה
- אחר, אנא פרט: _____
- לא מעוניין לענות

■ שאלות רקע

53. **גיל** _____

- לא מעוניין לענות

54. **מגדר**

- גבר
- אישה
- אחר
- לא מעוניין לענות

55. השכלה

- תיכונית
- תעודה מקצועית
- תואר ראשון
- תואר שני
- תואר שלישי
- אחר
- לא מעוניין לענות

56. דת

- יהודי
- מוסלמי
- נוצרי
- דרוזי
- אחר
- לא מעוניין לענות

57. רמת דתיות

- דתי מאד או חרדי
- דתי
- מסורתי
- חילוני
- אחר
- לא מעוניין לענות

58. האם נולדת בארץ?

- כן
- לא
- לא מעוניין לענות

59. (אם סומן "לא" בשאלה 63) באיזו שנה עלית לארץ? -----

▫ לא מעוניין לענות

60. סטטוס משפחתי

▫ רווק

▫ נשוי

▫ ידוע בציבור או חי בזוגיות

▫ פרוד

▫ גרוש

▫ אלמן

▫ לא מעוניין לענות

61. האם אתה מגדיר את עצמך כלהטב"ק?

▫ כן

▫ לא

▫ לא מעוניין לענות

תודה רבה על מילוי השאלון!

נספח ב: מבחן שונות (T-test) של סוגי אלימות במשפחה לפי מגדר

T	נשים (n=772)		גברים (n=757)		כלל המדגם (n=1,529)
	Sd	M	Sd	M	
1.716	.44	1.2	.50	1.3	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
**3.011	.50	1.2	.60	1.3	אלימות כלכלית
***3.203	.37	1.1	.58	1.2	אלימות פיזית
**3.121	.18	1.0	.36	1.1	אלימות מינית

$p < .001^{***}$ $p < .01^{**}$

T	נשים (n=76)		גברים (n=85)		קורבנות (n=161)
	Sd	M	Sd	M	
.184	.68	1.7	.63	1.7	אלימות מילולית, רגשית או נפשית

T	נשים (n=37)		גברים (n=28)		תוקפים (n=65)
	Sd	M	Sd	M	
**2.657	.53	1.5	.65	1.9	אלימות מילולית, רגשית או נפשית

$p < .01^{**}$ $p < .05^*$

T	נשים (n=47)		גברים (n=32)		אלימות הודדית (n=79)
	Sd	M	Sd	M	
1.080	.49	1.5	.58	1.6	אלימות מילולית, רגשית או נפשית

T	נשים (n=53)		גברים (n=65)		קורבנות (n=118)
	Sd	M	Sd	M	
-.387	.79	2.1	.77	2.0	אלימות כלכלית

נספח ג: מתאם פירסון בין גיל המשיב ובין סוגי אלימות במשפחה

כלל המדגם (n=1,529)			
			אלימות מילולית, רגשית או נפשית
		**-.067	
		***-.109	אלימות כלכלית
		***-.100	אלימות פיזית
		-.005	אלימות מינית
$p < .001^{***}$ $p < .01^{**}$			
קורבנות (n=161)			
אלימות הודדית (n=79)	תוקפים (n=65)		אלימות מילולית, רגשית או נפשית
.062	-.153	-.034	
קורבנות (n=118)			
אלימות הודדית (n=24)	תוקפים (n=45)		אלימות כלכלית
.085	-.002	.110	

נספח ד: מבחן שונות (T-test) של סוגי אלימות במשפחה לפי קבוצת אוכלוסייה

T	ערבים (n=269)		יהודים (n=1,226)		כלל המדגם (n=1,495)
	Sd	M	Sd	M	
***-5.617	.63	1.4	.41	1.2	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
***-8.985	.82	1.6	.42	1.2	אלימות כלכלית
***-6.724	.90	1.4	.27	1.0	אלימות פיזית
***-3.961	.52	1.2	.19	1.0	אלימות מינית

$p < .001^{***}$

T	ערבים (n=35)		יהודים (n=126)		קורבנות (n=161)
	Sd	M	Sd	M	
-1.807	.81	1.9	.59	1.6	אלימות מילולית, רגשית או נפשית

T	ערבים (n=31)		יהודים (n=87)		קורבנות (n=118)
	Sd	M	Sd	M	
** -2.602	.78	2.3	.75	1.9	אלימות כלכלית

$p < .01^{**}$

נספח ה: מבחן שונות (T-test) של סוגי אלימות במשפחה לפי ארץ לידה

T	נולדו במדינה אחרת (n=172)		נולדו בישראל (n=1,349)		
	Sd	M	Sd	M	
**2.866	.32	1.2	.48	1.3	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
*2.394	.44	1.2	.55	1.3	אלימות כלכלית
**3.002	.23	1.0	.47	1.1	אלימות פיזית
1.466	.23	1.0	.29	1.1	אלימות מינית

$p < .01^{**} p < .05^*$

נספח ו: מבחן שונות (One way Anova) של סוגי אלימות במשפחה לפי מצב משפחתי

F	אלמנים (n=14)		פרודים או גרושים (n=100)		נשואים או ידועים בציבור (n=939)		רווקים (n=474)		כלל המדגם (n=1,527)
	Sd	M	Sd	M	Sd	M	Sd	M	
.567	.29	1.2	6.2	1.3	4.4	1.2	.50	1.3	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
***8.408	.31	1.1	.67	1.2	.46	1.2	.67	1.4	אלימות כלכלית
***11.298	.27	1.1	.41	1.1	.28	1.1	.74	1.2	אלימות פיזית
2.088	2.9	1.1	.40	1.0	.22	1.0	.36	1.1	אלימות מינית

$p < .001^{***}$

נספח ז: מבחן שונות (T-test) של סוגי אלימות במשפחה לפי נטייה מינית

T	אינם להטב"קים (n=1,352)		להטב"קים (n=79)		כלל המדגם (n=1,431)
	Sd	M	Sd	M	
*2.528	.44	1.2	.63	1.4	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
*2.532	.48	1.2	.68	1.4	אלימות כלכלית
-.572	.37	1.1	.22	1.1	אלימות פיזית
-.528	.26	1.0	.19	1.0	אלימות מינית

$p < .05^*$

נספח ח: מבחן שונות (T-test) של סוגי אלימות במשפחה לפי השפעה ישירה מאירועי הטרור או מהמלחמה

T	לא הושפעו		הושפעו ישירות		המשיבים
	Sd	M	Sd	M	
*-2.391	.44	1.2	.53	1.3	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
-.713	.55	1.2	.53	1.3	אלימות כלכלית
-.318	.48	1.1	.49	1.1	אלימות פיזית
-1.891	.26	1.0	.34	1.1	אלימות מינית

$p < .05^*$

T	לא הושפעו		הושפעו ישירות		משפחות המשיבים
	Sd	M	Sd	M	
**-.2.791	.44	1.2	.52	1.3	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
-1.448	.52	1.2	.60	1.3	אלימות כלכלית
.498	.50	1.1	.46	1.1	אלימות פיזית
-1.639	.22	1.0	.37	1.1	אלימות מינית

$p < .01^{**}$

נספח ט: מבחן שונות (Anova) של סוגי אלימות במשפחה לפי מעגל החשיפה של המשיב לאירועי הטרור או המלחמה

F	Sd	נחשפו לאירועי הטרור, נפגעו פיזית, רכושם נהרס		מגויסים למילואים או בני זוג מגויסים		לא נחשפו ישירות		כלל המדגם (n=1,529)	
		מפונים (n=23)	M	Sd	M	Sd	M		
**3.941	.61	1.5	.52	1.3	.47	1.2	.44	1.2	אלימות רגשית או נפשית
**4.853	.72	1.6	.55	1.3	.38	1.2	.55	1.2	אלימות כלכלית
**3.783	.63	1.3	.16	1.0	.35	1.1	.48	1.1	אלימות פיזית
*3.222	.64	1.2	.28	1.1	.13	1.0	.26	1.0	אלימות מינית

$p < .01^{**} \quad p < .05^*$

נספח י: מתאם פירסון בין סוגי אלימות במשפחה ובין מצב בריאותי כללי

כלל המדגם (n=1,490)			מצב בריאותי
		***-.195	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
		***-.222	אלימות כלכלית
		***-.143	אלימות פיזית
		***-.149	אלימות מינית
			$p < .001^{***}$
אלימות הדדית (n=79)	תוקפים (n=64)	קורבנות (n=161)	מצב בריאותי
			אלימות מילולית, רגשית או נפשית
-0.184	**-.366	*-.187	
			$p < .01^{**}$ $p < .05^*$
אלימות הדדית (n=24)	תוקפים (n=45)	קורבנות (n=118)	מצב בריאותי
			אלימות כלכלית
.108	.070	***-.323	
			$p < .001^{***}$

נספח יא: מבחן שונות (T-test) של סוגי אלימות במשפחה לפי מחלות נפש

T	ללא קושי נפשי או מחלה נפשית		קושי נפשי או מחלה נפשית		
	Sd	M	Sd	M	
***4.000	.44	1.2	.72	1.5	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
***4.298	.49	1.2	.94	1.6	אלימות כלכלית
*2.252	.46	1.1	.70	1.3	אלימות פיזית
*2.447	.22	1.0	.65	1.2	אלימות מינית

$p < .001^{***}$ $p < .05^*$

T	בני משפחה ללא קושי נפשי או מחלה נפשית		בני משפחה עם קושי נפשי או מחלה נפשית		
	Sd	M	Sd	M	
***4.968	.44	1.2	.60	1.5	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
**3.086	.53	1.2	.63	1.4	אלימות כלכלית
.136	.49	1.1	.41	1.1	אלימות פיזית
.035	.28	1.0	.29	1.0	אלימות מינית

$p < .001^{***}$ $p < .01^{**}$

נספח יב: מבחן שונות (T-test) של סוגי אלימות במשפחה לפי מחלות כרוניות או מוגבלויות

T	בני משפחה ללא מחלה כרונית או מוגבלות		בני משפחה עם מחלה כרונית או מוגבלות		
	Sd	M	Sd	M	
**2.599	.44	1.2	.56	1.3	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
1.563	.54	1.2	.58	1.3	אלימות כלכלית
*-2.062	.51	1.1	.35	1.0	אלימות פיזית
.621	.28	1.0	.32	1.1	אלימות מינית

$p < .01^{**}$ $p < .05^*$

נספח יג: מתאם פירסון בין סוגי אלימות במשפחה ובין שימוש בסמים או שימוש לרעה בתרופות

כלל המדגם (n=1,498)	שימוש בסמים או שימוש לרעה בתרופות
***.158	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
***.187	אלימות כלכלית
***.097	אלימות פיזית
***.137	אלימות מינית

$p < .001^{***}$

אלימות הדידית (n=78)	תוקפנים (n=64)	קורבנות (n=159)	שימוש בסמים או שימוש לרעה בתרופות
.001	***.395	.077	אלימות מילולית, רגשית או נפשית

$p < .001^{***}$

אלימות הדידית (n=24)	תוקפנים (n=43)	קורבנות (n=116)	שימוש בסמים או שימוש לרעה בתרופות
.006	.236	** .253	אלימות כלכלית

$p < .01^{**}$

נספח יד: מתאם פירסון בין סוגי אלימות במשפחה ובין צפיפות המגורים הנוכחית

כלל המדגם (n=1,420)	צפיפות מגורים
***.096	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
***.103	אלימות כלכלית
***.099	אלימות פיזית
.047	אלימות מינית

$p < .001^{***}$

אלימות הדדית (n=78)	תוקפנים (n=61)	קורבנות (n=157)	צפיפות מגורים
-.025	.244	.037	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
אלימות הדדית (n=24)	תוקפנים (n=42)	קורבנות (n=114)	צפיפות מגורים
.344	*.389	-.062	אלימות כלכלית

$p < .05^*$

נספח טו: מבחן שונות (T-test) של סוגי אלימות במשפחה לפי שינוי במספר האנשים המתגוררים עם המשיב

T	לא חל שינוי במספר האנשים המתגוררים יחד		מספר האנשים המתגוררים יחד גדל		
	Sd	M	Sd	M	
**5.484	.42	1.2	.58	1.4	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
*3.826	.45	1.2	.56	1.3	אלימות כלכלית
*4.072	.27	1.0	.54	1.1	אלימות פיזית
***8.132	.18	1.0	.41	1.1	אלימות מינית

$p < .001^{***}$ $p < .01^{**}$ $p < .05^*$

נספח טז: מבחן שונות (Anova) של סוגי אלימות במשפחה לפי סוג העבודה

T	לא עובד		עבודה זמנית או מזדמנת		עבודה קבועה		
	Sd	M	Sd	M	Sd	M	
**5.441	.58	1.3	.49	1.4	.43	1.2	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
***18.988	.69	1.3	.68	1.4	.42	1.2	אלימות כלכלית
***14.136	.65	1.2	.44	1.1	.27	1.0	אלימות פיזית
***13.636	.48	1.1	.41	1.1	.17	1.0	אלימות מינית

$p < .001^{***}$ $p < .01^{**}$

נספח יז: מבחן שונות (Anova) של סוגי אלימות במשפחה לפי פיטורין או יציאה לחל"ת

T	יציאה לחל"ת		פוטר		לא פוטר או יציאה לחל"ת		
	Sd	M	Sd	M	Sd	M	
**5.531	.59	1.4	.54	1.3	.43	1.2	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
***11.301	.76	1.4	.76	1.4	.47	1.2	אלימות כלכלית
1.184	.45	1.1	.18	1.0	.40	1.1	אלימות פיזית
2.877	.41	1.1	.25	1.1	.22	1.0	אלימות מינית

$p < .01^{**}$ $p < .001^{***}$

נספח יח: מתאם פירסון בין סוגי אלימות במשפחה ובין הכנסה ממוצעת של משק הבית

כלל המדגם (n=1,439)	הכנסה ממוצעת של משק הבית
***-.119	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
***-.171	אלימות כלכלית
***-.146	אלימות פיזית
***-.119	אלימות מינית

$p < .001^{***}$

אלימות הדדית (n=78)	תוקפנים (n=62)	קורבנות (n=157)	הכנסה ממוצעת של משק הבית
-0.001	-0.107	-0.119	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
אלימות הדדית (n=24)	תוקפנים (n=44)	קורבנות (n=113)	הכנסה ממוצעת של משק הבית
.361	.113	*-.208	אלימות כלכלית

$p < .05^*$

נספח יט: מתאם פירסון בין סוגי אלימות במשפחה ובין שביעות הרצון מהקשרים החברתיים, הקשרים עם משפחה הגרעינית ועם המשפחה המורחבת

שביעות רצון מהיחסים עם המשפחה המורחבת (n=1,501)	שביעות רצון מהיחסים עם המשפחה הגרעינית (n=1,497)	שביעות רצון מהיחסים החברתיים כלל המדגם (n=1,492)	כלל המדגם
***-.238	***-.346	***-.223	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
***-.196	***-.282	***-.234	אלימות כלכלית
***-.158	***-.229	***-.175	אלימות פיזית
***-.088	***-.190	***-.147	אלימות מינית
$p < .001^{***}$			
שביעות רצון מהיחסים החברתיים	שביעות רצון מהיחסים החברתיים	שביעות רצון מהיחסים החברתיים	שביעות רצון מהיחסים החברתיים
אלימות הודדית (n=79)	תוקפנים (n=65)	קורבנות (n=161)	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
*-.224	*-.251	***-.314	
$p < .05^* \quad p < .001^{***}$			
שביעות רצון מהיחסים החברתיים	שביעות רצון מהיחסים החברתיים	שביעות רצון מהיחסים החברתיים	שביעות רצון מהיחסים החברתיים
אלימות הודדית (n=24)	תוקפנים (n=45)	קורבנות (n=118)	אלימות כלכלית
.028	-.202	*-.196	
$p < .05^*$			
שביעות רצון מהיחסים עם המשפחה הגרעינית	שביעות רצון מהיחסים עם המשפחה הגרעינית	שביעות רצון מהיחסים עם המשפחה הגרעינית	שביעות רצון מהיחסים עם המשפחה הגרעינית
אלימות הודדית (n=79)	תוקפנים (n=65)	קורבנות (n=161)	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
**-.349	**-.364	***-.420	
$p < .01^{**} \quad p < .001^{***}$			
שביעות רצון מהיחסים עם המשפחה הגרעינית	שביעות רצון מהיחסים עם המשפחה הגרעינית	שביעות רצון מהיחסים עם המשפחה הגרעינית	שביעות רצון מהיחסים עם המשפחה הגרעינית
אלימות הודדית (n=24)	תוקפנים (n=65)	קורבנות (n=118)	אלימות כלכלית
.020	*-.368	***-.305	
$p < .05^* \quad p < .001^{***}$			

שביעות רצון מהיחסים עם המשפחה המורחבת	קורבנות (n=160)	תוקפנים (n=65)	אלימות הודדית (n=79)
אלימות מילולית, רגשית או נפשית	***-.287	-.157	**290-
$p < .01^{**} p < .001^{***}$			
שביעות רצון מהיחסים עם המשפחה המורחבת אלימות כלכלית	קורבנות (n=117)	תוקפנים (n=45)	אלימות הודדית (n=79)
	***-.326	-.287	-.140
$p < .001^{***}$			

נספח כ: מבחן שונות (T-test) של סוגי אלימות במשפחה לפי קיומן של רשתות תמיכה

T	לא קיימות רשתות תמיכה		קיימות רשתות תמיכה		
	Sd	M	Sd	M	
***-6.878	.79	1.7	.39	1.2	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
***-5.921	.83	1.6	.42	1.2	אלימות כלכלית
***-4.334	.80	1.4	.26	1.0	אלימות פיזית
***-3.927	.79	1.3	.14	1.0	אלימות מינית
$p < .001^{***}$					

נספח כא: מתאם פירסון בין סוגי אלימות במשפחה ובין צירי רגשות

כעס או עצבנות (n=1,490)	העדר פרטיות (n=1,490)	העדר זמן לעצמי (n=1,492)	העדר שליטה על החיים (n=1,490)	פסימיות (n=1,488)	כלל המדגם								
***-.202	***-.317	***-.219	***-.296	***-.198	אלימות מילולית, רגשית או נפשית								
***-.174	***-.314	***-.240	***-.311	***-.185	אלימות כלכלית								
***-.085	***-.230	***-.141	***-.181	***-.096	אלימות פיזית								
*-.052	***-.194	***-.091	***-.146	**-.082	אלימות מינית								
$p < .001^{***}$ $p < .01^{**}$ $p < .05^*$													
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">נינוחות - כעס או עצבנות</th> <th style="text-align: center;">קורבנות (n=160)</th> <th style="text-align: center;">תוקפנים (n=65)</th> <th style="text-align: center;">אלימות הדדית (n=79)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">אלימות מילולית, רגשית או נפשית</td> <td style="text-align: center;">*-.158</td> <td style="text-align: center;">-.016</td> <td style="text-align: center;">.028</td> </tr> </tbody> </table>						נינוחות - כעס או עצבנות	קורבנות (n=160)	תוקפנים (n=65)	אלימות הדדית (n=79)	אלימות מילולית, רגשית או נפשית	*-.158	-.016	.028
נינוחות - כעס או עצבנות	קורבנות (n=160)	תוקפנים (n=65)	אלימות הדדית (n=79)										
אלימות מילולית, רגשית או נפשית	*-.158	-.016	.028										
$p < .05^*$													
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">נינוחות - כעס או עצבנות</th> <th style="text-align: center;">קורבנות (n=117)</th> <th style="text-align: center;">תוקפנים (n=45)</th> <th style="text-align: center;">אלימות הדדית (n=24)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">אלימות כלכלית</td> <td style="text-align: center;">-.131</td> <td style="text-align: center;">-.100</td> <td style="text-align: center;">.199</td> </tr> </tbody> </table>						נינוחות - כעס או עצבנות	קורבנות (n=117)	תוקפנים (n=45)	אלימות הדדית (n=24)	אלימות כלכלית	-.131	-.100	.199
נינוחות - כעס או עצבנות	קורבנות (n=117)	תוקפנים (n=45)	אלימות הדדית (n=24)										
אלימות כלכלית	-.131	-.100	.199										
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">פרטיות - העדר פרטיות</th> <th style="text-align: center;">קורבנות (n=160)</th> <th style="text-align: center;">תוקפנים (n=65)</th> <th style="text-align: center;">אלימות הדדית (n=79)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">אלימות מילולית, רגשית או נפשית</td> <td style="text-align: center;">***-.310</td> <td style="text-align: center;">*-.299</td> <td style="text-align: center;">-.156</td> </tr> </tbody> </table>						פרטיות - העדר פרטיות	קורבנות (n=160)	תוקפנים (n=65)	אלימות הדדית (n=79)	אלימות מילולית, רגשית או נפשית	***-.310	*-.299	-.156
פרטיות - העדר פרטיות	קורבנות (n=160)	תוקפנים (n=65)	אלימות הדדית (n=79)										
אלימות מילולית, רגשית או נפשית	***-.310	*-.299	-.156										
$p < .001^{***}$ $p < .05^*$													
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">פרטיות - העדר פרטיות</th> <th style="text-align: center;">קורבנות (n=117)</th> <th style="text-align: center;">תוקפנים (n=45)</th> <th style="text-align: center;">אלימות הדדית (n=24)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">אלימות כלכלית</td> <td style="text-align: center;">**-.252</td> <td style="text-align: center;">*-.353</td> <td style="text-align: center;">-.288</td> </tr> </tbody> </table>						פרטיות - העדר פרטיות	קורבנות (n=117)	תוקפנים (n=45)	אלימות הדדית (n=24)	אלימות כלכלית	**-.252	*-.353	-.288
פרטיות - העדר פרטיות	קורבנות (n=117)	תוקפנים (n=45)	אלימות הדדית (n=24)										
אלימות כלכלית	**-.252	*-.353	-.288										
$p < .01^{**}$ $p < .05^*$													
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">זמן לעצמי - העדר זמן לעצמי</th> <th style="text-align: center;">קורבנות (n=160)</th> <th style="text-align: center;">תוקפנים (n=65)</th> <th style="text-align: center;">אלימות הדדית (n=79)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">אלימות מילולית, רגשית או נפשית</td> <td style="text-align: center;">-.135</td> <td style="text-align: center;">-.031</td> <td style="text-align: center;">.057</td> </tr> </tbody> </table>						זמן לעצמי - העדר זמן לעצמי	קורבנות (n=160)	תוקפנים (n=65)	אלימות הדדית (n=79)	אלימות מילולית, רגשית או נפשית	-.135	-.031	.057
זמן לעצמי - העדר זמן לעצמי	קורבנות (n=160)	תוקפנים (n=65)	אלימות הדדית (n=79)										
אלימות מילולית, רגשית או נפשית	-.135	-.031	.057										
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">זמן לעצמי - העדר זמן לעצמי</th> <th style="text-align: center;">קורבנות (n=117)</th> <th style="text-align: center;">תוקפנים (n=45)</th> <th style="text-align: center;">אלימות הדדית (n=24)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">אלימות כלכלית</td> <td style="text-align: center;">-.065</td> <td style="text-align: center;">-.227</td> <td style="text-align: center;">-.155</td> </tr> </tbody> </table>						זמן לעצמי - העדר זמן לעצמי	קורבנות (n=117)	תוקפנים (n=45)	אלימות הדדית (n=24)	אלימות כלכלית	-.065	-.227	-.155
זמן לעצמי - העדר זמן לעצמי	קורבנות (n=117)	תוקפנים (n=45)	אלימות הדדית (n=24)										
אלימות כלכלית	-.065	-.227	-.155										

שליטה על החיים - העדר שליטה על החיים אלימות מילולית, רגשית או נפשית	קורבנות (n=160)	תוקפנים (n=65)	אלימות הודדית (n=79)
**.220	-.189	-.084	
$p < .01^{**}$			
שליטה על החיים - העדר שליטה על החיים אלימות כלכלית	קורבנות (n=117)	תוקפנים (n=45)	אלימות הודדית (n=24)
***-.323	-.208	.059	
$p < .001^{***}$			
אופטימיות - פסימיות אלימות מילולית, רגשית או נפשית	קורבנות (n=160)	תוקפנים (n=65)	אלימות הודדית (n=79)
*-.159	-.060	.063	
$p < .05^*$			
אופטימיות - פסימיות אלימות כלכלית	קורבנות (n=117)	תוקפנים (n=44)	אלימות הודדית (n=24)
*-.184	-.295	.144	
$p < .05^*$			

נספח כב: מתאם פירסון בין סוגי אלימות במשפחה ובין תחושות חרדה ודיכאון

כלל המדגם	חרדה (n=1,495)	דכאון (n=1,493)	
אלימות מילולית, רגשית או נפשית	***.190	***.208	
אלימות כלכלית	***.186	***.207	
אלימות פיזית	***.107	***.121	
אלימות מינית	** .079	***.103	
$p < .001^{***} \quad p < .01^{**}$			
חרדה	קורבנות (n=161)	תוקפנים (n=65)	אלימות הודדית (n=79)
אלימות מילולית, רגשית או נפשית	*.198	.160	.119
$p < .05^*$			
חרדה	קורבנות (n=118)	תוקפנים (n=45)	אלימות הודדית (n=24)
אלימות כלכלית	***.300	.055	.099
$p < .001^{***}$			
דכאון	קורבנות (n=161)	תוקפנים (n=65)	אלימות הודדית (n=79)
אלימות מילולית, רגשית או נפשית	*.168	.132	.086
$p < .05^*$			
דכאון	קורבנות (n=118)	תוקפנים (n=45)	אלימות הודדית (n=24)
אלימות כלכלית	** .282	.057	.181
$p < .01^{**}$			

נספח כג: מבחן שונות (T-test) של סוגי אלימות במשפחה לפי קיומן של מחשבות אובדניות

T	אין מחשבות אובדניות		יש מחשבות אובדניות		
	Sd	M	Sd	M	
***4.885	.42	1.2	.89	1.8	אלימות מילולית, רגשית או נפשית
***4.463	.45	1.2	.98	1.7	אלימות כלכלית
**3.044	.28	1.1	.92	1.4	אלימות פיזית
*2.395	.22	1.0	.77	1.3	אלימות מינית

$p < .001^{***}$ $p < .01^{**}$ $p < .05^*$